

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ ІННОВАЦІЙ

КРУГИЙ СТІЛ «СТВОРЕННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ЗАЛУЧЕННЯ ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ У ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

15 травня 2018 року
Київ

УДК 330.341.1:330.322.01

Створення інноваційної інфраструктури та залучення венчурних інвестицій у інноваційну діяльність: проблеми та перспективи:
Круглий стіл (м. Київ, 15 травня 2018),
відп. ред. Д.Ю. Чайка. – К., 2018. – 129 с.

Розглянуто актуальні питання інноваційного розвитку економіки в державі, зокрема, поширення досвіду та знань в інноваційній сфері, проблеми нормативно-правового забезпечення інноваційної діяльності та комерціалізації науково-технічних розробок, світовий досвід та українські реалії впровадження інноваційних технологій в контексті підвищення якості життя населення України.

Спеціалісти, вчені та викладачі, науковці, до сфери інтересів яких належать питання академічного підприємництва та впровадження інновацій, державні службовці центральних і місцевих органів виконавчої влади знайдуть для себе у збірнику корисну інформацію для досліджень, використання в практиці та шляхів розв'язання нагальних проблем інноваційного розвитку.

Редакційна колегія: Д.Ю. Чайка (відпов. ред.), О.В. Іванов.

ЗМІСТ

1.	ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТУВАННЯ Германюк Н. В. Вінницький національний аграрний університет	7
2.	РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ Довбенко В. І. Національний університет «Львівська політехніка»	12
3.	ІНФРАСТРУКТУРА ДЛЯ УСПІШНИХ СТУДЕНТСЬКИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ Каук В.І. Харківський національний університет радіоелектроніки	18
4.	ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ Кубай О.Г. Вінницький національний аграрний університет	21
5.	ЗМІНИ В ІНФРАСТРУКТУРАХ ЗАЛУЧЕННЯ ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ Левицька І.В. Вінницький національний аграрний університет	25
6.	ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ, МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА БЕЗПЕКИ Марова С.Ф., Дятлова В.В., Нерсесов В.Р. Донецький державний університет управління	30
7.	ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ БІЗНЕСОМ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД Фостолович В.А. Вінницький національний аграрний університет	34
8.	ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ Герасименко Ю.В. Вінницький національний аграрний університет	39
9.	ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ІННОВАЦІЙ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ Климчук М. М., Івахненко І. С. Київський національний університет будівництва і архітектури ...	42
10.	ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПОЗИЦІЙ ЕВОЛЮЦІЇ МОДЕЛЕЙ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ Мрихіна О. Б., Міркунова Т. І. Національний університет «Львівська політехніка»	44

11. ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В СУЧАСНИХ УМОВАХ Недбалюк О.О. Вінницький національний аграрний університет	48
12. ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТИВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ Трушкіна Н.В., Кочешкова І.М. Інститут економіки промисловості НАН України	53
13. СТРАТЕГІЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ОСНОВІ Гонтарук Я.В. Вінницький національний аграрний університет	59
14. ДІЯЛЬНІСТЬ УКРІНТЕІ В СФЕРІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ Фірсова Л. О. ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»	64
15. ПЛАТФОРМА «АГРОТЕХНОПОЛІС» ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АПК Володін С.А. ¹ , Роїк М.В. ² Інститут інноваційного провайдингу ¹ Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН ² ...	67
16. ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ФАБЛАБУ «ФАБРИКАТОР» ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ПОШИРЕННЯ ІДЕЙ МЕЙКЕРСТВА В УКРАЇНІ Слободянюк А. В., Синякевич О.Л., Черниш М. О. Фаблаб «Фабрикатор»	73
17. ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ДВНЗ «ПРІАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (МАРІУПОЛЬ) Ленцов І.А. Державний вищий навчальний заклад «Приазовський державний технічний університет»	75
18. УКРАЇНСЬКА РАМКОВА ПРОГРАМА СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ Нікітін Ю. О. ¹ , Кульчицький І. І. Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України ¹ ГО Агенція Європейських Інновацій ²	77
19. ТЕХНОЛОГІЯ «ЕВРОНІКА ДЛЯ НАУКИ, ВИРОБНИЦТВА, СТАРТАПІВ І ОСВІТИ Туров М.П. Товариство винахідників і раціоналізаторів України	81

20.	ЦЕНТРИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА БАЗІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ Краснокутська З.І., Дятчик Д.І. Національний транспортний університет	84
21.	ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ Підоричева І.Ю. Інститут економіки промисловості НАН України	86
22.	НАУКОВІ ПАРКИ ЯК ФОРМА ЗВ'ЯЗКУ НАУКИ З ВИРОБНИЦТВОМ Сівіцька С.П. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка	91
23.	МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ UBC – UNIVERSITY AND BUSINESS COOPERATION (ПАРТНЕРСТВА МІЖ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ТА ПІДПРИЄМСТВАМИ) Чайкіна А.О. Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка	96
24.	ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ДЕІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ: ПЕРШІ ПРОРАХУНКИ ПРИ РОЗРОБЦІ СТРУКТУРИ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ Малинович Л.М. Комісія освіти та науки Громадської Ради при ЛОДА	100
25.	НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ Ставська Ю.В. Вінницький національний аграрний університет	104
26.	ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ Шебанін В.С., Новіков О.Є. Миколаївський національний аграрний університет	109
27.	РОЗВИТОК ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Паламаренко Я.В. Вінницький національний аграрний університет	114
28.	ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ Рудь Н.Т. Луцький національний університет	120

29. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ «СИЛІКОНОВОЇ ДОЛИНИ»

Совершенна І.О., Леонтович К.О., Миронець О.С.

Київський національний торговельно-економічний університет ... 125

Офіційні партнери Всеукраїнського фестивалю інновацій 128

Алфавітний покажчик 129

ФОРМУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ

Н.В. Германюк

Вінницький національний аграрний університет

Останнім часом у центрі уваги глобального економічного співтовариства знаходиться питання щодо важливості прискореного інноваційного розвитку галузей національного господарства держав. Світові інститути прогнозують науково-технічне зростання основним двигуном виживання підприємств та країн у сучасному конкурентному середовищі.

Що стосується формування інноваційної інфраструктури, доцільно визначити останню як сукупність пов'язаних та взаємодоповнюючих виробничо-технічних, інформаційно-комунікаційних структур, підприємств, управлінських систем, необхідних і достатніх для успішного відтворення інноваційної активності, а також втілення та розповсюдження новацій з метою впровадження інноваційної стратегії розвитку. Інфраструктура повинна сприяти територіальному поширенню інновацій або науково-технічних можливостей держави у напрямі задоволення суспільних інтересів.

Під час застосування вітчизняної інноваційної моделі господарського розвитку та покращення відповідної інфраструктури слід фокусуватись на тому, що прогресивні зміни в реальному секторі економіки мають відбуватись саме у новітніх умовах функціонування, зокрема, таких: 1) постійного зменшення природних ресурсів (особливо невідновлювальних); 2) перенесення екологічно небезпечних виробництв з розвинених держав до країн, що розвиваються; 3) можливої екологічної катастрофи, яка є достатньо передбаченою; 4) дисбалансу в розселенні людей на планеті; 5) розриву та нерівномірності у господарському, промисловому, інформаційному розвитку різних держав; 6) прискореного розповсюдження провідних технологій та інформаційних процесів, яке відбувається лише у розвинених країнах світу.

Відносно життєдіяльності вітчизняного підприємництва, слід зауважити, що йому притаманна досить повільна зацікавленість у світових інноваційних процесах і позитивних результатах успішного впровадження у виробництво науково-технічних досягнень.

У період соціально-економічних змін на шляху до євроінтеграції особливо актуальною є інформація, яка стосується рівня інноваційного розвитку промисловості та сільського господарства в Україні. Статистичні дані свідчать про те, що за ступенем технічної модерновості наша держава відстає від розвинутих європейських країн майже втричі. При цьому, в експортуванні високотехнологічної продукції – у 4-8 разів, а за енергоефективністю – в десять. Приріст ВВП України завдяки втіленню інновацій у виробничо-господарські процеси сягає 0,7 % в той час, як у розвинених країнах він дорівнює 60-90 %. Так, світові інвестиції на інноваційні розробки у західних країнах Європи, починаючи з 1998 р., зросли більш ніж удвічі, а у Південній Азії – навіть у 4,4 рази, обігнавши темпи

зростання світового ВВП [1]. Зауважимо, що більша частина фінансування у визначеному напрямі є власністю бізнесу, а не держав.

Опитування керівників підприємств у різних країнах світу (протягом 2017 р.) стосовно впровадження нововведень, виявило наступну ситуацію: половина управлінців вважає, що інноваційний розвиток помітно впливає на зростання прибутків через збільшення обсягів продажу високотехнологічної продукції [1]. Також інноваційна зорієнтованість компанії суттєво впливає на приплив чи відплив талановитих працівників всередині неї. При цьому, статистичні дані свідчать про те, що двоє робітників з п'яти змінюють власне місце роботи саме з причини низького рівня технологічного розвитку.

Фундаментом сучасного зростання українського господарства, яке має спиратися на інтелектуальні та комунікаційні виробничі технології, є піклування держави про трудові ресурси та їх соціально-економічний стан [2]. Обов'язкові компоненти стратегічного спрямування на усесторонній розвиток трудового капіталу можна представити таким чином [3]:

1) стимулювання підприємців до приватних капіталовкладень в людські ресурси, наприклад, за допомогою відрахування з бази оподаткування індивідуальних медичних та освітніх витрат;

2) мотивація населення до вкладення коштів у самозайнятість, зокрема, вилучення з бази оподаткування витрат на розвиток підсобного агробізнесу, здійснення внеску щодо створення малих підприємств;

3) координування попиту та пропозиції робочої сили на ринку праці, забезпечення гідного рівня професійності кадрів з урахуванням поточних соціально-економічних змін;

4) сприяння підвищенню ерудованості мешканців держави;

5) розвиток системи просвіти населення, підвищення кваліфікації працівників, популяризація своєчасної інформації щодо науково-технічних нововведень;

6) легітимна підтримка основних положень сучасного менеджменту, обліку, планування, маркетингу тощо.

Відзначимо, що у світовому рейтингу Global Innovation Index за 2017 р. Україна зайняла 50 місце. При цьому, за такими складовими елементами як «інноваційні зв'язки», «засвоєння технологій», «креативні товари й послуги», «вплив знань» – активність вітчизняного бізнесу знаходиться на дуже низьких позиціях. Стосовно рейтингу Global Competitiveness Index за 2017 р. наша держава займає 85 зі 138 можливих місць [4].

На цю ситуацію, насамперед, впливає урядова політика у напрямі визначення умов ведення власної справи, а також загальний сучасний стан макроекономічного середовища в цілому. Водночас, зауважимо, що практичне втілення новацій відбувається безпосередньо за допомогою власників бізнесу та управлінців, чому сприяє застосування відповідних ефективних механізмів з реалізації інноваційних розробок у житті. Нижче (у таблиці 1) наведено TOP-10 інноваційних компаній України за 2016 р. [1].

Рейтинг інноваційних компаній України за 2016 р.

Компанія	Сектор	Інноваційний індекс
1. ПриватБанк	фінанси	79.2
2. «Южмаш»	машинобудування	64.6
3. «Нова пошта»	вантажоперевезення	60.4
4. «Фармак»	фармацевтика	60.4
5. «Турбоатом»	машинобудування	58.3
6. Grammarly	технології	56.3
7. «Нефтегаздобыча»	ТЕК	54.2
8. МХП	АПК	54.2
9. «Укроборонпром»	ВПК	52.1
10. «Розетка»	e-commerce	52.1

Наголосимо, в Україні щороку реєструється близько 3 тис. винаходів, понад 7 тис. – корисних моделей та близько 2 тис. – корисних зразків. При цьому, лише одиниці – перетворюються у технологічну продукцію [4]. Головною проблемою є те, що вітчизняні інноваційні проекти існують, як правило, на папері або «іммігрують» за кордон разом з винахідниками. Отже, доцільно відзначити, що винахід може патентуватися, але його практична цінність не відслідковується через нестачу відповідних законодавчих нормативів. Присутня така негативна тенденція як дисбаланс між кількістю вищих навчальних установ та закладів професійної освіти, тобто багато університетів, але прості роботи виконувати нікому.

З позитивних проривів у галузі інноваційного розвитку на рівні держави необхідно зазначити появу Фонду підтримки інновацій та стартапів, бюджет якого складає близько 50 млн. грн. Отже, за розрахунками Кабінету Міністрів України ці кошти у змозі забезпечити близько 80 найбільш вдалих інноваційних проектів [4]. Поряд з цим, розглядається питання щодо допомоги науковцям в області ухвалення важливих регуляторних законів, які у змозі покращити загальне положення відповідної галузі, забезпечуючи більш конструктивну взаємодію між учасниками взаємостосунків. Йдеться про розробку, організацію, управління і втілення механізмів та умов для інноваційного розвитку національного господарства, створення відповідної інфраструктури та реформування сфери прогресивного сектору економіки.

Стосовно питання залучення венчурних інвестицій у науково-технічну та інноваційну діяльність доцільно, насамперед, визначити, що венчурні (або ризикові) інвестиції – це капіталовкладення в підприємства, які лише починають розвиватися (стартапи), з метою отримання дивідендів. Головне завдання венчурних інвестицій – це підтримка розвитку певного виду бізнесу, в процесі якої вкладник стає його акціонером.

Отже, венчурні капіталовкладення містять у собі певний ризик, що характеризується наступними ознаками [5]:

1. Такі вкладення спрямовуються у підприємства, акції яких поки що не котируються на фондовій біржі. Зокрема, фінанси надаються не тим

компаніям, які вже мають ринковий дохід та визначену клієнтську базу, а перспективним початківцям, які потенційно у змозі збільшити інвестовані в них кошти.

2. Вкладання венчурних інвестицій розраховане на тривалий час, тому в інвесторів відсутня можливість повернути особисті кошти до його закінчення.

3. Даний вид фінансування зорієнтований на забезпечення компаній, яким притаманна особливість, новизна, що у змозі принести надприбутки або гучно «прогоріти».

Венчурному капіталу притаманна низка специфічних рис, що помітно виокремлюють його від інших видів вкладень. Наприклад, інвестора, по-перше, цікавить можливий рівень зростання приватного капіталу, а не вартість акцій і дивіденди з нього. Протягом 3-4 років вкладені кошти залишаються неліквідним, оскільки вихід стартапу на фондовий ринок у 99 % випадків відбувається не раніше зазначеного терміну. Крім того, не відомо, якою буде його вартість після потрапляння на біржу. Зазвичай, прогнозується збільшення розміру інвестицій приблизно у 5-7 разів, в іншому разі – немає сенсу в фінансуванні проекту [5].

Також суттєвою властивістю венчурного капіталу є незацікавленість інвестора в контрольному пакеті акцій, що притаманно будь-якому іншому напряму стратегічного фінансування. Отже, вкладник бере на себе ризик втрати коштів, а всі негаразди, пов'язані з ринковою, ціновою, технічною стратегією, намагаються вирішити управлінці, які й є держальниками більшої частини акцій. При цьому, найчастіше, інвестори приймають активну участь в керуванні компанією, входячи до ради директорів та консультуючи стосовно слушності прийняття тих або інших рішень.

Насправді, венчурні інвестори часто фінансують кілька ризикованих проектів, сподіваючись, що хоч один з них швидко потрапить до цілі, забезпечивши чистий прибуток. Нерідко використовується метод поетапного вкладання коштів: вся сума, призначена для інвестування, передається компанії траншами. При цьому, одержання нової частини засобів є можливим тільки після ефективного використання попередньої, що помітно розподіляє ризики.

Відмітимо, що венчурні інвестори у разі придбання привілейованих акцій обговорюють з керівництвом можливість їх обміну на звичайні у випадку, якщо підприємство опиниться на межі банкрутства. В такій ситуації вкладники, найчастіше, додають особистих зусиль з метою витягнення компанії з кризового становища, застосовуючи професійні знання та власний досвід.

Таким чином, всі перелічені заходи є цілком виправдані. Поряд з цим, основним фактором, що визначає розвиток підприємства, є саме прийняті керівництвом управлінські рішення, а не ідеї, що знаходяться в основі ведення бізнесу. Дійсно, венчурний інвестор зацікавлений в потенційних здібностях системи менеджменту компанії.

Замислюватися про виведення фінансів такі вкладники починають тоді, коли підприємство займає міцні позиції, переходячи з розряду стартапів до ланки великих компаній, що мають значну кількість споживачів і є проблемою

для конкурентів. Вивести власні кошти та накопичений прибуток можливо за допомогою виставлення на продаж пакету акцій на фондовій біржі або за рахунок їх фінансового передання зацікавленій особі. В цілому, обидва варіанти є однаково популярними, тому що ціна, запропонована на фондовій біржі та під час прямого продажу, зазвичай, не відрізняються.

Отримавши кошти за продаж акцій, інвестор розпочинає пошук нових перспективних можливостей для їх вкладання. І наперекір величині ризику таких капіталовкладень, венчурне інвестування є одним з найбільш поширених сучасних напрямів фінансування (поряд з купівлею акцій нафтового бізнесу та банківськими депозитами).

Таким чином, можна зробити висновок, що венчурному інвестору необхідно бути як обізнаним у підприємницькій справі, так і відслідковувати усі глобальні напрями інноваційної діяльності. Цілком новий проект у змозі спричинити тріумф на ринку, забезпечивши вкладникам неймовірний дохід. Водночас, венчурне інвестування у процесі створення інноваційної інфраструктури завжди буде користуватися успіхом серед тих бізнесменів, які прагнуть ризикувати та здатні відмовитися від миттєвого отримання благ заради процвітання (але не гарантованого) у перспективі. Адже будь-яка активність, пов'язана з коштами, їх рухом та витрачанням характеризується певним ризиком.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інновації або смерть: як бізнесу вижити на тонучому кораблі «Україна» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/publications/2017/08/16/628080/>.
2. Германюк Н. В. Трудовий потенціал як фактор інноваційного розвитку підприємства / Н. В. Германюк // Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики. – 2015. – №4. – С. 50-55.
3. Чому в нас не прискорюється інноваційний розвиток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukurier.gov.ua/uk/news/chomu-v-nas-ne-priskoryuyetsya-innovacijnij-rozvit/>.
4. Кабмін запустив Раду інновацій - для взаємодії з бізнесом та науковцями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://technology/2421811-kabmin-zapustiv-radu-innovacij-dla-vzaemodii-z-biznesom-ta-naukovcami.html>.
5. Венчурні інвестиції – шлях вирощувати величезні гроші [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://biznesua.com.ua/venchurni-investitsiyi-shlyah-viroshhuvati-velichezni-groshi/>.

РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇНИ

В.І. Довбенко

Національний університет «Львівська політехніка»

Джерелом інноваційного розвитку суспільства є людина. Для розкриття потенціалу активних творчих людей потрібні інвестиції, яких у сучасних умовах в нашій державі є недостатньо і вони часто використовуються неефективно.

З метою розв'язання даної проблеми Україні потрібна стратегія розвитку «на випередження» на основі інвестиційно-інноваційної політики, пріоритетом якої є інвестиції в інновації – інвестиції в людину, науку, техніку і технології. Однак упродовж останніх десятиліть ще не сформовану систему підтримки інноваційної діяльності неодноразово змінювали, що завдало непоправної шкоди учасникам інноваційного процесу і відштовхнуло потенційних нових гравців від участі у впровадженні результатів наукових розробок. Нестабільність законодавства, його різночитання, неефективні важелі підтримки учасників інноваційного процесу, недотримання норм законів бізнесом, «тіньові» схеми в господарських взаємовідносинах, низький рівень податкової та інноваційної культури зробили легальну інноваційну діяльність не вигідною, що протягом тривалого періоду спричиняло відтік капіталу з даної визначальної для економіки сфери.

Створення наукоємних структур, які спроможні забезпечити розробку конкурентоспроможної продукції і залучити інвестиції в реалізацію перспективних інноваційних проектів повинно стати пріоритетним державним завданням. Це у свою чергу створить сприятливі умови для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості і дозволить сформувати цілісний замкнутий цикл оновлення промислового потенціалу, зокрема, високотехнологічних виробництв. Підтримка інноваційного розвитку з боку держави має фокусуватися на створенні ефективної системи трансферу технологій задля своєчасної комерціалізації нових продуктів і налагодження їх поширення на ринку.

У процесі формування сучасного середовища інноваційних знань і технологій важливо використати передовий світовий досвід. Так у свій час в ЄС для прискорення економічного розвитку було створено 36 технологічних платформ для вирішення стратегічних завдань у ключових галузях на інноваційній основі та принципах взаємовигідного партнерства. Учасниками платформ стали ключові суб'єкти промисловості та бізнесу, науково-дослідні інститути й університети, торгово-промислові палати, регіональні агенції розвитку і центри трансферу технологій, які налагодили своєчасний обмін інформацією щодо підвищення інноваційної активності та покращення інвестиційного клімату. Також важливо активізувати роботу з об'єднання розрізнених зусиль окремих потенційних учасників інноваційного процесу на регіональному рівні. Це передбачає визначення пріоритетів розвитку регіону, структурування бізнес-середовища за рахунок формування технологічних

платформ і розвитку мережевих інноваційних структур, зокрема, кластерів, в межах яких можна досягти значного поліпшення взаємодії науки і виробництва.

Інноваційна діяльність вимагає створення сприятливих економічних і соціальних умов для забезпечення її розвитку на перспективу, що передбачає, зокрема, підвищення ролі університетів у науковій та дослідницькій діяльності. Основні риси та контури сучасної інноваційної інфраструктури світового рівня наведено у табл. 1.

Таблиця 1

Склад та взаємозв'язки інноваційної інфраструктури¹

Освіта і наука	Інноваційна інфраструктура			Суспільство
	Дослідницька інфраструктура	Промисловість, провайдери	Партнери	
Нові наукові знання	Венчурні, пайові, корпоративні фонди	Технологічні та фінансові можливості	Внески (капітал, ресурси: людські, матеріальні, інформаційні	Конкуренція ідей та винахідників
Нові технології	Структури управління	Spinoff, spillover компанії	Трансфер знань і технологій	Публічні придбання
Навчання студентів	Мобільність, креативність	Навчальні та виробничі практики	Обмін досвідом, навчально-практичні заходи	Перетворення у суспільство знань
Наукові результати	Патенти, моделі, зразки	Підвищення ефективності	Залучення у процес НДДКР	Дифузія нових продуктів
Дослідницьке середовище	Співпраця науки і промисловості	Діловий туризм	Взаємодія у сфері НДДКР	Нове бачення розвитку
↓				
Нарощування потенціалу трансферу знань і технологій				
↓				
Бачення перспектив розвитку економіки і суспільства				

¹складено автором з використанням [1]

На сьогодні оновлення технологічної бази економіки не відповідає вимогам підвищення її конкурентоспроможності. Неврегульованість питань захисту об'єктів інтелектуальної власності, комерціалізації результатів наукових досліджень негативно впливає на економіку, не дає змогу перейти на інноваційний шлях її розвитку. У вітчизняній економіці домінують низькотехнологічні галузі виробництва. Відповідно більше 90% вітчизняної продукції представляє 3-й та 4-й технологічні уклади.

Нерозвиненість інноваційної інфраструктури зумовлює високі витрати, пов'язані з пошуком інформації про інноваційні розробки та потенційних партнерів у сфері комерціалізації новацій. Також це негативно впливає на пошук та залучення інвесторів з метою фінансування інноваційних проектів.

Інноваційна діяльність в Україні законодавчо підтримується недостатньо. Цьому є ряд причин. Вони полягають насамперед у недооцінці ролі інновацій у забезпеченні економічного розвитку, а отже і недостатньому фінансуванні науки і високотехнологічних галузей. У результаті втрачаються

можливості структурної перебудови економіки на засадах збільшення частки високотехнологічних галузей виробництва та імпортозаміщення.

На сьогоднішній час в Україні недостатньо ефективно здійснюється захист прав інтелектуальної власності; не забезпечені правові умови для функціонування венчурного капіталу; надто ускладнені процедури створення окремих суб'єктів інноваційної діяльності; відсутні законодавчо встановлені критерії інноваційності проектів; недостатньо внормовані питання проведення об'єктивної експертизи та конкурсного відбору інноваційних програм і проектів для їх фінансування з бюджету. Значна неузгодженість термінології законодавчих актів уможливорює неоднозначність їх трактування та спотворює статистичну звітність у сфері інноваційної діяльності.

Відповідно до положень Стратегії економічного та соціального розвитку України на 2004–2015 рр. «Шляхом європейської інтеграції» важливо було домогтися ефективного поєднання інвестиційного та інноваційного процесів розвитку (коли щонайменше 70–80% інвестицій мають бути інноваційними і сприяти прогресивним структурним змінам) і забезпечити переважно стійкий випереджальний характер економічного зростання з метою реалізації завдань європейської інтеграції (при середньорічних темпах зростання ВВП в Україні в 1,5–2 рази вищими, ніж загалом у країнах ЄС та не меншими рівня 6–7%) [2]. Однак у силу дії ряду негативних чинників, поставлені у даній стратегії цілі не було досягнуто. Наукоємність промислового виробництва в Україні є на порядок нижча від рівня розвинутих країн. При цьому майже третина коштів, що витрачаються на інноваційну діяльність, припадає на закупівлю обладнання, а на придбання нематеріальних активів і проведення НДДКР витрати є на порядок менші. Таке становище обумовлено як браком коштів, так і відсутністю в останні роки дієвої державної системи стимулювання інноваційної діяльності.

Існуючий стан справ в інноваційній діяльності в Україні ілюструють дані табл. 2, де наведено основні показники інноваційної активності промислових підприємств у динаміці за ряд останніх років.

Таблиця 2

Показники інноваційності промисловості України¹

Показники	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
1. Частка інноваційно активних промислових підприємств, %	13,8	16,2	17,4	16,8	16,1	17,3	18,9
2. Частка реалізованої інноваційної продукції, %	3,8	3,8	3,3	3,3	2,5	1,4	н.д.
3. Питома вага витрат на виконання R&D у ВВП, %	0,75	0,65	0,67	0,70	0,60	0,55	0,48
те ж (п. 3) в ЄС-28 загалом	1,93	1,97	2,01	2,03	2,04	2,03	н.д.
в т. ч.: Німеччина	2,71	2,80	2,87	2,82	2,89	2,87	н.д.
Польща	0,72	0,75	0,88	0,87	0,94	1,00	н.д.
Словаччина	0,62	0,66	0,80	0,82	0,88	1,18	н.д.
Угорщина	1,15	1,19	1,27	1,39	1,36	1,38	н.д.

¹ складено автором на основі даних [3]

Дані табл. 2 підтверджують поглиблення рівня відставання України в інноваційній сфері діяльності від європейських країн, зокрема, сусідів, які з

року в рік нарощують свій інноваційний потенціал. Частка ж інноваційно активних підприємств та реалізованої інноваційної продукції у декілька разів нижча за відповідні середньоєвропейські показники.

Позиція держави щодо підтримки інноваційної діяльності має реалізовуватися шляхом її активної участі в [4, с.9]:

- створенні інфраструктури науки і системи інформаційного забезпечення науково-технічної діяльності;
- інтеграції освіти, науки і виробництва;
- підготовці і підвищенні кваліфікації наукових кадрів;
- підвищенні престижу науково-технічної діяльності, підтримки та заохочення наукової молоді;
- фінансуванні та матеріальному забезпеченні фундаментальних досліджень;
- організації прогнозування тенденцій науково-технічного та інноваційного розвитку на довгостроковий та середньостроковий періоди;
- підтримці пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки;
- створенні ринку науково-технічної продукції та впровадженні досягнень науки;
- правовій охороні інтелектуальної власності та створенні умов для її ефективного використання;
- стимулюванні наукової та науково-технічної творчості, винахідництва та інноваційної діяльності.

Сучасна інноваційна політика повинна сприяти формуванню відкритих бізнес-систем для забезпечення оптимальної взаємодії їх учасників. Ефективним способом доступу до зовнішніх знань та їх цільового використання стають відкриті інновації, які зменшують загальну потребу в інвестиціях за рахунок цілеспрямованих та скоординованих зусиль усіх зацікавлених сторін. Новий механізм підтримки сфери НДДКР на принципах відкритих інновацій із масштабним залученням бізнесу має сприяти позитивному ефекту синергії. Складові даного механізму наведені у табл. 3.

Застосування запропонованого підходу дає можливість цілеспрямованого формування відкритих бізнес-систем із високим рівнем вмотивованості їх учасників за умов підвищення ролі наукової сфери в інноваційному процесі. Це дає шанс поєднати інтереси компаній (оновлення номенклатури продукції сприяє підвищенню їх конкурентоспроможності), вчених і дослідників (впровадження винаходів і отриманні роялті), інститутів і кафедр (отримання місць практики і робочих місць для випускників, оновлення лабораторної й дослідницької бази), венчурних та інвестиційних фондів (отримання вигід від фінансування перспективних інноваційних проектів).

Інноваційна економічна модель передбачає необхідність досягнення відповідного рівня розвитку громадянського суспільства, а також формування такого його інтелектуального потенціалу, що визначається високим рівнем розвитку науки і освіченості громадян та великою часткою кваліфікованих працівників у їх загальній кількості, так як кожне нове робоче місце у сфері досліджень обумовлює створення до десяти високопродуктивних робочих місць в економіці. При цьому кількість науковців, нових технологій,

винахідників, інженерів та менеджерів має збільшуватися швидше, ніж кількість інших працівників; суттєво більшим має бути й обсяг річних витрат на науку та інновації.

Таблиця 3

Складові механізму трансферу знань і технологій
у моделі відкритих інновацій¹

Учасники трансферу	Елементи інноваційної інфраструктури	Основні види трансферу	Можливості трансферу	Основні вимоги до учасників
Наука	Університети, дослідницькі фірми	Трансфер знань	Генерування нових знань, вмінь та навиків	Виявлення потреб ринку Розробка інновацій
	Наукові та технологічні парки			
Бізнес	Бізнес-ангели та венчурні фірми	Трансфер технологій	Купівля патентів, ліцензій, обладнання, вчених і фахівців	Формування збалансованих бізнес-екосистем
	Бізнес-інкубатори			
Держава	Центри трансферу технологій	Фінансові трансфери	Застосування нових знань і технологій	Формування пріоритетів і цільових програм
	Інноваційні кластери			
	Технополіси			
Суспільство	Громадські організації у сфері інновацій	Краудсорсинг, краудфандинг	Обмін ідеями, зразками та досвідом	Націленість на співпрацю, нові ідеї і рішення

¹ складено автором

Нові підходи до управління інноваційною діяльністю повинні передбачати зміну вимог до формування обмежень, які не повинні штучно стримувати ініціативу науковців, винахідників і підприємців у праві комерціалізації та виведення на ринок нових конкурентоспроможних продуктів. Для формування інституційного середовища, яке інтегрує компоненти національної інноваційної системи слід створити ефективні мережеві виробничі системи інноваційної спрямованості, а для ефективного здійснення інноваційного циклу від генерації ідеї до отримання економічного ефекту важливо налагодити діяльність інноваційних кластерів. Вони закладають основу для інтенсифікації процесів генерації ідей, обміну інформацією та розширюють можливості практичного використання передового досвіду, що дозволяє знижувати вартість трансакцій, зменшувати витрати часу на прийняття рішень. Практика створення кластерних мереж свідчить про краще фінансове забезпечення інноваційної діяльності, формування сучасної інфраструктури у даній сфері та підвищення рівня інвестиційної привабливості регіону.

ЛІТЕРАТУРА

1. Dunning J.H. The Internationalization of Corporate R&D: A Review of the Evidence and Some Policy Implications for Home Countries / J.H. Dunning, S.M.Lundan. Review of Policy Research. 2009. 26(1-2), pp.13-33.

2. Стратегія економічного та соціального розвитку України на 2004-2015 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gov.liga.com.ua/b_text.php?type=3&id=200656&base=1%5D.

3. Дані офіційного веб-сайту Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Інноваційна політика: європейський досвід та рекомендації для України. Том 2. Аналіз законодавства України у сфері досліджень, розробок та інноваційної діяльності та пропозиції щодо доповнень до законодавства (станом на жовтень 2011 року). Проект ЄС «Вдосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні». К.: Фенікс, 2011. – 352 с.

ІНФРАСТРУКТУРА ДЛЯ УСПІШНИХ СТУДЕНТСЬКИХ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ.

В.І. Каук

Харківський національний університет радіоелектроніки

Під інфраструктурою будемо розуміти комплекс умов, які вже є в університеті та такі, що необхідні для забезпечення реалізації інноваційних процесів, у першу чергу студентами.

Однією із важливіших проблем, яка потребує вирішення є низька підприємницька культура усіх учасників освітнього процесу (адміністрації, науковців, викладачів та студентів). Дуже багато при створенні різних інфраструктурних рішень залежить від розуміння, що саме треба підтримувати та розвивати. Це особливо критично при студентських інноваційних розробках.

Зазвичай інноваційний процес має вибудовуватися за наступним ланцюгом подій: співпереживання (empathise), визначення проблеми (define), генерування ідеї (ideate), прототипування (prototype), тестування (test). Розглянемо інфраструктурні рішення, які би могли підтримати студента на кожному із вище перелічених етапів.

На етапі «співпереживання» студент має розуміти потреби людей (як тих, що його оточують так і взагалі). Для підтримки цього етапу в університеті має працювати певний аналітичний центр, основними завданнями якого мають бути дослідження потреб людей, вивчення перспективних шляхів вирішення проблем, збір аналітичної інформації та інше. Безумовно, до найважливішої функції такого центру слід віднести проведення просвітницької роботи серед студентів.

На етапі «визначення проблеми» дуже важливим є побудова спілкування студентів із науковцями (тими експертами, які вже багато років займаються вирішеннями певних проблем), або із бізнесом. Нажаль, у теперішній час дуже мало представники бізнесу звертаються саме до університетів для вирішення своїх власних проблем або для замовлення перспективних досліджень. Спроби отримати від бізнес - спільноти цікаві кейси поки що стикаються із тим що або даються для вирішення дуже загальні проблеми (наприклад, побудуйте веб-сайт банку), або проблема не зовсім і визначена (зробіть що небудь для медицини). Явно не вистачає джерел для отримання конкретних проблем, що необхідно вирішити і вирішення яких призведе до отримання прибутку або нової соціальної цінності.

Дуже часто проблеми даються студентові як такі, з якими стикається викладач або науковець. Це і добре і погано, бо викладач може бути експертом з цієї проблеми, але це в свою чергу обмежує творчість студента. Інноваційний проект може бути ефективним тільки тоді, коли сама ідея проекту цікава виконавцям і коли є хоч один затятий прихильник проекту у статусі його керівника.

Студентам самотужки, без практичного досвіду, дуже важко визначити у чому полягає проблема. Для цього треба опитувати цільові групи

користувачів, знати методики опитування та аналізу, бути розкутим при спілкуванні, мати багато вільного часу для цього.

Без чітко визначеної проблеми дуже важко переходити до етапу «генерування ідей». Для ефективного генерування треба мати зручне місце (аудиторію, конференц-залу, коворкінг) та менеджера – тренера – фасілітатора, який би реально допомагав під час проведення брейн-штормів (одноосібної та групової діяльності із генерації ідей для вирішення певної проблеми). Знову ж таки, у студентів дуже мало знань та практики з питання того які є механізми генерування ідей, як саме їх вірно використовувати, як аналізувати та відбирати отримані ідеї до наступного етапу «прототипування».

Якщо в університетах вже є бізнес-інкубатори та акселератори, то вони більш менш справляються із завданням перших етапів. Коли настає час «прототипування» дуже важливим стає створення діючих прототипів. Звісно, що доволі велику частину проектів можна прототипувати виключно на папері та комп'ютері, але це не стосується апаратних прототипів, які потребують виробничої бази та певних витратних матеріалів. І тоді виникає доволі замкнуте коло, коли для створення прототипу необхідне фінансування (не дуже велике – до 100 000 грн), а для отримання фінансування необхідно довести що проект вже має діючий прототип, який можна випробовувати. В університетах явно не вистачає технологічних хабів (місць де студенти могли б виготовити апаратний прототип). Роль таких хабів дуже важлива, бо треба виготовляти технологічний прототип з усією необхідною документацією для виробництва.

Часто є дуже недооціненим останній етап «тестування» або апробації отриманих результатів. Саме на цьому етапі студенти мають спробувати вийти на найбільш успішну бізнес-модель власного проекту. На цьому етапі необхідно активно рекламувати проект, просувати його в Інтернет, випробувати різні механізми отримання грошей, залучати найбільшу кількість майбутніх користувачів до спільноти та інше.

Після останнього етапу, якщо вже є діючий прототип та апробація на ринку з визначенням діючої бізнес-моделі проект може подаватися на пошуки зовнішніх інвестицій, якщо це потрібно.

Таким чином, якщо розглядати тільки функціональну належність до інноваційних процесів, то в університеті має бути аналітичний центр, бізнес – інкубатор та технологічний хаб. Усі ці структури мають працювати синхронно та інтегрувати результати одне одного.

Як одне із можливих рішень можна розглядати Науковий парк до складу якого можуть входити вище згадані структури.

Також слід визначити ряд проблем, які суттєво заважають розвитку успішних студентських інноваційних проектів.

По-перше це кадрова проблема. В університетах не вистачає обізнаних фахівців із сучасної підприємницької діяльності. Дуже мало залучається до навчального процесу фахівців безпосередньо від бізнесу (простих та зручних механізмів залучення немає). Відсутня система підвищення кваліфікації для викладачів та науковців з точки зору інноваційної та підприємницької діяльності. Відсутні національні якісні ресурси для вивчення та апробації

інноваційних методик щодо створення інноваційних проектів. Дуже часто роботу зі студентами ведуть ентузіасти на добровільних засадах. У цьому випадку дуже складно інтегруватися навіть у одному університеті.

Також проблемою є створення студентських команд із студентів різної спрямованості навчання (наприклад, менеджерів, економістів, програмістів, інженерів). Існують певні заходи такі як Хакатони, однією із функцій яких є залучення активної молоді до реалізації проектів. Якщо проаналізувати ефективність Хакатонів, то можна визначити що далеко не всі вони призвели до виникнення нових команд та проектів, або навіть переможці Хакатонів не завжди продовжують роботу над проектами і не доводять їх до реалізації. Але слід відзначити, що постійно зростає кількість конкурсів для стартапів. Саме ця тенденція мотивує студентів приймати участь. Але найчастіше студенти вже мають біти зібрані у команди і на конкурсах або продемонструвати вже отримані результати, або швидко працювати вже обраною командою.

Ще однією проблемою є суттєве обмеження ресурсів університетів. Університети не можуть посилати усіх бажаючих прийняти участь у національних, а особливо інтернаціональних конкурсах. Університети мають обмеження щодо забезпечення обладнанням та витратними матеріалами навіть власних науковців, не кажучи про студентів.

Не визначена також в університетських структурах економічна та юридична підтримка студентських проектів. Хто саме може допомогти студентові розробити конкурентоспроможний бізнес-план, хто дає відгук щодо економічної перспективності ідеї, хто підкаже найбільш вдале джерело фінансування проекту. Частково це може на себе взяти бізнес-інкубатор, але студентів багато і якщо ми хочемо отримати 100 результатів, то маємо працювати із 1000 студентських проектів.

Дуже велика невизначеність є і з точки зору юридичного супроводу. Як саме розподіляються права у студентському проекті, яка відповідальність, що отримає університет у разі успішного проекту та інше. Було б дуже бажаним мати стандартні юридичні рішення, які були б доступними усім бажаючим.

Таким чином, слід констатувати що студентські інноваційні проекти мають дуже великий потенціал, щодо створення нових продуктів та послуг. Розкриття такого потенціалу залежить від розуміння та створення певної інфраструктури як в університеті так і в державі. Дуже важливими моментами є повна інтеграція інноваційної діяльності у навчальну та наукову. Розвиток інновацій не можливий без неперервної системи підвищення кваліфікації усіх учасників інноваційних процесів.

ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ АКАДЕМІЧНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ

О.Г. Кубай

Вінницький національний аграрний університет

В умовах стрімкого розвитку науково-технічного прогресу (НТП), поширення нових знань у всі сфери суспільного життя, підвищення конкурентоспроможності національних економік постає необхідність інноваційних змін у сфері вищої освіти і науки.

У зв'язку з цим на Парламентських слуханнях на тему: «Національна інноваційна система: стан та законодавче забезпечення розвитку», які відбулися 21 березня 2018 року, Міністр освіти і науки України Лілія Гриневич у своїй доповіді зауважила, що інновації – це саме те, що визначає конкурентоспроможність держави, поділяє країни на країни першого та другого світу. Останніми роками місце України в рейтингу за глобальним індексом інновацій покращується, у 2017 році Україна посіла найвищу позицію за останні 7 років – 50 місце. Саме активізація інноваційної діяльності визначена усіма експертами, різноманітними рейтингами як найбільший потенціал, який є в Україні для реального зростання ВВП і нашого виходу зі стану сировинної країни до країни, яка здатна експортувати продукти і технології [1].

Продовження кризи в Україні не сприяє забезпеченню розвитку її економіки на інноваційних засадах. Не зважаючи на те, що за рейтингом глобального індексу інновацій в 2016 році Україна перемістилася з 64-го у 2015 році на 56-те місце, вже протягом тривалого часу питома вага загального обсягу державних коштів щодо фінансування інноваційної діяльності у ВВП України є незначною, до 0,3% ВВП. В той же час в країнах ЄС частка таких витрат у середньому становить більш, ніж 2% ВВП [2].

Така ситуація викликає нагальну потребу формування суспільства, яке буде базуватися на знаннях, і побудови інноваційної конкурентоспроможної економіки, що вимагає модернізації вищої освіти і науки, державно-спрямованого інноваційного розвитку всієї гуманітарної сфери єдиного народногосподарського комплексу (ЄНГК).

Під інноваційним розвитком сфери вищої освіти слід розуміти державно-скеровану структурну перебудову та здійснення якісно нових трансформаційних перетворень галузі вищої освіти та науки в системі гуманітарної діяльності єдиного народногосподарського комплексу на основі дієвої активізації та стимулювання інноваційної діяльності в цій сфері.

Інноваційна діяльність в сфері вищої освіти та науки – процес створення, запровадження та поширення в практиці вищої освіти, наукової та інженерно-технічної діяльності нових ідей, засобів, наукових, інженерно-технічних, педагогічних, організаційно-управлінських та економічних методів і технологій, в результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів системи вищої освіти, науково-технічної діяльності та наукового обслуговування і відбувається її перехід до якісно вищого рівня. Ця діяльність

базується на теоретико-методологічних засадах педагогічної, науково-технічної та економічної інноватики сфери вищої освіти й спрямована на побудову суспільства знань з інноваційно-орієнтованим типом економіки і пов'язана із:

- утворенням і накопиченням нових знань;
- використанням і комерціалізацією результатів наукових досліджень і розробок;
- трансформацією наукових досліджень і розробок, інших науково-технологічних досягнень у нові чи покращені продукти, технології, послуги, введені на ринок, в новий чи покращений технологічний процес, що використовується у практичній діяльності, чи новий підхід до соціальних послуг;
- утворенням інтелектуального і формуванням людського капіталу;
- застосуванням нових засобів, методів і технологій прискорення економічного зростання суспільства [3].

Головну роль у розвитку академічного підприємництва відіграють установи, що підтримують контакти сфер науки і бізнесу, зокрема центри трансферу технологій, інкубатори академічного підприємництва, науково-технологічні парки, які виконують роль посередника між науково-дослідним сектором і економікою (рис.1).

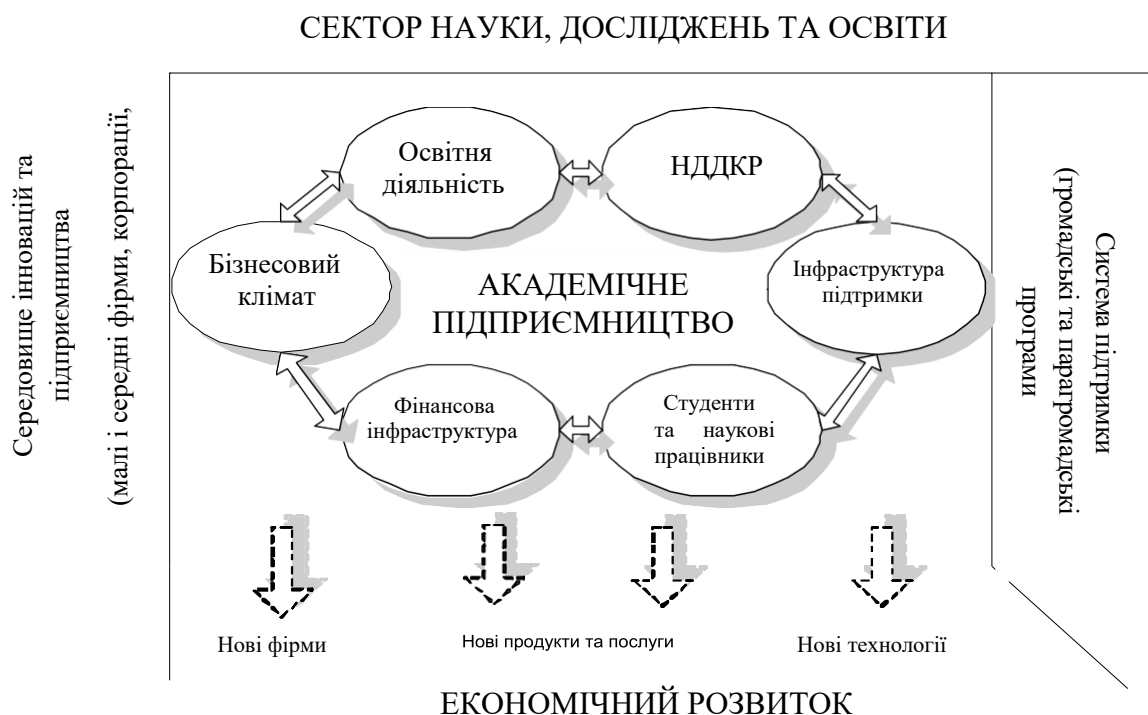

Рис. 1. Інфраструктура академічного підприємництва [4]

Розглянемо науково-технологічний потенціал України: 277 вищих навчальних закладів, 1,5 млн. студентів, близько 75000 викладачів з науковими ступеннями, близько 54000 доцентів і професорів, 999 науково-дослідних інститутів, Національна академія наук України з 178 інститутами та

19000 дослідниками, декілька інших національних академій наук; десятилітні традиції визнаних у світі досліджень [5].

В таких умовах трансформації мають здійснюватися на базі новітніх наукових досягнень і теоретико-методологічних засад, під чітким законодавчим і виконавчим контролем державних і господарських органів, у ефективній системі організації та управління. Стратегія структурної перебудови економіки сфери вищої освіти повинна ґрунтуватися на принципах самоорганізації і застосуванні теоретичних і практичних надбань економічної науки [3].

Розрізняють три форми академічного підприємництва [5]:

- Академічні спінофи – нові корпорації, які засновують свій бізнес на безпосередньому трансфері наукових знань та технологій від державних науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів.

- Академічні стартапи – нові корпорації, засновані студентами, випускниками або вченими, які використовують знання або результати досліджень державних науково-дослідних інститутів та вищих навчальних закладів.

- Академічні підприємці – студенти, випускники та вчені, які стають підприємцями в сферах бізнесу, які вимагають академічних знань.

Тому з метою розвитку академічного підприємництва в Україні рекомендується здійснити такі кроки:

- 1) Об'єднати всі наявні ресурси (людські, організаційні, фінансові) існуючих наукових парків та департаментів із питань розвитку та підтримки підприємництва, що дозволить зробити систему підтримки академічного підприємництва більш ефективною;

- 2) Сформувати чітке бачення, визначити амбітну місію та створити бренд, які здатні актуалізувати існуючі зобов'язання та очікування, а також допомогти в ідентифікації феномену академічного підприємництва;

- 3) Залучити міжнародних партнерів, які відомі своїми успіхами у створенні дієвої екосистеми академічного підприємництва;

- 4) Створити «взірцеві» успішні спіноф-проекти. Декілька історій успіху сприятимуть розвитку підприємницької культури в науковій та освітній сферах;

- 5) Навчання підприємницьким навичкам повинно стати одним із пріоритетів для українських університетів;

- 6) «Розблокування» наукових знань установами, які не здатні забезпечити практичне використання наявних у них патентів.

- 7) Створити систему державного управління, яка би забезпечувала розвиток інновацій, зокрема, це Рада з розвитку інновацій – найбільш потенційний орган з формування політики розвитку інновацій, Офіс з розвитку інновацій та Фонд підтримки інновацій, який здійснює державне фінансування» [1].

Отже, сьогодні ми бачимо, що державне регулювання розвитку науково-технологічної сфери пройшло еволюцію від складання соціального контракту між державою і вченими, що базувалося на лінійній моделі інноваційного процесу та передбачало масштабне фінансування науки та науково-технічної

діяльності безвідносно до їх результатів до сучасних форм, спрямованих на стимулювання взаємодії академічної та підприємницької сфер, створення механізмів трансферу знань з науки у виробництво[6]. Тому ретельний аналіз передових досягнень щодо сучасних способів та механізмів трансферу знань в сукупності з інструментами державного управління цими процесами з метою формування ефективної системи державного управління науковою сферою в Україні є перспективним напрямком подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Парламентські слухання на тему: «Національна інноваційна система України: стан та законодавче забезпечення розвитку» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/fsview/156131.html>
2. Сприяння розвитку інноваційної системи України через парламентські слухання. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://blogs.korrespondent.net/blog/politics/3832192/>
3. Романовський О. О. Державне управління інноваційним розвитком сфери вищої освіти і науки. Досвід США // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 4. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=704>
4. Чухрай Н.І. Академічне підприємництво за кордоном та в Україні.-.- [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/12705/1/068_Akadem
5. Академічне підприємництво в Україні.-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://labprice.ua/statti/nauka-i-virobnitstvo/akademichne-pidpriyemnitstvo-v-ukrayini/>
6. Білоус О.Ю. Теоретичні основи формування системи державного управління наукою та її впливу на економічний розвиток країни // Вісник соціально-економічних досліджень. – Вип 1(60). – С.37-43.

ЗМІНИ В ІНФРАСТРУКТУРАХ ЗАЛУЧЕННЯ ВЕНЧУРНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ

І.В. Левицька

Вінницький національний аграрний університет

Активізація венчурних інвестицій в 2017 році свідчить про те, що, не дивлячись на недостатню законодавчу базу та державну підтримку ринок венчурного капіталу розвивається разом з різноманітними формами інфраструктури залучення інвестицій. В 2017 році ринок венчурного капіталу знаходиться в межах 300 млн. доларів США (для порівняння, в 2016 році - за даними UVCA обсяг венчурного інвестування склав 88 млн. доларів США [1]. Зараз в Україні працюють 19 венчурних фондів, 8 фондів прямих інвестицій та один корпоративний американський фонд компанії НР Українська асоціація венчурного та приватного капіталу UVCA об'єднує 44 компанії [2]. В Україні активно розвиваються стартап-школи, бізнес-акселератори, технопарки, інкубатори, науково-навчально-виробничі консорціуми, галузеві кластери та інші форми інноваційного партнерства.

Але не дивлячись на це, необхідно відмітити, що венчурна індустрія в Україні тільки розпочала свій розвиток. Група венчурних інвесторів сьогодні не така велика і, крім того, вони стикаються з проблемами підготовки та життєдіяльності інвестиційних проектів.

Саме асоціації типу Venture Investment Group, які мають досвід взаємодії та побудови взаємовідносин з венчурними інвесторами України, Європи, США можуть бути розглянуті як інфраструктура для налагодження прямих контактів та зв'язків з представниками венчурної індустрії. Венчурна українська асоціація UVCA була створена для консалтингової діяльності, підтримки інвесторів у кожному аспекті, встановлення міжнародних зв'язків та підтримки місцевих інвесторів. Саме така асоціація може бути партнером як для іноземних інвесторів, так і для вітчизняних венчурних підприємців; сприяти розвитку довіри, різноманітних інвестицій, партнерству з галузевими кластерами, науково-дослідними організаціями, університетами, підприємствами різних форм. Крім того, така асоціація дозволяє розповсюджувати європейські дослідження приватного капіталу, проводити вітчизняні дослідження, формувати нові схеми розширення інвестиційних інструментів та можливостей [1].

Одним з інструментів такої інфраструктури є інвестиційний портал, який має велику цільову аудиторію (понад 20 000 чол., щомісяця) та дозволяє розміщувати інвестиційні проекти, формувати спеціальні дайджести та розсилання, віртуальні співтовариства та робочі групи.

В деяких дослідженнях венчурні інвестиції та ангельське інвестування розглядаються як складові класифікації форм інвестування. Але тут є свої переваги та недоліки. Як представлено в електронному ресурсі, що призначений для того, щоб відрізнити стратегію і тактику бізнес-ангелів та венчурного інвестування – «Бізнес-ангел фінансує новий бізнес, пропонуючи капітал для запуску стартапу або розширення існуючої компанії» [3]. Таке

інвестування достатньо швидко, але ангели очікують від проекту не менше чим 25% прибутковості та претендують на участь в прийнятті ключових рішень.

Венчурні капіталісти мають статки, як правило, вищі, ніж у бізнес-ангелів, позиціонують себе як представники управлінського консалтингу, більш активно розвивають та допомагають стартапу або молодому підприємству. Але очікування венчурного інвестора ще більше ніж у бізнес-ангела (до 50%). Крім того, процес узгодження бізнес-плану, ключових рішень дуже довготривалий і має багато етапів. Але всім відомо (на прикладі компаній Facebook чи Google), що венчурний капітал очікує стати високо успішною компанією при вкладенні ресурсів, але і має дуже великі ризики банкрутства.

Не дивлячись на те, що більшість стартапів відносяться до ІТ-сфери, всі вони мають прикладне галузеве значення. Особливий інтерес сьогодні мають стартапи використання інформаційних технологій в аграрному секторі.

Важливим є запровадження різноманітних тренінгів, навчання із залученням коучів та фахівців Європи та Америки.

Державна підтримка є гарантією розвитку інноваційної інфраструктури. Важливим є запровадження змін законодавчої бази, закону України «Про венчурну діяльність в інноваційній сфері», різноманітних форм фінансової підтримки, створення податкових та перевірочних канікул.

Окремим питанням є створення умов для венчурного фінансування наукових проектів, залучення науковців і практиків в одне творче середовище для одержання синергетичних позитивних результатів. Державна підтримка щодо проведення експертизи, фінансової допомоги, роботи з аспірантами та студентами дозволить сформувати конкурентне наукове середовище. Одною з форм такої інфраструктури є технопарк. Умови роботи повинні сприяти не тільки команді проекту, а і обслуговуючим фірмам. Крім того, інвестори разом з державою формують різноманітні гарантійні схеми, які дозволяють знизити ступінь ризику. І це, в першу чергу, формування експертизи доля оцінки ризикових інвестиційних проектів [4-6].

Державна система стимулів розвитку венчурного капіталу повинна містити інструменти податкового кредитування та знижок, пільгового оподаткування прибутків. Пільги є заохоченням активізації венчурних підприємств та утворень різних форм.

Ефективними є такі напрями як пряме стимулювання науково-дослідної та конструкторської діяльності; стимулювання фінансових установ; мотивація оновлення виробництва та запровадження нових технологій.

Дослідження, представлені в багатьох наукових працях залишаються актуальними [4-6]. Напрями підвищення адресності, запровадження змін в системі оподаткування та законодавчої бази; прямого субсидування, активне запровадження різноманітних об'єднань, кластерів, асоціацій, консорціумів на добровільній основі дозволять сформувати нову інфраструктуру національної інноваційної системи України.

За рейтингом використання в сучасних умовах України можна виокремити такі форму венчурного інвестування:

інвестиційний інноваційний підприємницький проект (максимум ризику – максимум прибутку;
 спільне партнерське інвестування (мінімізація ризиків за рахунок розподілу його на складові (прибуток також зменшується);
 функціонування незалежних венчурних фондів (професіональне управління ризиками).

Інноваційна система підтримується законом «Про інноваційну діяльність», який визначає основні категорії інноваційних підприємств та підприємництва в Україні.

Інноваційна інфраструктура повинна бути гнучкою та враховувати інтереси всіх зацікавлених сторін.

До них відносяться такі як держава, науковці, підприємці, споживачі.

Для країн, які мають кризові політико-економічні проблеми пріоритетними напрямками є розвиток прикладних науково-дослідних робіт, які дозволять підтримати вітчизняного товаровиробника; використати досвід та результати попередніх досліджень та розробок; оновити виробничі фонди та технології; запровадити виробництво нових сучасних товарів та послуг.

Серед організаційних структур інноваційної діяльності необхідно виокремити наукові організації, які сьогодні знаходяться в кризовому стані. Науково-дослідні інститути, на жаль, не мають достатнього фінансування та працюють тільки над окремими проектами. Вищі навчальні заклади також не мають достатнього фінансування власних проектів. Хоча, сьогодні, можна свідчити про активізацію партнерства та розвитку галузевих кластерів.

Найбільш ефективною структурою є організаційні структури інтеграції науки, навчання та виробництва. Такі комплекси та консорціуми скорочують період від виникнення ідеї до її практичного використання. Але ефективними вони можуть бути тільки при умові комплексного підходу до створення умов їх функціонування, зацікавленості як з боку держави, так і зі сторони самих учасників консорціумів, а також попиту на ринках визначених товарів та послуг.

Важливим аспектом в період запровадження реформи децентралізації для формування ефективної інноваційної інфраструктури аграрного сектору економіки є залучення до співпраці представників домашніх господарств та громади. Це дозволить не тільки розвивати інноваційну діяльність в межах підприємств, а і підтримувати домашні господарства, створювати обслуговуючі кооперативи, сучасні об'єднання для зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції, дорадницькі структури.

Неприбуткові громадські організації та фонди підтримуються багатьма міжнародними програмами і фондами. Стратегічні альянси взаємодії науки та виробництва разом з залученням студентів та активізації виробничої складової освітнього процесу дозволяють запровадити проектний підхід при вивченні різноманітних дисциплін, проходження виробничої практики та проведення наукових досліджень.

Створений на базі Вінницького національного аграрного університету ННВК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум” дозволяє запровадити в освітній процес такі форми як інтерактивне навчання, ділові

ігри та тренінги, різноманітні форми змішаного навчання, молодіжні дискусійні майданчики тощо [7]. Крім того, ефективним є стажування викладачів та виробнича і науково-дослідна практика студентів на підприємствах консорціуму та за планом науково-дослідних робіт [8].

Активізація наукової діяльності консорціуму може бути здійснена при запровадженні змін в законодавчу базу діяльності аналогічних об'єднань, державної підтримки та стимулювання запровадження наукових інноваційних проектів на підприємствах аграрного сектору, активний розвиток обласного аграрного кластеру, центром знань якого повинен стати аграрний університет. Доцільним також є взаємодія аграрного та ІТ-кластеру для запровадження нових технологій на підприємствах аграрного сектору, формування ІТ-платформи консорціуму як он-лайн консалтингового середовища аграрного кластеру.

Стратегічний альянс у формі консорціуму передбачає створення центрів колективного користування науковим обладнанням та формування інноваційного центру аграрного сектору для розвитку виробництва, сільськогосподарських територій та їх громад [9].

Отже, зміни в інфраструктурі венчурного капіталу для інноваційної діяльності повинні бути засновані на змінах в законодавчій базі, розвитку державно-приватного партнерства, різноманітних галузевих кластерів, формування навчально-виробничих наукових консорціумів, стартапних шкіл, технопарків та інкубаторів. Діяльність таких інституцій свідчить про необхідність запровадження змін законодавчої бази, а також дослідження і практичне впровадження поведінкових моделей партнерства та функціонування різноманітних форм інфраструктури залучення венчурного капіталу для інноваційної діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ми інвестуємо в Україну [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uvca.eu/ua>
2. Україні необхідно створити офшорну зону для стартапів — виконавчий директор UVCA [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://delo.ua/special/ukrajini-vazhливо-stvoriti-ofshornu-zonu-dlja-startapiv-vikonavc-335116/>
3. Інвестування від ангелів і венчурний капітал: за і проти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://startupline.com.ua/startups/venture-capital-angelic-investment>
4. Інноваційна діяльність та венчурний капітал в системній модернізації національної економіки: Монографія. – Полтава: “Дивосвіт”, 2013. – 183с.
5. Пилипенко Б.Г. Методи розрахунку ефективності фінансування довгострокових венчурних проектів / Б. Г. Пилипенко // Актуальні проблеми економіки. – 2015. – № 2. – С. 450-460. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ape_2015_2_57
6. Столбуненко Н.М. Особливості та перспективи розвитку венчурного бізнесу в Україні на сучасному етапі / Н.М. Столбуненко, А.В. Іваніщева //

Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління. Том 15. Вип. 2 (33). – С. 88-104.

7. Калетнік Г.М. Інноваційні платформи організації науково-дискусійних молодіжних майданчиків у контексті євроінтеграційного розвитку аграрної економіки / Г.М. Калетнік, І.В. Гунько // Економіка. Фінанси. Менеджмент актуальні питання науки і практики, 2017, № 4. – С. 7-18. – Режим доступу: efm@vsau.ua.

8. Калетнік Г.М. Науково-навчально-виробничий комплекс як концепція механізму переходу агропромислового виробництва на інноваційну модель розвитку/ Г.М. Калетнік // Економіка АПК. – 2013. - №9. – С.5-11.

9. Калетнік Г.М. Практична реалізація державної політики у сфері вищої освіти та положень нового закону “Про вищу освіту” в концептуальних засадах підготовки фахівців на базі ННВК “Всеукраїнський науково-навчальний консорціум” [Електронний ресурс] / Г.М. Калетнік, І.В. Гунько, Е.А. Кіреєва // “ЕКОНОМІКА. ФІНАНСИ. МЕНЕДЖМЕНТ: актуальні питання науки і практики ”. – 2016. – № 9. – С. 7-15. – Режим доступу: efm@vsau.ua.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ, МЕХАНІЗМИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА БЕЗПЕКИ

С.Ф. Марова, В.В. Дятлова, В.Р. Нерсесов

Донецький державний університет управління

В умовах інформаційного простору сфері інтелектуальної власності притаманні ряд проблем, пов'язаних, перш за все, з механізмами регулювання відносин та безпекою. Інтернет як інформаційно-комунікаційна система потребує регулювання на різних рівнях – міжнародному, регіональному, національному. Однак до тепер загальновизнаних механізмів всебічного регулювання інформаційного простору не існує, що й породжує проблеми через специфіку Інтернет як світової інформаційної бази даних.

База даних як комп'ютеризована система щодо зберігання та обробки даних використовується в різних сферах для отримання інформації – від освіти і науки до розваг. Хоча одержання інформації часто є витратною статтею, неавторизовані сторони в усьому світі мають технологічні можливості одержання всіх або практично всіх даних через Інтернет без згоди власника сайту та без оплати. В даний час міжнародне право забезпечує мінімальний захист баз даних, що може зменшити стимул до їх створення.

Єдиними серйозними міжнародними зусиллями щодо регулювання кіберпростору є Конвенція 2001 року про кіберзлочинність, яка спрямована на запобігання пошкодженню комп'ютерних даних та систем. Відзначаючи «триваючу глобалізацію комп'ютерних мереж» та необхідність «міжнародного співробітництва у кримінальних справах», Конвенція рекомендує прийняття національного законодавства, яке передбачає кримінальну відповідальність за певну поведінку. Так, заборонена поведінка включає: навмисне звернення до комп'ютерної системи без права; навмисне пошкодження, видалення, зміну або припинення комп'ютерних даних без права; заподіяння шкоди роботі комп'ютерної системи шляхом введення, пошкодження або видалення даних; заподіявання «втрати майна іншим особам» шляхом «внесення, зміни, видалення або припинення» комп'ютерних даних з шахрайським наміром. Значна частина конвенції стосується злочинної діяльності, що походить від однієї держави і через Інтернет завдає шкоди комп'ютерним даним або системам у другій державі. Положення Конвенції рекомендують, щоб держави визначили межі криміналізації володіння або розповсюдження комп'ютерних програм або паролів, які можуть бути використані для злочинів.

Причиною комп'ютерного піратства є той факт, що інформація в Інтернеті, будучи доступною на транснаціональному рівні, сприймається більшістю не як об'єкт інтелектуальної власності, а як суспільне благо. Права власності на інформацію в мережі Інтернет є розмитими, і навіть якщо факт крадіжки інтелектуальної власності вдається довести, то потенційного

порушника не завжди вдається ідентифікувати, зважаючи на культуру анонімності в мережі. В той же час правовласники залишаються незахищеними і юридично, і економічно.

В таких умовах інститут управління інтелектуальною власністю служить гарним способом створення штучного дефіциту інформаційних благ в умовах їх загальної доступності та низьких витрат на репродукування. Однак саме порушення авторських прав у галузі програмного забезпечення залишається однією з істотних проблем у всьому світі. Тому необхідно забезпечити повний захист інтелектуальних продуктів в кіберпросторі. Інакше стимул до винахідництва та інноваційної діяльності істотно знизиться.

Слід також зазначити, що не тільки інтелектуальна, але й віртуальна власність має значну цінність у реальному світі. Продаж валюти, землі, інструментів, зброї та інших віртуальних об'єктів, які були створені чи іншим чином отримані користувачами, щорічно генерує мільйони доларів у реальних операціях. Крім того, десятки тисяч підприємств, у яких підприємці працюють у віртуальних світах, починаючи від татуювань до курортів, отримують дохід у реальному світі. Відповідно почала розмиватися лінія між віртуальним світом і фізичним світом.

Навіть якщо припускати, що міжнародне право захищатиме авторські права, моральні права та торговельну марку користувача, що стосуються віртуального об'єкта чи бізнесу, отриманий захист набагато менше, ніж повне право власності. Користувач, який має авторські права на аватар, може заборонити іншим відтворювати і таким чином використовувати аватар. Користувач також може завадити іншим змінювати аватар. Але користувач не має права продовжувати використовувати аватар для своєї основної мети як актора у певному віртуальному світі, якщо власник сайту не погоджується. Бернська конвенція пропонує ще менший захист для користувачів, які розробляють віртуальний бізнес. Хоча інші не могли порушувати авторські права користувачів, наприклад, зведення однакової віртуальної структури, власник сайту, імовірно, може повністю закрити бізнес або змінити конфігурацію віртуального світу, щоб клієнти більше не могли його досягати.

Розширений міжнародний захист прав власності на віртуальні об'єкти може бути доречним у майбутньому, особливо якщо межа між віртуальними світами та реальним світом продовжує руйнуватися. З огляду на параметри, в рамках яких виникає проблема транзакцій з використанням кіберпростору, в яких задіяні численні учасники з багатьох країн, для ефективного захисту необхідні глобальні заходи.

З точки зору безпеки інтелектуальної власності в інформаційному просторі становить інтерес вивчення загроз, які лежать в площині посилення приватизації знань; протилежної природи інтелектуальної власності та антимонопольної політики; застосовності авторського права в Інтернет.

Перша загроза має глобальний характер і виникла у зв'язку з формуванням нового технологічного укладу та зростанням ролі інформації, знань і результатів інтелектуальної праці в господарській діяльності. Дана трансформація привела до прискорення господарських процесів, з одного боку, і їх ускладнення, з іншого. Успішність суб'єктів господарювання «нового типу» стала залежати від їхньої здатності управляти правами на інтелектуальні продукти.

Серйозною проблемою функціонування інституту інтелектуальної власності у віртуальному просторі залишається кіберсквоттінг – придбання доменних імен, співзвучних з відомими назвами з метою їх подальшого перепродажу або розміщення реклами. Доменне ім'я – нематеріальний актив в Інтернет, що має багато спільного з товарними знаками та фірмовими найменуваннями, але, на відміну від них, не прив'язує заявника до роду товару або послуги. Доступність і відкритість доменів перетворила їх на предмет недобросовісної конкуренції.

Забезпечення безпеки щодо нелегального копіювання може вестися за трьома основними напрямками: технологічним, інституційним та економічним. Технологічний шлях передбачає вдосконалення засобів захисту даних, їх шифрування, використання електронно-цифрових підписів, винахід нових алгоритмів перевірки автентичності і т.д., що примушує до виконання контракту (в даному випадку, між виробником і користувачем). На сьогоднішній день більшість правовласників бореться з піратством саме таким способом. Даний підхід вимагає постійного вдосконалення засобів захисту і, отже, збільшення витрат на виробництво кінцевої продукції. Тим часом, нові методи надання послуг виробниками програмного забезпечення ускладнюють потрапляння інтелектуальних продуктів в руки зловмисників. Навіть якщо і вдається їх скопіювати, то з меншим функціоналом. Інституційні заходи боротьби з піратством базуються на вдосконаленні чинного законодавства щодо більш широкого охоплення господарських відносин в Інтернет, а також заходах податкової політики. Економічний напрям боротьби з комп'ютерним піратством реалізується на макро- та макрорівні.

Для зниження негативного впливу розглянутих явищ в процесі функціонування інституту управління інтелектуальною власністю у світовій практиці використовують різні форми її реалізації. Важливе місце в даному питанні займають механізми комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності. В Україні дані механізми знаходяться в зародковому стані. Активізації потребує й процес реалізації заходів із адаптації українського законодавства до норм ЄС. Безпека функціонування інституту інтелектуальної власності обмежується недосконалістю інституційного середовища в Україні, через що виникають проблеми, як на макро, так і на мікрорівні. На макрорівні можна виділити таку актуальну для України проблему, як міграція інтелектуальної власності. Вона характерна для більшості країн, що розвиваються. Суть проблеми полягає в переміщенні інтелектуального

капіталу в розвинені країни, що виражається не тільки в широко обговорюваному «відпливу мізків», але й передачі за кордон технологій, як правило, на стадії дослідження, оскільки їх впровадження у вітчизняній економіці пов'язане зі значними витратами.

Вирішення означених проблем лежить в площині партнерства влади, науки та бізнесу в інноваційній, зокрема інтелектуальній, сфері. На розробку таких механізмів і направлені широкі обговорення в рамках круглого столу «Створення інноваційної інфраструктури та залучення венчурних інвестицій у інноваційну діяльність: проблеми та перспективи».

ІННОВАЦІЙНА МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ СУЧАСНИМ БІЗНЕСОМ: ІНТЕГРОВАНІЙ ПІДХІД

В.А. Фостолович

Вінницький національний аграрний університет

Функціонування бізнес-формацій у такому вигляді як вони господарювали впродовж усіх попередніх років в умовах стрімкої глобалізації стає неможливим та неконкурентоспроможним. Спрямування розвитку держави у напрямку євроінтеграції потребує зміни структури підприємств та впровадження відповідного підходу до системи управління ними. Найбільш перспективним є застосування інтегрованої моделі підприємства, що передбачає залучення для реалізації головної стратегії усіх типів організаційно правових форм господарювання включно із домогосподарствами. А сама модель системи управління бізнесом повинна включати інтегрований до загальної системи управління механізм постійного поліпшення, який закладено у виконанні принципів сертифікованих систем:

- менеджменту якості,
- екологічного менеджменту й аудиту,
- системи безпеки й гігієни праці,
- безпеки інформації.

Слід зауважити, що реалізація такої схеми передбачає включення до системи управління сучасним бізнесом на всіх її етапах корпоративної соціальної відповідальності, яка є необхідною складовою бізнес проектів та одним із елементів досягнення запланованого економічного результату.

На сьогодні лише соціально зорієнтовані проекти знаходять підтримку як в бізнесових колах, на рівні партнерських стосунків так і серед населення як кінцевого споживача готового продукту. Сприйняття, або несприйняття продукowanego бізнесом продукту в значній мірі визначається ставленням до нього кінцевого споживача, тобто населення.

Крім того, бізнес буде підтримуваний державою, якщо він спрямований на виконання основної стратегії і мети країни, якою завжди є забезпечення потреб і соціальних гарантій населення.

Ключовим моментом розробленої нами моделі сучасної бізнес-структури передбачає насамперед соціальну складову реалізовану через створення робочих місць в сільських територіях та максимальна підтримка соціальних потреб місцевих громад. Здатність домогосподарствами, підприємцями, фермерськими господарствами та приватними підприємствами виробляти значну кількість сільськогосподарської продукції достатньої якості є незаперечним фактом. Проте, виникає проблема із спроможністю ними реалізувати її за відповідну ціну. Відомо, що цінову політику формує попит та пропозиція. Але, важливим фактором також є відповідність виробленого продукту до вимог та стандартів якості. Зазвичай, вироблений продукт є якісним, але не сертифікованим, що відразу знижує цінову політику на декілька пунктів. Пошук ринків збуту виробленого продукту також є проблемним аспектом майже за повної відсутності науково обґрунтованої

системи менеджменту та маркетингу на рівні домогосподарств та малих підприємств. Відокремлено кожне господарство сертифікувати власне виробництво не в стані через незнання процедури сертифікації та її неефективність для малих обсягів виробленої продукції. Така ситуація породжує неефективність ведення господарства та зниження якісних показників кінцевого продукту, який реалізують такі бізнес-формації.

Тому, головною ідеєю проекту є об'єднати зусилля структур із значним науковим потенціалом, технічними і технологічними можливостями та фахівцями з виробництва продукції (домогосподарствами, приватними підприємцями, малими підприємствами), які будуть функціонувати відокремлено один від одного, на договірній основі, але в цілях одного проекту непорушно виконуючи технологію процесу виробництва та умови договору. Такий підхід дасть можливість реалізувати основну ідею проекту в усіх її проявах [2]:

- Економічну – через максимальне отримання прибутку на рівні усіх господарюючих структур. При цьому, виробник отримає можливість використання якісних послуг системи менеджменту, маркетингу, послуг формування технології виробництва на основі власної бізнес-ідеї сформованої шляхом залучення науково обґрунтованого підходу наданого аутсорсинговою компанією, що обслуговуватиме проект від процесу планування, прогнозування, оцінки ризиків, пошуку ринку збуту та організації обліку у виробника на договірній основі. Обслуговуюча компанія отримає дохід за умовами договору.

- Екологічну – через ведення процесу виробництва сертифікованого відповідно до стандартів серії ISO 14000, ISO-9000, ISO-18000 та ISO-22000. При цьому буде забезпечено виконання принципу постійного поліпшення не лише якісних показників, але і виробничого процесу та систем управління в цілому на вимогу виконання принципів відповідних сертифікованих систем. За такої моделі виробнику доведеться неухильно виконувати усі пункти технологічного процесу, який буде постійно об'єктом моніторингу та аудиту через обслуговуючу компанію.

- Соціальну – через обов'язкове впровадження корпоративної соціальної відповідальності для усіх учасників проекту. Це забезпечить визнання такого бізнесу владою, населенням на території громад яких буде реалізовуватись такий проект та кінцевими споживачами. Усе це виступає складовими економічного благополуччя бізнес-проекту.

Ключовим елементом такої моделі соціально зорієнтованого проекту є створення робочих місць. Даний елемент є присутнім практично на кожному етапі його реалізації. Створюючи робочі місця на усіх рівнях: від домогосподарств до підприємств – учасників проекту. Розробка такої моделі бізнесу є не випадковою, оскільки трудовий потенціал Подільського регіону, та і України в цілому є досить високим, але, попри це ситуація з робочими місцями як в Україні, так і у Вінницькій області стоїть досить гостро. У підтвердження цього нами вивчено та проаналізовано дані статистичних спостережень в аспекті чисельності, структури та рівня зайнятості населення.

Станом на 1 січня 2017 р. в Україні мешкає 42,58 млн. населення, третина із якого (30,8%) проживає у сільській місцевості.

Оцінюючи рівень економічної активності населення за віковими групами, статтю та місцем проживання (табл. 2) нами відмічено, що у 2017 році по Україні в цілому економічно активним було 71,5% населення працездатного віку. При чому населення сільської місцевості було економічно активним на 86,6%. Найвищий рівень економічної активності у населення віком від 35 до 49 років (84,7%)

Проте, аналізуючи рівень зайнятості населення слід відмітити, що лише 56,1% населення України у віці від 15 до 70 років є зайнятим. При чому, рівень зайнятості сільського населення є ще нижчим і становить 54,4% від усього населення сільської місцевості та 61,5% від населення сільської місцевості працездатного віку. Що і визначає потребу у створенні нових робочих місць та формуванні соціально зорієнтованих проектів спрямованих на впровадження інтегрованого підходу до системи управління із елементами корпоративної соціальної відповідальності (табл. 1).

Таблиця 1

Стан зайнятості населення у 2017 році

	Кількість зайнятого населення			
	у віці 15–70 років		працездатного віку	
	тис. осіб	у %	тис. осіб	у %
Україна	16156,4	56,1	15495,9	64,5
Міські	11109,3	56,9	10689,2	65,9
Сільська	5047,1	54,4	4806,7	61,5

Проаналізований рівень зайнятості населення свідчить не про відсутність бажання працювати, а про нестачу робочих місць. Тому в Україні нагальною є потреба реструктуризувати малоефективний діючий алгоритм механізму господарювання на більш досконалий, що сприятиме більш ефективному використанню трудового потенціалу як сільського, так і міського населення країни шляхом створення нових робочих місць через залучення домогосподарств до загального механізму формування валового внутрішнього продукту.

Оцінка попиту і пропозиції робочої сили свідчить про гостру потребу у формуванні нових робочих місць. Так, у 2017 році в цілому по Україні навантаження кількості зареєстрованих безробітних на 1 вільне робоче місце становить 7 осіб. При цьому кількість зареєстрованих безробітних 352,5 тис. осіб на кінець періоду, а потреба роботодавців у працівниках для заміщення вільних робочих місць (вакантних посад) 50,4 тис. осіб.

В умовах ринкової економіки досить поширеним явищем є неформальна зайнятість населення, що охоплює майже усі робочі місця у різних секторах економіки. В Україні впродовж 2017 року кількість неформально зайнятого населення становило 3695,6 тис. осіб, що становить 22,9% від загальної кількості зайнятого населення віком 15-70 років. Серед яких за наймом працювали 13,4% та не за наймом – 73,9% до загальної кількості зайнятого населення відповідного статусу. При чому, рівень неформальної зайнятості у сільській місцевості сягає

39,6% загальної кількості зайнятого населення серед яких 15,7% працювали за наймом а 92,2 % до загальної кількості зайнятого населення відповідного статусу не за наймом [1].

Від даної ситуації недоотримують очікуваного економічного і соціального результату всі сторони: держава – надходження податків, а працівники – соціального захисту. Це є ще одним аргументом нагальної потреби у зміні підходу до організаційної структури бізнес-формувань.

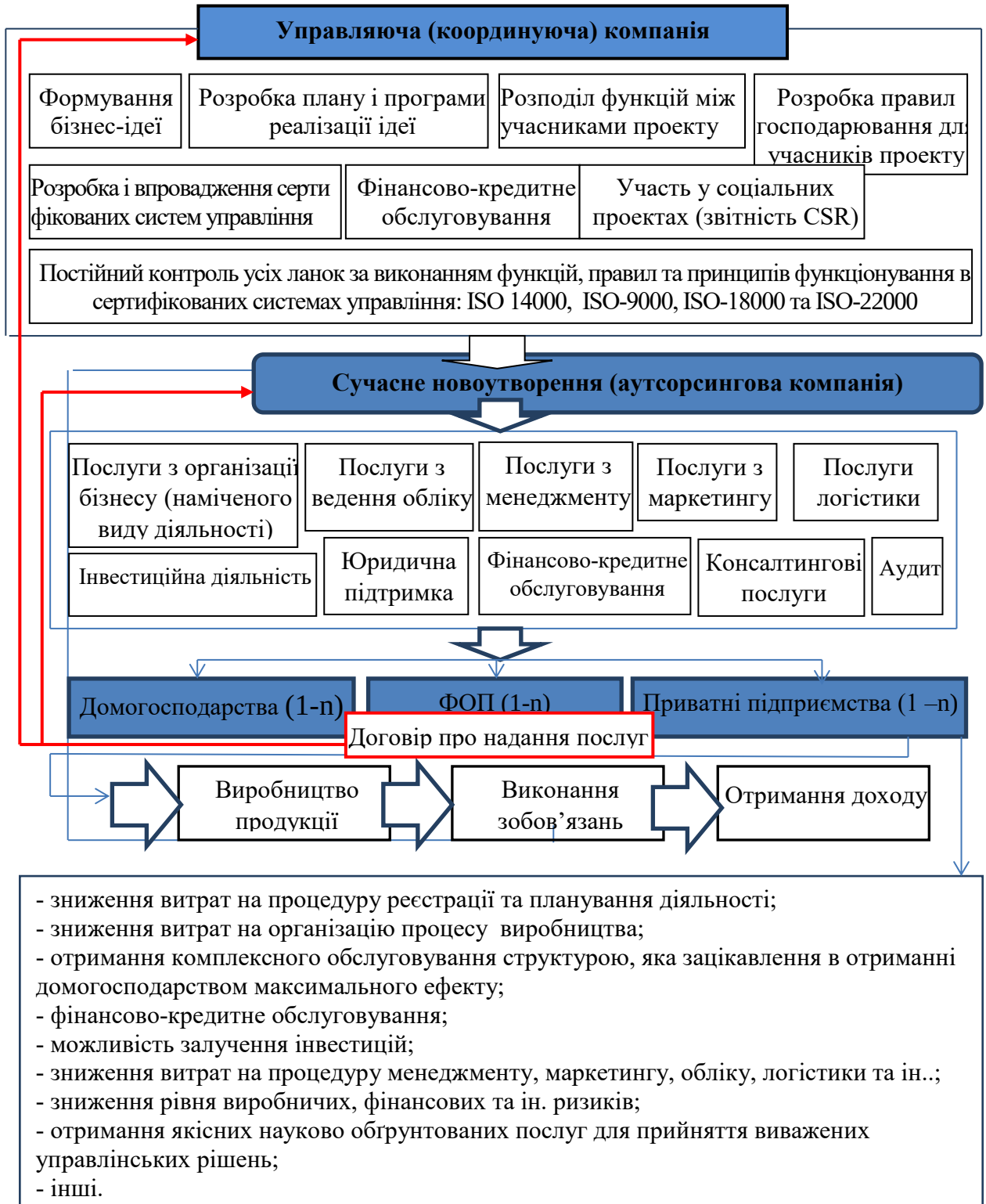

Рис. 1. Схема взаємодії домогосподарств із новоутвореною організаційною структурою

Це сприятиме удосконаленню обліку доходів усіх ланок структури, їх оподаткуванню із використанням усіх доступних пільг, звільнень і податкових знижок та оптимізації системи оподаткування через офіційне професійне обслуговування сучасним різнозорієнтованим новоутворенням (аутсорсинговою компанією). За таких умов насамперед зникне проблема тіньового бізнесу та неформального працевлаштування. Заручившись підтримкою професіоналів (логістичною, маркетинговою, частково або повністю перейнявши функції управління та обліку, консалтингом, та/ або супроводом організаційних питань, науковим супроводом та ін.) на рівні структурних бізнесових одиниць можемо знівелювати проблеми їх неефективності через недостатній рівень фінансових, наукових та інтелектуальних можливостей, що породжують непрофесійні управлінські рішення. Господарюючи відокремлено, домогосподарства та мікропідприємства обмежені високотехнологічними можливостями через їх економічну недоцільність в умовах малих об'ємів виробництва. Запропонована інтегрована модель господарювання надасть для мікроструктур такі можливості, які будуть економічно вигідними для всіх ланок реалізації бізнес-ідеї.

Розроблений нами проект передбачає зміну підхід до організації роботи бізнесових структур та бізнесових новоутворень шляхом впровадження інтегрованої його структури та управлінської моделі через залучення до загального виробничого процесу домогосподарств, фермерських господарств, приватних підприємств та інших ланок, які будуть функціонувати як відокремлені структури об'єднані лише однією ідеєю та чітко окреслені суворо контрольованим технологічним процесом.

На рівні держави дана модель дасть можливість вирішити питання:

- безробіття та зовнішньої міграції «відтоку умів»;
- тіньової економіки;
- матеріального зубожіння населення;
- відсутності внутрішнього ринку виробництва із конкурентоспроможним механізмом ціноутворення;
- слабкого внутрішнього інвестиційного ринку;
- втрат високотехнологічного виробництва;
- збільшення внутрішнього та зовнішнього державного боргу;
- відсутності дієвих варіантів державних реформ та ін.

Достатня кількість фахівців, які здатні організувати та супроводжувати виробничий процес свідчить про наявний потенціал для реалізації запропонованої моделі в Україні.

ЛІТЕРАТУРА

1. Демографічна та соціальна статистика / Ринок праці / Зайнятість та безробіття http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/rp.htm
2. Фостолович В.А. Інтегрування еколого-економічного підходу стратегії розвитку у практику господарювання сільськогосподарських підприємств // Економіка. фінанси. менеджмент: актуальні питання науки і практики, 2017, №6. - 2017 - С. 250-261

ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ: УКРАЇНСЬКІ РЕАЛІЇ

Ю.В. Герасименко

Вінницький національний аграрний університет

В останні роки у багатьох країнах світу активно розвивається сфера креативної економіки (creative economy), яка базується на особистих навичках, креативності та таланті і передбачає отримання прибутку завдяки створенню та використанню інтелектуальної власності. Цей інноваційний сектор набув важливого значення у зв'язку з розвитком процесів глобалізації.

Не залишається осторонь й Україна, що і підтверджує видання у 2017 році Доктрини збалансованого розвитку «Україна 2030» – книга у якій пропонуються конкретні терміни запуску та реалізації механізмів збалансованого розвитку економічного зростання України до 2030 року, а саме створення умов для досягнення економічного зростання не менше 10-15% в рік, щоб до 2030 року Україна увійшла в ТОП-30 найбільш економічно розвинених країн з ВВП на рівні 710-750 млрд. дол [4].

У своїй роботі «Креативний клас: люди, які змінюють майбутнє» американський економіст Річард Флорида основою розвитку креативної економіки вбачає принцип «трьох Т»: «технологія, талант і толерантність»; відтіснивши традиційні фактори економічного розвитку економічних систем – добре налагоджену інфраструктуру, місце розташування, природні ресурси, на перший план виходять людські здібності, талант, ініціативність, мотивації та відношення до культури [5]. Взаємодія творчості, культури, економіки та інноваційних технологій для створення інтелектуальної власності є перспективним джерелом доходу і нових робочих місць, а також сприяє соціальній взаємодії, міжкультурному діалогу, професійному та особистісному розвитку людей [1]. Крім того, в країнах ЄС креативна економіка забезпечує робочими місцями близько 8,5 млн. людей і складає 4,5% ВВП ЄС.

У сучасному науково-практичному глобальному середовищі сформувалися два загальні підходи до креативної економіки і адекватні їм підходи до креативного менеджменту [2]:

- креативна економіка як творчий сектор в умовах глобалізації, де на перший план висувається необмежений ресурс інтелектуального розвитку, а креативний менеджмент відіграє роль інструменту реалізації її ідей;

- креативна економіка як подальший розвиток «економіки знань» і «тектонічної економіки», коли вирішальним фактором розвитку стає людина, збагачена знаннями і бажанням до змін, а креативний менеджмент виступає інструментом для інновацій та змін середовища у напрямі розширення знань.

Синергетичним ефектом обох підходів в умовах економічної глобалізації є досягнення успіху в конкурентній боротьбі на мікро- та макрорівнях завдяки використанню не лише наявних у менеджменті економічних суб'єктів знань, навичок та компетенцій, але й продукуванню нових, інноваційних, отриманих у процесі постійного розвитку нового специфічного типу інтелектуально-креативних ресурсів розвитку.

Невід'ємною складовою становлення креативної економіки є інноваційна інфраструктура – спектр структур як державної, так і приватної форми власності, що необхідні для забезпечення підтримки інноваційних ініціатив. В різних нормативних актах визначено перелік елементів інноваційної інфраструктури, до якого входять державні інноваційні фінансово-кредитні установи, венчурні компанії та фонди, зони інтенсивного науково-технічного розвитку (технополіси, соціотехнополіси, технологічні парки, наукові парки, інноваційні центри, бізнес-інкубатори, центри високих інформаційних технологій, центри трансферу технологій, регіональні інноваційні кластери, бізнес-центри, консалтингові центри, інформаційні мережі науково-технічної інформації та інші) [3].

На сьогоднішній день, функціонування інноваційної структури в Україні є недосконалим. Не підтримується належним чином діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, що мають завершені науково-технічні розробки, не створюються центри трансферу технологій. Не в повному обсязі реалізуються освітній та науковий потенціал, насамперед вищих навчальних закладів, у сфері інформаційно-комунікаційних високих технологій, інформаційні ресурси системи науково-технічної та економічної інформації, зокрема бази даних з питань технологій, науково-технічних досягнень. Варто зазначити, що сьогодні в Україні сформовані лише деякі елементи інноваційної структури, практично не діють венчурні фонди і центри трансферу технологій.

З ціллю підтримки інноваційних стартапів (start-up) також актуальним є створення креативних хабів: коворкінгів, інкубаторів, лабораторій і кластерів – центрів зі значними технічними ресурсами, які підприємцям і винахідникам надають змогу реалізувати свої ідеї. В Україні на державному рівні це поки не розвинено, однак приватний сектор «не ловить гав», а стежить за глобальними трендами, переймаючи досвід іноземних колег. Так в Києві, Чернігові, Вінниці та Львові представлена мережа центрів підтримки інновацій та підприємництва IHUB, які успішно функціонують з 2012 року. IHUB пропонує зручну локацію, цілодобовий режим роботи, простір для коворкінгу, івент-зону, конференц-кімнати та необхідну техніку.

Отже, розвиток креативної економіки заснований на новому феномені – на необмежених ресурсах економічного зростання, на здатності людини до творчості. Оволодіння цими ресурсами може привести до широкомасштабних змін, причому не тільки в економічній теорії, що ґрунтується на законі обмеженості ресурсів і факторів виробництва. У таких умовах дуже потрібне стратегічне та оперативне реагування менеджменту організацій на зміни, що відбуваються у сучасному турбулентному і навіть шоковому середовищі. Праця стає ще більш творчою, а динамічність організаційного довкілля знижує можливість втручатися в дії кожного працівника [2].

З урахуванням складного економічного стану України використання і впровадження креативної економіки є раціональним і необхідним не тільки в масштабі виробництва, а й в масштабах конкретної сфери, або, навіть, країни. Адже основною її задачею є залучення нових інвестицій, розвиток соціальної сфери, вдосконалення освітньої сфери. Першочерговою ж проблемою на

шляху становлення в Україні креативної економіки є відтік за кордон висококваліфікованих кадрів, а впровадження креативної економіки неможливе без працівників освічених, з нестандартним мисленням, креативним підходом, які знаються на новітніх технологіях та інноваціях.

ЛІТЕРАТУРА

1. Креативна економіка як нова парадигма постіндустріальної цивілізації / В. Є. Куриляк, М. А. Живко, Б. В. Літовченко // Вісник Академії митної служби України. Серія: Економіка. – 2013. – № 2 (50). – С. 92-98.
2. Літовченко Б. Зародження креативної школи менеджменту: ретроспективний аналіз / Б. Літовченко // Журнал європейської економіки. – 2016. – № 4, Т.15. – С. 369-385.
3. Паризький І.В. Стан організаційно-інфраструктурного забезпечення зміцнення інноваційно-технологічного потенціалу економіки України / І.В. Паризький // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2017. – № 1 (62). – С. 37-46.
4. Україна 2030: Доктрина збалансованого розвитку / Авторський колектив: О. Жилінська, О. Мельничук, Л. Антонюк, О. Гуменна, А. Радчук, Я. Столярчук, С. Тарута, Г. Харламова, Н. Чала, О. Шнирков; 2-ге видання – Львів: Кальварія, 2017. – 164 с.
5. Флорида Р. Креативный клас: люди, которые меняют будущее / Р. Флорида. – М.: Изд. дом «Классика XXI», 2007. – С. 432.

ПРОБЛЕМИ ФІНАНСУВАННЯ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНИХ ІННОВАЦІЙ НА БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

М.М. Климчук, І.С. Івахненко

Київський національний університет будівництва і архітектури

В сучасних формаціях постіндустріального розвитку суспільства, як пріоритет актуалізується трансформація парадигми енергозбереження на основі симбіозу економіки й навколишнього середовища. Із загостренням паливно-енергетичної, екологічної, економічної криз потребує розроблення механізму фінансування енергозбереженням в кластерній взаємодії на основі постулатів сучасних концептів «Environmental economics», «Passive house» «Triple Zero», «nZEB», «Smart-Grid-0-Energy build», «Green Lease», що надасть можливість вирішити екологічні та ресурсні проблеми, підвищити рівень енергоефективності, енергонезалежності, енергобезпеки держави. Пріоритетним є вирішення проблематики реалізації потенціалу енергоресурсозбереження на будівельних підприємствах, де за оцінками експертів він становить 55 %.

Енергозбереження – один з пріоритетних векторів інвайроментального розвитку сучасних бізнес-структур, що надає можливість при постійному відтворенні досягнути низку конкурентних переваг підприємствами в динамічному ринковому середовищі. Оптимізація процесів енергозбереження надає можливість детермінувати поступове зниження виробничих витрат, зменшення енергомісткості виробленої продукції, використання відновлювальної енергетики тим самим розширюючи зону економічної безпеки.

Концентрація інтересу щодо питань енергозбереження, як з позиції дефіциту паливно-енергетичних ресурсів, так і з позиції підвищення конкурентоспроможності національних виробництв, призвело до того, що даний вектор розглядається в якості індикатора, що опосередковує економічно-соціальний розвиток і енергетичну незалежність розвинених країн. Вивчення теоретичного та узагальнення науково-економічних засад закордонного досвіду управління фінансуванням енергозбереження на підприємствах будівельного комплексу надало можливість запропонувати заходи енергозбереження, що враховують:

- формування та реалізацію програм підвищення рівня енергоефективності на кожному з п'яти рівнів структури економічних систем;
- імплементацію сучасних концепцій енергозбереження («Green Lease», «Passive House», «Triple Zero»);
- проведення енергоаудиту та сертифікації енергетичної ефективності будівель;
- збільшення частки альтернативних джерел енергії в енергетичному балансі країни;
- створення консультаційно-інформаційних центрів з питань пропаганди заходів енергозбереження;

- розробку дієвих інструментів щодо упередження виникнення бар'єрів при управлінні енергозбереженням на підприємствах будівельного комплексу.

Натепер, виникає потреба пошуку додаткових фінансових ресурсів органами місцевого самоврядування для забезпечення витрат на енергетичні ресурси, адже вони складають значну частину витрат місцевого бюджету, населення і господарюючих суб'єктів міста. Процес децентралізації сприяє не тільки економічній самостійності регіонів, а й надає змогу місцевим органам влади розвивати ініціативу та частково покладає на них відповідальність за реалізацію енергоефективної політики держави.

Комплексний підхід до фінансування проектів енергозбереження та підвищення енергетичної ефективності надасть можливість створити умови для підвищення якості життя населення, розвитку економіки і соціальної сфери міста, зростання екологічної безпеки території, підвищення ефективності функціонування систем енергетичної інфраструктури і підвищення рівня благоустрою міських територій, підвищення ефективності управління державним майном.

Вивчення практики місцевих запозичень в Україні продемонструвала фрагментарність наявної системи, проте, за умови належної нормативно-правової бази та врахування досвіду інших країн, розвиток ринку місцевих запозичень може стати джерелом фінансових ресурсів для реалізації інноваційних проектів енергозбереження. Наведені пропозиції надають можливість врахувати закордонний досвід управління фінансуванням енергозбереження й підвищити рівень ефективності управління енергозбереженням на будівельних підприємствах.

ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ ВАРТОСТІ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ З ПОЗИЦІЙ ЕВОЛЮЦІЇ МОДЕЛЕЙ ІННОВАЦІЙНОГО ПРОЦЕСУ

О.Б. Мрихіна, Т.І. Міркунова

Національний університет «Львівська політехніка»

Одним із ключових факторів, які визначають підходи до оцінювання вартості інноваційних технологій, є чинна модель інноваційного процесу, що описує взаємодію сукупності стадій розроблення технології: від ідеї до кінцевого продукту, який виводять на ринок. Модель інноваційного процесу відповідного часового періоду розвитку економіки характеризує сприйняття цінності, закладеної в технологію. Зважаючи на те, що визначення цінності є основою для оцінювання вартості технології, важливим є розуміння даного явища у контексті еволюціонування моделей інноваційного процесу. Залежно від зміни моделей інноваційного процесу, змінюватимуться і підходи до вартісного оцінювання технологій. Окреслена проблематика фрагментарно розглянута у працях [1-3].

Метою вивчення проблематики вартісного оцінювання інноваційних технологій у контексті еволюції моделей інноваційного процесу є: 1) визначення характерних рис вартісного оцінювання інноваційних технологій у період дії відповідної моделі; 2) виділення особливостей оцінювання вартості інноваційних технологій вітчизняними суб'єктами господарювання.

У 1950-1960 рр. XX ст. інноваційний процес описували лінійною моделлю (поширена як *«technology push»* або *«science push»* – модель технологічного або наукового поштовху), за якою інноваційний процес характеризується поетапністю: від здійснення фундаментальних та прикладних досліджень до виробництва, впровадження та поширення продукції. З прикладних позицій, дана модель порушує проблему розриву між фундаментальною наукою та комерціалізацією інноваційного продукту. Модель є багатоваріантною у частині змісту і послідовності етапів інноваційного процесу, проте не надає достатньої уваги значенню ринкового впливу на генерування і поширення технологій. До лінійних моделей відносять моделі послідовної розробки продукту – модель «фаза – підрозділ», модель стадій активності тощо.

Дослідження показало, що у рамках лінійних моделей інноваційного процесу домінує застосування витратного підходу до оцінювання вартості інноваційних технологій. Зважаючи на те, що модель не фокусує уваги на варіантах ринкової поведінки технологій (дифузії, конвергентності, спілловєрі, синергії тощо) та не забезпечує достатньою мірою можливостей стратегічного планування розвитку інноваційного продукту, інші підходи і методи вартісного оцінювання у її межах не популярні. Істотним недоліком даної моделі є складність прогнозування трансферопридатності інноваційного продукту на ранніх строках розроблення.

Розвиток вектору клієнтоорієнтованості у бізнес-процесах комерціалізації інноваційних технологій обумовив потребу переходу до

лінійної моделі інноваційного процесу з урахуванням потреб ринку. Серед концептуальних моделей розвитку інноваційних технологій, що відповідали означеній моделі інноваційного процесу, слід виділити модель підготовки технологічної продукції. Модель базується на маркетингових дослідженнях ринку. Також виділяють лінійну модель «ринкового тяжіння» («*market pull*», «*need pull*», «*demand pull*»). Визначення ринкового попиту є засадничим елементом даної моделі, на підставі якого обґрунтовують напрям подальших науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР). Перевагою моделі є гнучкість реагування на запити інноваційного процесу, недоліком – недостатня автономія відокремлених підрозділів у частині виконання функцій, які описуються моделлю, що веде до розмитості стратегічних напрямів діяльності материнського підприємства.

У період 2 пол. 1970-х рр. XX ст. інноваційний процес набув характеристик чутливості до усіх факторів ринкового середовища. Це спричинило потребу перегляду лінійної моделі та обґрунтування *об'єднаної моделі інноваційного процесу (лінійної моделі, зі зворотними зв'язками (взаємодії))*. У цій моделі взаємно опосередковані та врівноважені етапи НДДКР і маркетингових досліджень ринку. Інноваційний процес розглядають як комбінування двох попередніх поколінь його моделей. В об'єднаній моделі головною є ідея, яка може бути зумовлена як ринковим попитом, так і надійти від будь-якого структурного підрозділу суб'єкта господарювання.

1980 рр. XX ст. характеризуються прискоренням технологічним розвитком. Вважається, що новітні підходи до організації виробництва на підприємствах Японії вперше обумовили опис інноваційного процесу за допомогою *інтегрованої моделі*. В основі цієї моделі є взаємодія процесів НДДКР, виробництва, споживання тощо, при цьому етапи інноваційного процесу відбуваються паралельно. Перевагою такої моделі є скорочення термінів інноваційного процесу та, відповідно, витрат за ним. У рамках інтегрованої моделі здебільшого застосовують витратний та порівняльний підходи до оцінювання вартості інноваційних технологій.

У 1990-х рр. XX ст. на зміну інтегрованої моделі прийшла *модель мережових взаємодій* (модель стратегічних мереж), що описує мережеву взаємодію між розробниками, споживачами, постачальниками, конкурентами тощо. Під час вартісного оцінювання інноваційних технологій за моделлю мережових взаємодій характерним є застосування порівняльного і дохідного підходів.

З розвитком економіки знань, модель мережових взаємодій поступово трансформувалася у *модель інноваційного процесу на основі стратегічних знань* (стратегічного навчання). Знання вважається ключовим елементом майбутніх конкурентних переваг суб'єктів господарювання. Швидкість темпів знаннєвого розвитку працівників підприємства є запорукою його успішного інноваційного розвитку. Як практичний приклад, у контексті означеної моделі, вчені Чулго П. та Гайрул А. Р. [4] запропонували бізнес-модель трансферу технологій, наскрізною ідеєю якої є створення цінності, що обумовлює подальше визначення вартості.

Вивчення моделей інноваційного процесу та характерних їм підходів до оцінювання вартості інноваційних технологій вказує на те, що під час такого оцінювання необхідно враховувати не лише чинну модель інноваційного процесу, а й моделі управлінських інновацій. Серед них виокремлюють дифузійну та внутрішньоорганізаційну. Врахування цих моделей має відбуватися інтегровано із моделями інноваційного процесу.

Результати аналізування застосування підходів до оцінювання вартості інноваційних технологій, залежно від чинних моделей інноваційного процесу, зведено у табл. 1.

Таблиця 1

Застосування підходів до оцінювання вартості інноваційних технологій, залежно від моделі інноваційного процесу*

Модель інноваційного процесу	Домінантний підхід до оцінювання вартості інноваційних технологій
Лінійна модель інноваційного процесу	Витратний
Об'єднана модель інноваційного процесу	Витратний та порівняльний
Інтегрована модель інноваційного процесу	Витратний та порівняльний
Модель мережових взаємодій	Порівняльний та дохідний
Модель інноваційного процесу на основі стратегічних знань	Порівняльний та дохідний, домінує застосування дохідного підходу

*Сформували автори.

Дослідження вибірки суб'єктів господарювання України показало, що під час оцінювання вартості інноваційних технологій вони керуються різними моделями інноваційних процесів. Не завжди застосовується сучасна модель, що пояснюється особливостями макросередовища.

Вивчення характерних ознак вартісного оцінювання інноваційних технологій вітчизняними суб'єктами господарювання дало змогу зробити низку висновків:

- серед інноваційно активних суб'єктів господарювання переважає розуміння підходів до вартісного оцінювання інноваційних технологій на засадах лінійної моделі інноваційного процесу (характерно для ЗВО);
- інноваційна діяльність суб'єктів господарювання часто має характер «закритих інновацій», орієнтована на внутрішнє середовище суб'єкта. Це спричиняє до закритості інформації щодо інноваційних технологій, перебільшення бюджетів на їх розроблення, може бути причиною ресурсного розпорошення та втрат прибутків суб'єктами господарювання;
- практично не приділяється увага інтегральності співпраці учасників інноваційного процесу за потрійною спіраллю системи взаємодії «Університет – Влада – Бізнес». Суб'єкти господарювання – університети, що генерують інноваційні технології, не до кінця усвідомлюють свою роль у цій системі, часто не мають стратегічної візії свого інноваційного розвитку у контексті

трендів поступу світової економіки, не надається увага процесам трансферу технологій з університетів у бізнес-середовище тощо;

- зародковий стан інноваційних кластерів в Україні поки що не дає змоги швидкого переосмислення вітчизняними суб'єктами господарювання важливості мережевого інноваційного процесу. Досвід розвинутих країн світу доводить, що інтегративна взаємодія учасників інноваційного процесу на підставі кластерів дає змогу істотно скоротити рівень витратності, ризиковості як НДДКР, так й освоєння виробництвами інноваційних технологій, покращити рівень їх технологічної готовності;
- практично не застосовуються концепти економіки знань, такі, як: знання, інформація, інтелектуалізація технологій тощо у контексті їх вартісного оцінювання на відповідних етапах інноваційного процесу;
- у методичному сенсі, існує велика кількість фрагментарних методичних розробок щодо оцінювання вартості майнових прав на об'єкти права інтелектуальної власності (ОПІВ), ухвалених на правовому рівні. Зважаючи на те, що ОПІВ є частиною інноваційної технології, така методична несистематизованість ускладнює оперативне й ефективне її вартісне оцінювання.

Вивчення проблематики оцінювання вартості інноваційних технологій у контексті еволюції моделей інноваційних процесів показало, що в концептуальному та методико-прикладному розумінні нині існує потреба перегляду підходів до такого оцінювання.

Інноваційний процес є полікритеріальною складною системою, що піддається потужному впливу стохастичних факторів, ускладнюється з плином часу та визначається змінами у процесах науково-технічної діяльності. З розвитком економіки такі зміни стають все відчутнішими та вагомішими. Врахування сформульованих вище висновків щодо особливостей вартісного оцінювання інноваційних технологій вітчизняними суб'єктами господарювання у контексті чинної моделі інноваційного процесу актуалізує потребу розроблення сучасних підходів до розв'язання означеної проблематики, що є предметом викладення у подальших наукових роботах.

ЛІТЕРАТУРА

1. Федулова, Л. І. 2016. Управління інноваціями. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 548 с.
2. Козик В. В., Манзій В. П. та Стояновський А. Р., 2009. Трансфер технологій: сутність та особливості здійснення. Інвестиції: практика та досвід, 16, 23-25.
3. Mrykhina, O. B. & Chukhray N. I., 2018. Theoretical and methodological basis for technology transfer from universities to the business environment. Problems and Perspectives in Management, 16(1), 399-416.
4. Chulho, P. & Hairul, A. R., 2015. Technology commercialization strategy for a multidisciplinary R&D [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.slideshare.net/cparksbi/technology-commercialization-strategy>

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИВАННЯ В ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

О.О. Недбалюк

Вінницький національний аграрний університет

Сучасний етап розвитку світової економіки характеризується посиленням ролі людського чинника у розвитку всіх соціально-економічних процесів. «Людський капітал» є провідним фактором економічного розвитку, ефективним засобом підвищення статків і зменшення економічної нерівності. Носієм і джерелом основного фактора виробництва за таких умов є людина. У зв'язку з цим, особливої ваги набувають питання інвестиційного забезпечення людського капіталу, без якого неможливе підвищення рівня конкурентоспроможності як окремого працівника, так і підприємства, і національної економіки в цілому [5, с. 8-10].

Вирішенню проблем використання людського капіталу присвячена значна кількість праць зарубіжних і вітчизняних вчених Г. Азоева, Г. Беккера, Ф. Вірсема, Л. Вальраса, В. Галушко, О. Гудзинського, С. Дятлова, Й. Завадського, Р. Кантера, І. Ліфіца, С. Бандура, В. Петі, М. Портера, П. Саблука, Ж.-Б. Сея, Г. Сіджвіка, Г. Скударя, А. Сміта, С. Струмиліна, Ф. Тейлора, М. Трейсі, Р. Фатхутдінова, Т. Шульца, А. Юданова та ін. Однак питання інвестиційного забезпечення людського капіталу як джерела соціального розвитку залишаються недостатньо висвітленими.

Метою дослідження є дослідження сутності людського капіталу як визначального чинника соціального розвитку та обґрунтуванні на цій основі рекомендацій щодо здійснення інвестування в людський капітал у вітчизняній економіці.

Під людським капіталом ми розуміємо сформований або розвинений у результаті інвестицій і накопичений людиною певний запас здоров'я, знань, навичок, здібностей, мотивацій, який цілеспрямовано використовується в тій чи іншій сфері суспільного виробництва, сприяє зростанню продуктивності праці й завдяки цьому впливає на зростання доходів заробітків його власника та національної економіки [1, с. 12].

Формування людського капіталу є безперервним процесом, який протікає з різною інтенсивністю в різні періоди життя особи. Він залежить як від особистих характеристик – біофізіологічних і моральних, так і від великої кількості зовнішніх факторів – економічних, соціальних, політичних.

Серед основних причин, що перешкоджають розвитку людського капіталу та його якісному нагромадженню, варто відзначити такі:

- низький рівень фінансування галузі освіти з бюджету;
- низький рівень вітчизняних та іноземних інвестицій у систему освіти та неефективне використання коштів;
- низький рівень якості освіти, що потребує інновацій та нововведень;
- низький рівень здоров'я дітей – майбутніх носіїв людського капіталу.

Характерною особливістю інвестування в людський капітал є те, що людина – не лише об'єкт інвестування, а і його мета. Так, розвиток і

розширення освітніх, інтелектуальних, інформаційних, організаційних, управлінських, мотиваційних ресурсів, погляд на людину як на головний, визначальний і якісно невичерпний чинник економічного зростання нового типу, а також як на мету цього зростання, є визначальною рисою нашої доби.

Джерелами інвестицій у людський капітал є вкладення у формування активів людського капіталу з боку: індивідів, родин, батьків (згідно з існуючою класифікацією – за рахунок домогосподарств); роботодавців; держави (державний і місцеві бюджети, фонди державного соціального страхування: на випадок безробіття, фонд інвалідів); громадських організацій.

Досліджуючи людський капітал, І. Іллінський виділяє три його основні складові: капітал освіти, капітал здоров'я та капітал культури:

$$ЛК = K_z + K_k + K_o, \quad (1)$$

де ЛК – людський капітал; K_z – капітал здоров'я; K_k – капітал культури; K_o – капітал освіти [4, с. 30].

Капітал здоров'я можна розглядати як інвестиції в людину, здійснювані з метою формування та вдосконалення її фізичного стану та працездатності. Інвестиції в здоров'я та його охорона сприяють зменшенню захворювань і смертності, продовжують термін працездатність людини, а отже, і час функціонування людського капіталу. Підприємство може підтримати та зміцнити здоров'я своїх працівників, або ж навпаки – погіршити його стан. Низькі витрати на охорону праці можуть призвести до високого рівня виробничого травматизму. Недостатність або взагалі відсутність фінансування профілактичних заходів, діагностики та реабілітації; відсутність оздоровчих і фізкультурних центрів, санаторіїв є негативними чинниками, котрі не дозволяють розвиватися надалі вже сформованому капіталу здоров'я.

Фінансування освіти та охорони здоров'я є прямими інвестиціями в людський капітал, від якості якого залежить економічне зростання [2, с. 38].

Одним із центральних аспектів формування людського капіталу є положення про те, що вроджений людський капітал розвивається в результаті усвідомленого інвестування.

Інвестиції в людський капітал перетворюють природний потенціал в трудовий і при наявності у особи мотивації, часу і праці створюють людський капітал. Найчастіше інвестиції в людський капітал поділяють на три основні групи:

1) витрати на освіту (вартість загальної і спеціальної освіти, формальна і неформальна освіта, витрати на навчання за місцем роботи);

2) витрати на охорону здоров'я: фізичне і психічне здоров'я людини (входять витрати на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування, покращення житлових умов);

3) витрати на мобільність (завдяки ним здійснюється міграція людини з місця з низькою продуктивністю праці в місця з відносно високою, долається безробіття) [1, с. 14].

Крім того відзначимо, що інвестування в людський капітал – це шлях подолання бідності країни.

Більшість дослідників відносять до напрямів інвестування в людський капітал: охорону здоров'я, виховання дітей, загальну освіту, професійну

підготовку, науку, трудову мобільність, мотивацію до праці, пошук економічно важливої інформації. О. Чечель ці напрями класифікує як прямі інвестиції в людський капітал, поділяючи їх на короткострокові й довгострокові, до того ж визначаючи додатково окремі інші інвестиційні заходи непрямого впливу на формування й розвиток людського капіталу [6, 87].

Інвестиції в освіту підвищують рівень і обсяг знань людини, сприяють формуванню, трансформації і розвитку знань, підвищенню ефективності функціонування соціально-економічних систем. Інформація, знання і навички – вирішальні чинники економічного розвитку, ефективного ринку праці та конкурентоспроможності. А інвестиції у вищу освіту сприяють формуванню у суспільстві прошарку висококваліфікованих фахівців, праця яких має найбільший вплив на темпи економічного зростання [5, с. 17].

Залежно від масштабності інвестиції в людський капітал можна виділити кілька рівнів (рис. 1).

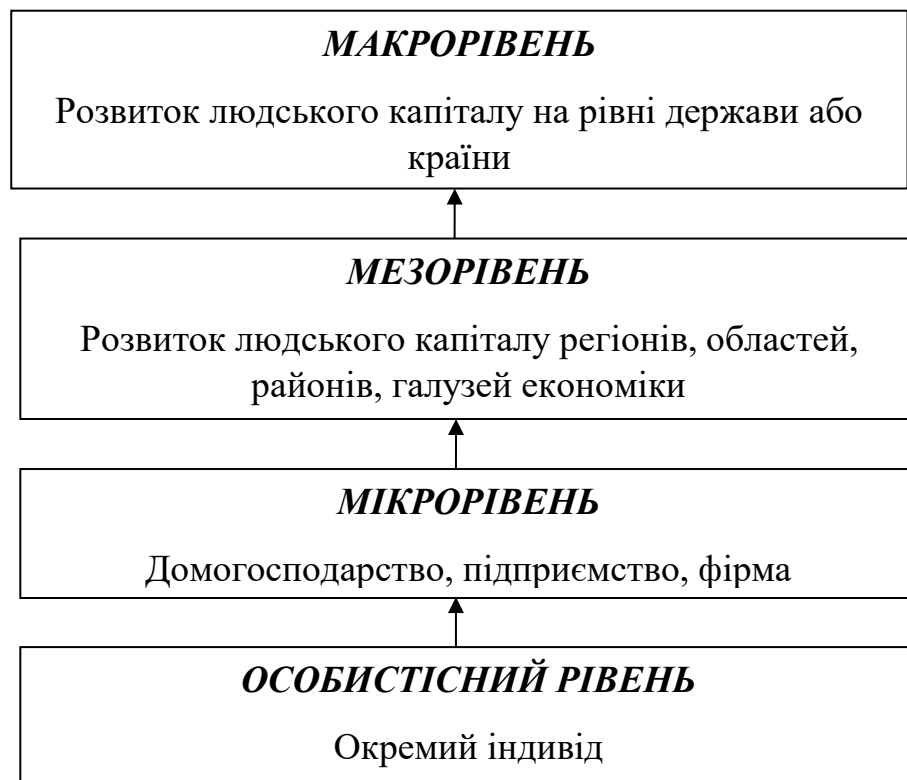

Рис. 1. Рівні інвестицій в людський капітал

При цьому всі рівні тісно взаємопов'язані та взаємозалежні, оскільки сукупність інвестицій в людський капітал нижчого рівня складає вищий рівень людського капіталу. Ступінь розвитку людського капіталу на вищих рівнях, у свою чергу, обумовлює можливості його вдосконалення на нижчих рівнях [2, с. 41].

Головна складність оцінки ефективності інвестування в людський капітал полягає в тому, що велика частина вкладень в його розвиток має нематеріальний характер, вартість яких оцінити неможливо. Так, окрім грошових витрат на навчання, охорону здоров'я, підвищення кваліфікації, нарощення людського капіталу вимагає, щонайменше, кропіткої праці самого

носія цього виду капіталу – людини. Слід також пам'ятати, що в результаті наросування людського капіталу отримується інтегральний соціальний ефект, від якого виграє не лише конкретна людина, а й суспільство та економіка в цілому.

Одним із показників, що характеризує ступінь розвитку людського капіталу на рівні держави, є Індекс людського розвитку (ІЛР), який щорічно представляється в доповіді ООН. Розраховується на базі трьох головних вимірів рівня розвитку тієї чи іншої країни, а саме: очікувана тривалість життя населення, рівень охопленості освітою та рівень життя [6].

Так, індекс людського розвитку в Україні становить 0,743. Вона посідає 84-те місце серед 188 країн і територій. У 2015 році Україна була на 81-му місці.

Ця оцінка відображає реальний стан справ у країні, на території якої триває збройний конфлікт та яка важко працює над модернізацією своїх економічних, політичних і соціальних інститутів.

Однак щодо України найбільш песимістичні результати стосуються рівня життя. Хоча протягом 1990-2015 років загальне значення ІЛР України зросло на 5,2%, зараз валовий національний дохід (ВНД) нижчий, ніж на початку 1990-х років, коли було вперше проведено оцінку рівня людського розвитку.

Протягом 1990-2015 років очікувана тривалість життя при народженні зросла на 1,3 року, очікувана тривалість навчання – на 2,9 року, середня кількість років навчання – на 2,2 року, але ВНД на душу населення впав на 31,9%.

Як уже зазначалося, основними видами інвестицій в людський капітал є витрати на освіту й охорону здоров'я. Відтак, для аналізу стану людського капіталу в Україні скористаємося даними в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні показники динаміки інвестицій в людський капітал в Україні

Показник	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.	2016 р.
ВВП, млн. грн.	1404669	1449406	1 586 915	1 988 544	2 385 367
Освіта, млн. грн.	1463,5	1030,5	820,9	1540,1	2257,3
Охорона здоров'я, млн. грн.	2707,2	1746,2	1223,9	2367,2	4479,0

*Джерело: складено автором за даними [3]

Темпи приросту витрат на освіту протягом останніх років практично не змінюються, що свідчить про стагнацію інвестування, відсутність єдиної освітньої довгострокової програми. У той же час якість освіти в Україні поки що конкурентоспроможна, однак поступово погіршується. Така сама ситуація спостерігається й у сфері охорони здоров'я.

Таким чином, підвищення ефективності використання людського капіталу є одним з вирішальних чинників зростання ефективності

підприємницької діяльності та підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки. Важливим напрямом вирішення цих завдань є реформування системи оплати праці з метою посилення мотивації персоналу до підвищення продуктивності праці та професійної компетентності, стимулювання прагнення до постійного накопичення знань, підвищення рівня професіоналізму, до навчання упродовж усього життя [6, с. 88].

Система безперервної освіти впродовж усього життя людини набула широкого поширення у всіх розвинутих країнах світу і сьогодні розглядається як механізм, що забезпечує накопичення людського капіталу та підвищення віддачі від нього. В Україні також необхідно розробити та впровадити цілісну систему безперервної освіти дорослих впродовж всього життя. З боку роботодавців необхідне формування попиту на кваліфіковані кадри та активна співпраця з навчальними закладами у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів.

Проведене дослідження дає змогу зробити висновок, що на сучасному етапі розвитку світової економіки людський капітал стає ключовим фактором виробництва. Тому з метою забезпечення в майбутньому процвітання нашого суспільства, необхідно цілеспрямовано направляти інвестиції в людський капітал. Практичну реалізацію питань інвестування в людський капітал необхідно здійснити шляхом розроблення та реалізації відповідної державної програми, яка повинна включати низку заходів, зокрема, передбачати підвищення рівня зайнятості населення, зниження майнової диференціації шляхом реформування системи оплати праці, інвестування в розвиток освіти та охорони здоров'я.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гізело О. Інвестиції в людський капітал як умова соціального розвитку / О. Гізело // Ринок праці та зайнятість. – 2015. – № 3. – С. 11-14.
2. Грішнова О.А. Людський капітал: формування в системі освіти і професійної підготовки / О.А. Грішнова. – К.: Т-во “Знання”, КОО, 2001. – 254 с.
3. Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Іллінський І.В. Інвестиції в майбутнє: освіта в інноваційному відтворенні. СПб.: Вид. СПбУЕФ. 1996. – 163 с.
5. Міщенко В.І. Розвиток економічної освіти дорослих в Україні / В.І. Міщенко. – К.: ЦНД НБУ, 2011. – 124 с.
6. Чечель О.М. Інвестування у розвиток людини як пріоритетний напрям формування людського капіталу / О.М. Чечель // Економіка та держава. – 2010. – № 3. – С. 86-88.
7. Eurostat [Electronic resource]. – Accessible at: ec.europa.eu/eurostat.

ВЕНЧУРНЕ ІНВЕСТУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОСТІ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Н.В. Трушкіна, І.М. Кочешкова

Інститут економіки промисловості НАН України

В сучасних умовах активізації глобалізаційних та інтеграційних процесів венчурне інвестування є одним із ключових напрямів інноваційно-інвестиційної політики України. Венчурний капітал за певних умов може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення наукових розробок і перетворення їх на конкурентоспроможний продукт.

Передовий зарубіжний досвід свідчить, що до ефективних форм фінансового забезпечення інноваційних проєктів відноситься венчурне інвестування, де джерелом фінансових ресурсів є венчурний капітал. Збільшення обсягу венчурних інвестицій сприятиме реалізації високоризикових інноваційних проєктів, активізації інноваційної діяльності в економічному розвитку країни в умовах єдиного інвестиційного-інноваційного простору з масштабним транснаціональним перетином капіталу і новітніх технологій.

Однак, як показують дослідження, вітчизняний ринок венчурних інвестицій відрізняється від глобального ринку. До специфіки розвитку ринку венчурного інвестування в Україні можна віднести сферу вкладення венчурного капіталу – найпривабливішими сферами є будівництво, харчова промисловість, оптова й роздрібна торгівля, транспортна сфера. У той час, як у США та Європі, це інвестиції в інновації. В Україні практично немає стартових вкладень і вкладень в інновації, переважно інвестиції вкладаються тільки в розвиток компаній.

Ринок венчурного інвестування в Україні почав розвиватися зовсім недавно. На сучасному етапі на розвиток венчурної індустрії в Україні негативно впливають такі чинники, як недостатня нормативно-правова база, нерозвиненість фондового ринку, непрозорість фінансової діяльності компаній, відсутність гарантій для інвестора й ін.

За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, кількість компаній з управління активами (КУА) скоротилася за 2007–2016 рр. на 11,7%. Загальна кількість інститутів спільного інвестування (ІСІ) зросла за цей період на 94,8%. Кількість визнаних ІСІ збільшилася на 96%. Кількість ІСІ на одну КУА зросла в 2,2 разів (табл. 1).

При цьому кількість венчурних (ВЧ) пайових інвестиційних фондів збільшилася за 2007–2016 рр. на 26,9% (з 603 до 765), а відкритих (В), навпаки, скоротилася на 44,4% (з 27 до 15), інтервальних (І) – на 40% (з 35 до 21). Кількість закритих диверсифікованих (ЗД) пайових інвестиційних фондів залишилась без змін і становила 4 фонди. За аналізований період спостерігалася тенденція зростання венчурних (ВЧ) корпоративних інвестиційних фондів майже в 5 рази (з 47 до 233) та зменшення кількості закритих недиверсифікованих (ЗН) фондів на 37,5% (з 88 до 55).

Динаміка кількості КУА та ІСІ в Україні

Роки	Кількість КУА	Загальна кількість ІСІ	Кількість визнаних ІСІ	Кількість ІСІ на одну КУА
2007	334	834	577	2,50
2008	409	1243	888	3,04
2009	380	1202	985	3,16
2010	339	1226	1095	3,62
2011	341	1451	1125	4,26
2012	353	1544	1222	4,37
2013	347	1604	1250	4,62
2014	336	1569	1188	4,70
2015	313	1565	1147	5,00
2016	295	1625	1131	5,50

Складено за даними: [1, с. 2; 2, с. 2; 3, с. 3; 4, с. 3; 5, с. 3; 6, с. 3; 7, с. 4; 8, с. 4; 9, с. 4; 10, с. 4-5].

Як показує статистичний аналіз, питома вага венчурних пайових інвестиційних фондів у загальній кількості інститутів спільного інвестування знизилася за 2007–2016 рр. на 25,2%, або з 72,3 до 47,1%; закритих недиверсифікованих – на 1,9%, або з 3,6 до 1,7%; відкритих – на 2,3%, або з 3,2 до 0,9%; інтервальних – на 2,9%, або з 4,2 до 1,3%. Частка венчурних корпоративних інвестиційних фондів збільшилася у загальній кількості ІСІ на 8,7%, або з 5,6 до 14,3%, а закритих недиверсифікованих фондів, навпаки, скоротилася на 7,2% – з 10,6 до 3,4%.

За 2007–2016 рр. питома вага вартості чистих активів ІСІ у сукупній вартості активів ІСІ зменшилася на 6,2%, або з 88,0 до 81,8% (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка вартості активів ІСІ в Україні

Роки	Сукупна вартість активів ІСІ, млн грн	Загальна вартість чистих активів ІСІ, млн грн	Середня вартість активів у управлінні однієї КУА, млн грн
2007	40611,3	35903,4	122,1
2008	63265,1	54611,1	154,7
2009	82540,9	72574,2	217,2
2010	108126,5	96454,1	319,0
2011	126789,6	112691,1	371,9
2012	157201,1	139260,6	445,3
2013	177523,0	158424,5	511,6
2014	206358,0	180404,7	614,2
2015	236175,0	199861,1	754,6
2016	230188,0	188331,6	780,3

Складено за даними: [1, с. 5; 2, с. 6; 3, с. 5; 4, с. 5; 5, с. 4; 6, с. 5; 7, с. 5; 8, с. 7; 9, с. 8; 10, с. 8-9].

Частка вартості активів венчурних фондів у сукупній вартості активів ІСІ зросла за 2007–2016 рр. на 6,7% – з 89,8 до 96,5%, а невенчурних фондів, навпаки, скоротилася на 6,7% – з 10,2 до 3,5%. Питома вага вартості чистих активів венчурних фондів у загальній вартості чистих активів ІСІ збільшилася на 4,6%, або з 91,3 до 95,9%, а невенчурних фондів знизилася на 4,6% – з 8,7 до 4,1% (табл. 3).

Таблиця 3

Динаміка структури вартості активів ІСІ
та чистих активів ІСІ за типом фондів

Роки	Вартість активів ІСІ, млн грн		Вартість чистих активів ІСІ, млн грн	
	Венчурні фонди	Невенчурні фонди	Венчурні фонди	Невенчурні фонди
2007	36452,0	4159,3	32783,5	3119,9
2008	58694,3	4564,4	50557,0	4054,0
2009	76028,2	6512,7	66662,1	5912,1
2010	99236,1	8890,4	88151,8	8302,3
2011	116901,4	9888,2	103656,9	9034,2
2012	145912,0	11289,0	129498,4	9762,2
2013	168183,0	9340,0	149880,8	8543,6
2014	195433,2	10925,0	170038,1	10366,7
2015	225541,0	10634,0	189908,7	9952,5
2016	222138,0	8050,0	180662,7	7668,9

Складено за даними: [1, с. 5; 2, с. 6; 3, с. 6; 4, с. 5; 5, с. 5; 6, с. 5; 7, с. 5; 8, с. 7; 9, с. 9; 10, с. 9-10].

За даними Української асоціації інвестиційних фондів, у структурі активів венчурних фондів частка вартості цінних паперів зменшилася за 2007–2016 рр. на 35,2% (з 56,5 до 21,3%) при скороченні частки вартості акцій на 5,8% (з 17,7 до 11,9%) та облігацій підприємств – на 16,2% (з 19,9 до 3,7%). При цьому частка грошових коштів та банківських депозитів знизилася на 3,5% (з 4,7 до 1,2%), а вартості нерухомості, навпаки, збільшилася на 2,5% (з 0,7 до 3,2%), а інших активів (тобто корпоративні права, виражені в інших, ніж цінні папери, формах, а також дебіторська заборгованість, у т.ч. позики компаніям, у яких ІСІ володіють часткою в капіталі) – на 36,2% (з 38,1 до 74,3%).

За 2007–2016 рр. відзначено тенденцію суттєвого скорочення рівня середньої доходності різного типу фондів: венчурних на 89,8% (з 100,3 до 10,5%), закритих невенчурних на 78,3% (з 84,0 до 5,7%), відкритих на 51,2% (з 66,2 до 15%), інтервальних на 59,3% (з 52,3 до -7%).

Отже, за дослідженнями виявлено, що ринок венчурних інвестицій в Україні залишається непрозорим. До чинників, які мають негативний вплив на ефективність розвитку інституціонального середовища венчурної діяльності в Україні, слід віднести: відсутність нормативно-правових актів, що мають забезпечувати функціонування системи венчурного фінансування малого

інноваційного бізнесу; недостатній обсяг вітчизняних інвестиційних ресурсів (банки, пенсійні фонди, страхові організації не беруть участі в роботі венчурних компаній) і, як наслідок, слабе формування національного інвестиційного портфелю; неефективне використання коштів венчурних фондів; недостатня розвиненість інфраструктури, здатної забезпечити ефективне співробітництво суб'єктів венчурної індустрії і малих інноваційних фірм; відсутність економічних стимулів для залучення прямих інвестицій у підприємства високотехнологічного сектора, що забезпечують прийнятний ризик для венчурних інвесторів, відсутність гнучкої системи оподаткування венчурного бізнесу; недоліки кваліфікованого менеджменту венчурними фондами; слабка прозорість ринку інтелектуального капіталу і вітчизняних підприємств для венчурних інвесторів, що призводить до труднощів з пошуку підприємств-реципієнтів та інноваційних проектів під венчурні інвестиції [11, с. 133].

Для активізації розвитку ринку венчурних інвестицій в Україні доцільним є реалізація заходів державної підтримки розвитку венчурного капіталу:

- ✓ прямі заходи – конкретні механізми державної підтримки, спрямовані на збільшення пропозицій венчурного капіталу (податкові стимули, більш ризикові державні інвестиції в акціонерний капітал і державні кредити);

- ✓ непрямі заходи – розвиток конкурентних фондових ринків для малих фірм, розширення спектру пропонованих фінансовими інститутами продуктів, розвиток довгострокових джерел капіталу, спрощення процедури формування фондів венчурного капіталу, стимулювання взаємодії між великими і малими підприємствами й фінансовими інститутами, заохочення підприємництва, створення відповідних умов для участі венчурних фондів у краудінвестингу [12, с. 137].

На основі аналізу та узагальнення передового зарубіжного досвіду інституціонального забезпечення венчурного інвестування інноваційного розвитку вітчизняної промисловості запропоновано можливі напрями його розвитку та вдосконалення: подальше формування законодавства та активної державної підтримки; залучення великих зарубіжних і вітчизняних компаній до розвитку інноваційних технологій – забезпеченні тісної взаємодії всіх ланок інноваційного ланцюжка; розвиток системи експертизи та сервісних послуг; ефективне використання грантових коштів тощо.

До державної підтримки венчурного інвестування інноваційних проектів в Україні слід віднести:

- ✓ законодавче та нормативно-правове регулювання науково-технічної, інноваційної та венчурної діяльності;

- ✓ вирішення правових проблем інтелектуальної власності, системи пільг і мотивації праці;

- ✓ підтримка економічних умов і стимулів розвитку венчурного підприємництва за системою держзамовлення, вдосконалення планування науково-технічного розвитку, ефективних фінансово-кредитних важелів;

- ✓ створення організаційно-управлінських умов венчурної індустрії в управлінні державною власністю;

- ✓ формування та розвиток інституціональної та галузевої венчурної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства;
- ✓ створення умов для залучення приватного венчурного капіталу в розвиток інноваційного підприємництва.

Впровадження вищеперелічених заходів доцільно здійснювати в контексті стратегії державної політики у сфері венчурного бізнесу, що має входити до єдиної концепції розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності в Україні. Для успішного розвитку венчурного підприємництва необхідна активна державна політика, спрямована на створення сприятливих умов та відповідної інфраструктури щодо реалізації інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2007 році. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2008. 12 с. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/418/32_4.pdf.
2. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування у 2008 році. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2009. 13 с. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/1050/71_4.pdf.
3. Аналітичний огляд ринку інститутів спільного інвестування в Україні у 2009 році. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2010. 15 с. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1252/63/2009.pdf>.
4. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні у 2010 році. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2011. 14 с. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1422/57/2010.pdf>.
5. Аналітичний огляд ринку спільного інвестування в Україні у 2011 році. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2012. 14 с. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1598/49/2011.pdf>.
6. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні: результати 2012 року. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2013. 14 с. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1825/63/2012.pdf>.
7. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні: результати 2013 року. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2014. 16 с. URL: <http://www.uaib.com.ua/files/articles/1954/11/2013-f.pdf>.
8. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні: результати 2014 року. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2015. 22 с. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/2245/55/2014_final.pdf.
9. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні: результати 2015 року. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2016. 26 с. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/2385/15/2015_final.pdf.
10. Аналітичний огляд ринку управління активами в Україні: результати 2016 року. Офіційний сайт Української асоціації інвестиційного бізнесу. Київ, 2017. 26 с. URL: http://www.uaib.com.ua/files/articles/2561/48/2016_final.pdf.
11. Кочешкова І.М., Трушкіна Н.В. Тенденції розвитку венчурного інвестування в Україні. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 2 (44). С. 129-135.

12. Кочешкова І.М. Застосування краудінвестингу при впровадженні великих інноваційних проектів у вугільній промисловості. *Застосування публічно-приватного партнерства у сфері інноваційного розвитку вугільної промисловості: колективна монографія*. Київ: Ін-т економіки промисловості НАН України, 2017. С. 136-147.

СТРАТЕГІЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВ АПК НА ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНІЙ ОСНОВІ

Я.В. Гонтарук

Вінницький національний аграрний університет

Стратегічне бачення подальшого розвитку та ефективності підприємств АПК нерозривно пов'язано із максимально можливим використанням наявних природно-ресурсних, матеріальних, фінансових і трудових ресурсів на основі інноваційної моделі господарювання. Це забезпечить створення умов для пропорційного, збалансованого та конкурентоспроможного розвитку аграрної економічної системи в цілому та більш повного забезпечення потреб населення в продовольчих товарах і послугах [1, 2, 3].

В методологічному плані зазначена стратегія повинна вміщувати, як мінімум, три найважливіші етапи здійснення.

Перший етап (2016-2020 рр.) вміщує в себе комплекс заходів зі стабілізації аграрного виробництва підприємств усіх форм власності та підтримці національної моделі реструктуризаційних дій, які сумарно дозволять визначити спеціалізацію та пріоритетність виробничо-господарської діяльності згідно вимог внутрішнього і зовнішнього ринків. У варіанті можливостей АПК Вінницької області це буде означати впровадження інноваційних технологій на підприємствах спиртової, борошномельної, хлібопекарської, цукрової, консервної та інших галузей АПК.

Другий етап аграрної реструктуризації (2020-2022 рр.) розглядається як напрям інфраструктурного розвитку, мається на увазі максимізація транспортної і логістичної мережі, складського господарства, біржових послуг та пошук нових ринків збуту продовольчої продукції, виходячи із швидкоплинних змін зовнішнього середовища. Цей період характеризується широкомасштабним запровадженням досягнень науково-технічного прогресу, збільшенням інноваційних надходжень (внутрішніх і зовнішніх), активізацією підприємницької діяльності суб'єктів господарювання в АПК, що дозволить більш повно використовувати економічний потенціал агропромислового виробництва регіону.

Третій період (2022-2025 рр.) прогнозується як досягнення аграрної економіки регіону постіндустріальної фази розвитку, тобто завершення структурних перетворень, максимальним рівнем використання економічного потенціалу, забезпеченням потреб населення в продовольчих товарах і послугах, розширенням експорту надлишкового асортименту продовольства та впровадженням сучасних інформаційних технологій. Цей етап слід розглядати також як інтеграцію аграрної економіки в ринки Європейського Союзу та глобалізаційні транснаціональні утворення.

Основними завданнями прогнозованої структуризації аграрних відносин в рамках окремого регіону є наступні:

- структурна перебудова сільгосп підприємств в рамках загальноприйнятої моделі розвитку аграрної економіки;
 - державне та внутрігосподарське стимулювання розвитку конкурентоспроможних виробництв;
 - розширення асортименту та нарощування експортного потенціалу агровиробництва;
 - створення сприятливого інвестиційного клімату для налагодження взаємовигідних виробничо-господарських зв'язків;
 - вихід на зовнішні продовольчі ринки.
- Зазначені цілі знаходять своє відображення в структурі стратегії як складові довгострокового плану дій (рис. 1.).

Рис. 1. Структурний зміст стратегічної реструктуризації аграрних підприємств регіону

Ресурсно-факторний блок формується як можливість врахування і використання наявного потенціалу аграрного виробництва, його детальне обґрунтування створює передумови розвитку тих чи інших організаційних структур і форм підприємств АПК.

Аналітичний блок визначає стартовий рівень наявної виробничої, соціальної та екологічної структури вже існуючих підприємств аграрної сфери і характеризує економічний потенціал аграрної економіки регіону за основними структуроутворюючими елементами: засоби виробництва, виробнича і соціальна інфраструктура, фінансово-економічна діяльність, трудовий, ринковий та експортний потенціал тощо.

Цільовий блок формується на базі аналітичного і визначає основні проблеми і тенденції розвитку аграрного виробництва при здійсненні реструктуризації. Як правило, вони ранжуються; визначається головна проблема чи їх сукупність, що визначає характер структурної перебудови, виходячи із аграрної спеціалізації регіону. В такій же послідовності формуються і субординаційні цілі на перспективу. Варто також звернути увагу на виявлення і врахування проблематичних моментів цілевизначення, що значною мірою впливає на достовірність і реальність реструктуризаційних дій на перспективу [4-10].

Логіка проведення реструктуризації аграрних підприємств представлена на рис. 2.

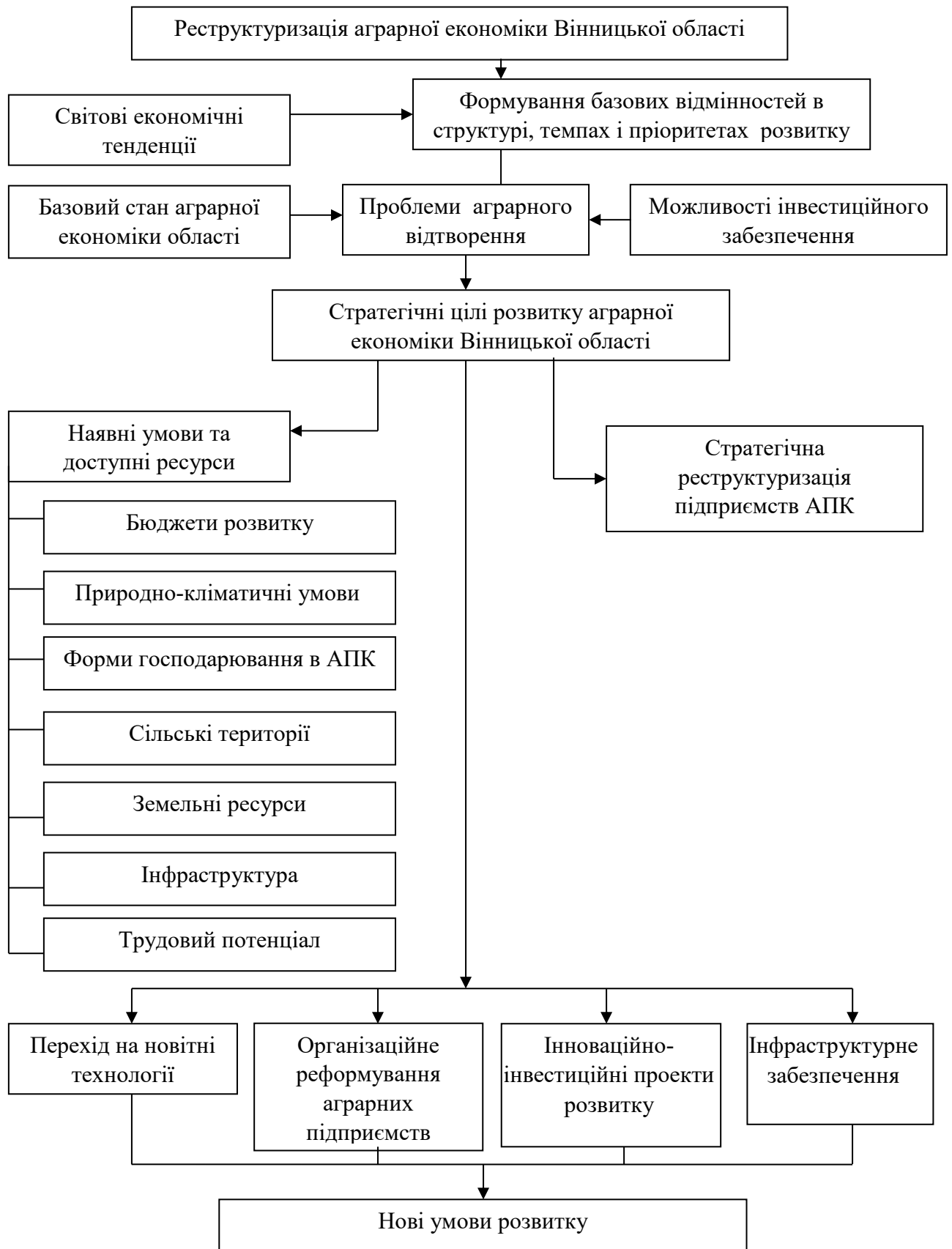

Рис. 2. Логічна схема здійснення стратегічної реструктуризації аграрних підприємств регіону

Концептуальний блок обґрунтовується як систематизація попередніх прогнозних напрямів реструктуризації, що витікають із сумарних економічних та ресурсних характеристик. В цьому блоці стратегія реструктуризації підприємств АПК набуває високоагредованого і цілевизначеного значення.

Прогнозний блок відображає параметричну характеристику стану структурних змін аграрної економіки регіону на майбутнє з урахуванням можливих її варіантів розвитку. При цьому показники інноваційно-інвестиційної стратегії здебільшого носять укрупнений характер і обґрунтовують переважно інвестиційну складову реалізації системних змін.

Метою стратегії реструктуризації підприємств АПК регіону є формування структурно упорядкованої та інвестиційно привабливої аграрної економіки з продуктивною зайнятістю сільського населення, ефективною системою соціального забезпечення, сприятливим природним середовищем та високорозвиненою логістично-транспортною сферою.

Прогнозна характеристика цілей аграрного виробництва в регіоні передбачає наступні параметри економічного зростання:

1. Збільшення доданої вартості (ВДВ), створеної в аграрному секторі: у 2020 р. – до 125 млрд. грн., а в 2025 р. – до 145 млрд. грн., проти 43 млрд. грн. у 2010 році.

2. Збільшення норми прибутку аграрних підприємств у 2025 році до рівня не менше 19% (при 4,5% у 2010 р.).

3. Збільшення експорту сільськогосподарської продукції АПК регіону у 2020 р. – до 35 млрд. дол. і 2025 р. – до 50 млрд. дол., проти 12 млрд. дол. у 2010 році.

4. Забезпечення науково обґрунтованого рівня споживання продовольчої продукції на одну особу м'яса: у 2018 р. – 77 кг, у 2020 р. – 92 кг, а в 2025 р. – 110 кг за норми споживання 85,5 кг; молока, відповідно, 290, 382 і 425 кг (за норми 390 кг).

5. Досягти зростання рівня оплати праці в сільськогосподарських підприємствах з розрахунку на одне сільське домогосподарство: 2180 грн. до 2019 р., 2880 – до 2020 р. і 3355 – до 2025 р., проти 1115 у 2010 році.

6. Збільшення обсягів виробництва валової продукції сільського господарства у порівняльних цінах 2010 р.: у 2019 р. – до 151 млрд. грн.; у 2020 р. – до 192 млрд. грн., а в 2025 р. – до 195 млрд. грн.

В результаті розробки стратегічних напрямів реструктуризації АПК регіону доцільним є визначити початковий етап, тобто диспозицію стану функціонування регіональної аграрної системи. Вінницька область є переважно аграрною по спрямуванню виробничо-господарської діяльності з перевагою виробництва продукції рослинництва. Провідне місце в промисловості регіону займає харчова галузь, на яку припадає близько 70% загального виробництва. Основними підгалуззями харчової промисловості, що визначають спеціалізацію області, є: цукрова (15%), молочна (15,2%), м'ясна (14,5%), лікєро-горілчана (16%) та консервна (11%), проте використання економічного потенціалу цих підгалузей не перевищує 60%. Область має значний надлишок генеруючих потужностей електроенергії, що дозволяє проектувати розвиток аграрного виробництва та їх розміщення в рамках

здійснення інноваційно-інвестиційних проектів реструктуризації регіональної аграрної економіки. Науково-технічний потенціал регіону на сьогодні в 2-3 рази нижчий, ніж в середньому по країні, проте з огляду на темпи зростання підготовки наукових кадрів у вищих навчальних закладах, концентрацією розробок у великих і середніх за розмірами сільськогосподарських підприємствах регіон спроможний забезпечити впровадження інновацій в основних секторах аграрної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

1. Панасюк Б.Я. Прогнозування та регулювання розвитку економіки. Київ.: Поліграфініга, 1998. 304 с.
2. Сидорук І.І. Реструктуризація підприємств як основа його економічного зростання [Електронний ресурс].Формум Дніпропетровської фінансової академії. Режим доступу: <http://dsfa.mybl.3.net>.
3. Оксенюк К.І. Обґрунтування вибору стратегії нарощення потенціалу регіону. Ефективна економіка. Київ.: РВПС. 2010. С.15-21.
4. Гріньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. Харків: ІНЖЕНТ, 2003. 308 с.
5. Довбня С.Б. Методические основы и направления реструктуризации предприятий в промышленности: монография. Днепропетровск: Наука и образование, 2002. 312 с.
6. Укаїна. Президент. Про невідкладні заходи щодо прискорення реформування аграрного сектора економіки: Указ Президента України ві 3 грудня 1999р. №1529/99. Урядовий кур'єр.1999. 8 грудня.
7. Макаренко А.П. Важливі аспекти державної підтримки сільськогосподарських товаровиробництв. Бізнес навігатор. 2007. №2(12). С.25-28.
8. Столяров В.В. Формування стратегії розвитку в умовах глобалізації. Економіка АПК. 2014. №4.С. 18-23.
9. Булаш М.А. Напрями державної бюджетної підтримки сільського господарства. Економіка АПК. 2010. №3. С.46-50.
10. Ільчук М.М. Диверсифікація діяльності підприємницьких структур аграрної сфери. Економіка АПК. 2016. №4. С.13-20.

ДІЯЛЬНІСТЬ УКРІНТЕІ В СФЕРІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ

Л.О. Фірсова

ДНУ «Український інститут науково-технічної експертизи та інформації»

Одним із найважливіших завдань Інституту науково-технічної експертизи та інформації (УкрІНТЕІ) є сприяння розвитку міжнародного науково-технічного співробітництва, розробка та опрацювання нових інформаційних технологій по створенню систем трансферу технологій та інновацій.

На базі інституту створено автоматизовану систему формування інтегрованих міждержавних інформаційних ресурсів (АСФІМІР). Ця система була побудована саме для забезпечення інформаційного супроводження процесів трансферу. Система АСФІМІР є відкрита, в її середовищі формуються бази даних щодо інноваційних розробок, інвестиційних проектів, експертів, інвесторів, партнерів, запитів на розробки тощо. Бази даних АСФІМІР постійно поповнюються новими технологіями та розробками. Всього в БД «Інноваційні технології і розробки» 4600 записів. Запити на технології і розробки надходять від різних країн: Канада, КНР, Білорусія, Казахстан, Вірменія, Греція, Німеччина, Грузія, Молдова, Киргизстан та ін. У 2017 році інформаційний ресурс системи АСФІМІР було доповнено БД «Перспективні патенти ЗВО», що налічує 402 записи.

На сайті УкрІНТЕІ представлено Міждержавну інформаційно-технологічну платформу трансферу технологій колективного користування, яка розробляється з метою залучення якомога більшої кількості країн у процеси трансферу технологій.

Структурно міждержавна інформаційно-технологічна платформа трансферу технологій колективного користування складається із сегментів. Кожен сегмент – це результат виконання спільних міждержавних науково-технічних проектів по створенню інтегрованих міждержавних інноваційних інформаційних ресурсів, систем автоматизованого обміну науково-технічною інформацією та трансферу технологій. У кожному сегменті представлені інформаційно-технологічні та сервісні ресурси України і країни – партнера.

УкрІНТЕІ інтегровано в мережу EEN (Enterprise European Network – Європейська мережа підтримки підприємництва) та активно співпрацює з Консорціумом EEN - Україна. Це надає можливість використати потенціал Європейської мережі підприємств з метою розширення інвестиційних та торговельних можливостей українських підприємств і брати участь в обміні науково-технічною та комерційною інформацією з партнерами у 65 країнах світу, що відбувається шляхом розміщення в мережі відповідного профілю.

З цього року УкрІНТЕІ є членом Київської торгової палати, що значно підвищить рівень інформаційного забезпечення та можливість участі у конференціях, виставках, зустрічах тощо певної тематики, бути в курсі актуальних тенденцій вітчизняної та світової економіки, розширити коло співробітництва.

Розуміючи необхідність та важливість розвитку інституцій та мереж у сфері трансферу знань, цифрових технологій та інноваційної діяльності, УкрІНТЕІ брало участь у підготовці проекту «РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ», який передбачає:

- створення Міжрегіонального офісу трансферу знань на базі МОН України та УкрІНТЕІ для підтримки, методично-інформаційного супроводу та координації регіональних мереж трансферу технологій;
- розвиток регіональної мережі трансферу технологій в Харківській області на базі регіонального центру трансферу технологій;
- розвиток регіональної мережі трансферу знань та цифрових технологій Південного регіону на базі створення в Одеській області регіонального центру трансферу знань та цифрових технологій;
- створення міжрегіональної інформаційно-технологічної платформи трансферу технологій колективного використання з використанням європейського підходу відкритих інновацій для залучення потенціалу регіональних інституцій та бізнесу.

Подібний проект виконується зараз і в ЄС, «Study on Knowledge Transfer and Open Innovation, The Joint Institute for Innovation Policy (JIIP) ». Цей проект розробляє загальноєвропейську інформаційну систему з відкритих інновацій та передачі знань у науково-діловій співпраці.

Створення даних систем (мереж) спрямовано на надання допомоги та консультацій підприємцям, науковим організаціям і окремим дослідникам у сфері міжнародної кооперації та трансферу технологій.

УкрІНТЕІ заплановано та вже проведено ряд заходів щодо тематики трансферу технологій. А саме, серію семінарів щодо трансферу технологій. Інститут є організатором Всеукраїнської науково-практичної конференції «Актуальні проблеми інноваційної діяльності та трансферу технологій», яка відбудеться 18 травня 2018 р. На конференції будуть розглядатися питання щодо розвитку трансферу знань, технологій та інноваційної діяльності в Україні, впровадження цифрових технологій в інноваційну діяльність, посередництва у сфері трансферу технологій, міжнародні інструменти трансферу технологій: мережі трансферу знань та трансферу технологій, технологічні платформи, Програми ЄС та ін.

УкрІНТЕІ за дорученням МОН бере участь у підготовці навчальної програми та організації навчання працівників підрозділів з питань трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності бюджетних наукових установ та закладів вищої освіти (ЗВО) за тематикою: «Комерціалізація об'єктів права інтелектуальної власності та трансфер технологій у бюджетних наукових установах та закладах вищої освіти (ЗВО)».

Під час навчання будуть розглянуті питання діяльності цих підрозділів та алгоритм просування технологій та інновацій від виявлення розробок об'єктів права інтелектуальної власності, що мають потенціал комерціалізації до виведення результатів розробок на ринок:

- оцінка науково-технічного рівня розробок;
- порядок проведення технологічного та економічного аудиту;

- рекомендації та порядок проведення маркетингових, патентних та патентно-кон'юнктурних досліджень об'єктів права інтелектуальної власності;
- порядок, структура та рекомендації щодо розробки бізнес-плану з комерціалізації ОІВ;
- проведення рекламної роботи для просування наукоємної продукції, рекомендації щодо підготовки презентації для інвестора;
- оцінка вартості та облік об'єктів права інтелектуальної власності;
- укладання договорів з комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності;
- набуття, передання та захист авторських прав у ЗВО, наукових установах;
- інструменти трансферу технологій, можливості EEN як інструменту пошуку європейських партнерів для розвитку бізнесу та трансферу технологій, методика взаємодії в мережі EEN;
- рекомендації щодо заповнення профілів: TO - технологічної пропозиції, TR - технологічного запиту, BO - бізнес-пропозиції, BR - бізнес-запиту, RDR - запиту на розробки.

ПЛАТФОРМА «АГРОТЕХНОПОЛІС» ЯК ОСНОВА ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ АПК

С.А. Володін¹, М.В. Роїк²

Інститут інноваційного провайдингу¹

Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН²

В Національній академії аграрних наук України затверджена і реалізується Програма інноваційно-інвестиційного розвитку НААН на ринкових засадах (Постанови Президії НААН від 22 грудня 2016р., протокол №22 та від 24 лютого 2016р., протокол №3). Механізм реалізації Програми ґрунтується на економіко-правовій базі державно-приватного партнерства, уповноваженою установою визначено Інститут інноваційного провайдингу.

Відпрацювання Програми здійснюється у високотехнологічних сегментах агропромислового комплексу, зокрема, в сфері виробництва нішевої продукції на основі інноваційної біоекономіки.

Розроблено і ухвалено Президією НААН 31 січня 2018 року (протокол №2) за участю представників Міністерства аграрної політики і продовольства України, галузевих громадських організацій, представників бізнесу Платформу «Агротехнополіс», що створює нові можливості для більш тісної співпраці науки і бізнесу щодо освоєння, виробництва і реалізації високо затребуваної високотехнологічної продукції АПК.

Місія Платформи полягає в наступному. Аграрний ринок потребує комерційно привабливої та соціально значущої нішевої продукції. Реагування на нішеву кон'юнктуру можуть забезпечити малі і середні товаровиробники, їм потрібні технології швидкого розгортання виробництва і гарантований збут продукції. Технології може забезпечити аграрна наука, яка має високий інноваційний потенціал, проте низьку ефективність комерціалізації розробок, що має компенсувати тісна співпраця наукових установ з суб'єктами ринку. Платформа “Агротехнополіс” утворює інтегровану ринковоорієнтовану біоекосистему замовлення, освоєння, виробництва та реалізації нішевої продукції на засадах державно-приватного партнерства науки і бізнесу.

Потенціал платформи ґрунтується на: дослідно-експериментальному потенціалі аграрної науки; виробничій базі мережі інноваційно-активних агропідприємств; фінансово-ринковому потенціалі замовників (кредиторів і споживачів) комерційно-привабливої та соціально-значущої нішевої продукції.

На організаційно-економічній базі платформи в сфері АПК утворюється біоекосистема, що забезпечує інституціональну основу біоекономіки – економіки, що ґрунтується на використанні біотехнологій і поновлювальної біологічної сировини. Біоекосистема Платформи

“Агротехнополіс” формується на основі засад державної інноваційної політики щодо розвитку високотехнологічних виробництв, індустріальної та інноваційної інфраструктури, запровадження механізмів нормалізації результатів наукових робіт і трансферу технологій, системи регулювання та стимулювання розвитку високотехнологічного аграрного виробництва,

замовлення та підтримки проектів економічного, екологічного, соціального значення для галузі і регіонів.

Функціонування біоекосистеми високотехнологічного ринку забезпечує його інноваційна інфраструктура. Найбільш сприятливою моделлю ринково-адаптованої інноваційної інфраструктури, яка відповідає вимогам чинного законодавства і статутним умовам НААН, є побудова на базі та за участю науково-виробничих структур НААН Наукового парку з мережею трансферу наукоємних технологій та продукції в форматі інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів за підприємницьким контрактним механізмом (рис.1).

Рис.1. Інноваційна інфраструктура Платформи

Способи формування інтегрованої інфраструктури:

- створюється Науковий парк в формі корпорації на основі спеціального закону «Про наукові парки» на засадах державно-приватного партнерства, який забезпечує поєднання інтелектуальних ресурсів науки і фінансових ресурсів бізнесу для реалізації спільних інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів і виконує функції координаційної установи підприємницької інфраструктури;

- формується паркова трансферно-технологічна мережа, а саме бізнес-інкубатор, що забезпечує підготовку комерційних пропозицій, розробку стартапів та супровід проектів наукоємного бізнесу; інноваційні трансферні центри, що здійснюють комплекс консалтингових послуг з трансферу технологій та наукоємної продукції в форматі бізнес-проектів; виробничо-технологічні кластери, що організують спільну діяльність з освоєння інноваційних технологій, виробництва та реалізації наукоємної продукції за бізнес-проектами; інтегровані промислові комплекси (індустріальні майданчики), на яких утворюються правові та економічні умови для залучення інвестицій в проекти інфраструктурного розвитку

експериментально-виробничої бази, будівництва та модернізації високотехнологічних об'єктів, які посилюють фондооснащеність виробничо-технологічних кластерів.

Оператором інноваційної інфраструктури НААН є Науковий парк «Біоекономіка», який розвиває і координує ринкову інфраструктуру, що утворює паркову трансферно-технологічну мережу за участю наукових установ, дослідних підприємств, базових і товарних виробників, інвесторів, інших суб'єктів агробізнесу.

Уповноваженою установою паркової інфраструктури є Інститут інноваційного провайдингу, що реалізує моделі інноваційної економіки на ринкових засадах в АПК, створює і супроводжує трансферно-технологічну мережу Наукового парку.

Інноваційні трансферні центри є центрами компетенцій Наукового парку для забезпечення консалтингових послуг з трансферу технологій і наукоємної продукції в форматі інноваційно-інвестиційних бізнес-проектів і розміщуються на базі наукових установ та інших учасників Наукового парку по галузевому або регіональному принципу.

Інноваційно-інвестиційний бізнес-інкубатор Наукового парку створений і діє на базі Інституту інноваційного провайдингу в формі консорціуму консалтингових структур з метою підготовки та супроводу впровадження стартапів наукоємного бізнесу та інноваційно-інвестиційно-інфраструктурних проектів його реалізації із використанням селекційно-технологічних, виробничих і ринкових ресурсів.

Виробничо-технологічні бізнес-кластери: формуються в системі Наукового парку в формі договірних об'єднань з метою освоєння технологій, виробництва та реалізації наукоємної та суміжної товарної продукції за кластерними інноваційно-інвестиційними бізнес-проектами, поєднують розробників інноваційних технологій, виробників наукоємної і товарної продукції, партнерів з переробки продукції, логістичних та інших комерційних послуг.

Система управління Наукового парку забезпечує виконання двох основних функцій:

- створення умов щодо розробки та впровадження спільних інноваційно-інвестиційно-інтеграційних бізнес-проектів в наукоємній аграрній сфері;
- визначення на конкурсних засадах та акредитація провайдерів проектів, моніторинг їх проектної діяльності, надання відповідних послуг.

Реалізація проектів Наукового парку здійснюється на умовах комерційної концесії комплексу прав учасників, захищених торговою маркою «Агротехнополіс», і передбачає поетапно дослідження інноваційного потенціалу науково-технічних розробок і бізнес-можливостей науково-виробничої бази установ і підприємств НААН: відбір інноваційних розробок, які мають комерційну цінність; розробку та супровід стартапів наукоємного бізнесу на основі інноваційних розробок установ НААН із залученням інвестицій; консалтинговий супровід трансферу проекту на галузевому і регіональному рівні з прив'язкою до науково-виробничої бази установи-

ініціатора і партнерської мережі з наданням інформаційно-маркетингових і проектно-контрактних послуг учасникам трансферних транзакцій; освоєння, виробництво і реалізацію наукоємної та суміжної товарної продукції в формі договірних об'єднань виробничо-технологічних кластерів за участю наукових установ, їх експериментальної і виробничої бази, партнерів з товарного виробництва, переробки продукції, її комерційного просування до споживачів; виробництво високотехнологічної продукції на базі інтегрованих промислових комплексів, створених за рахунок інвестицій в об'єкти спільного використання господарських приміщень, обладнання, техніки, або орендні об'єкти.

Учасники співробітництва на Платформі «Агротехнополіс» освоюють пріоритетні напрями розвитку АПК, в першу чергу високотехнологічні сегменти високотехнологічного ринку, а саме.

- “Біолан – Їжа для життя”. Нішева продукція збалансованого харчування. Селекція нових біоресурсів, вирощування спеціальних видів зернових, зернобобових, круп'яних, олійних культур для виготовлення корисних і безпечних продуктів харчування з підвищеними дієтичними і біодинамічними якостями;

- “Біосад - Квітуха садиба”. Нішева продукція здорового садівництва. Селекція безвірусного садивного матеріалу, вирощування і переробка плодових, ягідних, декоративних і малопоширених культур;

- “Біофлора – Троянда степу”. Нішева ароматизована продукція. Селекція, вирощування за індустріальними технологіями і переробка ефіроолійних, лікарських, пряних культур;

- “Біопрод – Органічне виробництво” Нішева екологічно чиста продукція. Селекція біоадаптивних ресурсів вирощування на органічній основі і переробка натуральної рослинницької продукції;

- “Біоенерго – Енергія природи”. Нішева продукція відновлювальної енергетики. Селекція, вирощування і переробка біоенергетичних культур, виробництво і використання біопалива, створення об'єктів на основі зеленої енергії;

- “Біорегіон – Заможний край”. Нішева продукція по зональних сегментах АПВ. Селекція, вирощування і переробка нішевих культур в умовах агрокліматичних, виробничих і інфраструктурних особливостей регіонів.

Учасники спільних проектів визначають пілотні проектні напрями і створюють стартап-команди в складі науковців, виробників, споживачів нішевої продукції для забезпечення відбору та підготовки стартапів в найбільш затребуваних сегментах ринку нішевої продукції: збалансованого дієтичного харчування, здорового садівництва, ароматизованої і екологічно-чистої продукції, а також повного науково-ресурсного забезпечення кластерних проектів виробництва насіння і садивного матеріалу відновлювальної енергетики, високоефективних зональних агропромислових виробничих комплексів.

Активну участь у підготовці і реалізації стартапів з освоєння і виробництва високотехнологічної продукції відводиться мережі інноваційних трансферних центрів, створених на базі наукових установ НААН. Галузеві

центри можуть створюватися за спеціалізацією, регіональні – по територіальному принципу як універсальні багатопрофільні центри. Центри утворюються за рахунок об'єктів інтелектуальної власності наукових установ, коштів науковців і інвесторів і реєструються як суб'єкти підприємницької діяльності. Таким чином, наука отримує додаткові можливості для залучення інвестицій в розвиток дослідно-експериментальної бази, подолання проблем державних обмежень які регулюють казначейські рахунки, тендери, розмір оплати, має додаткові права входити у кластерні відносини з виробниками і комерційними партнерами. При цьому наукові установи зберігають можливість контролю за використанням власних розробок та розрахунки за об'єкти інтелектуальної власності, поставлені ресурси і надані послуги.

Першочергові кроки щодо реалізації Платформи «Агротехнополіс» в системі НААН:

- утвердження платформи, зокрема: узгодження концепції платформи; визначення пріоритетних напрямів і базових учасників; підписання меморандуму про співробітництво; визначення державної, інвестиційної, суспільної підтримки;

- запуск пілотних проектів, включаючи відбір технологій і виробничої бази з вирощування нішевих культур під комерційне і соціальне замовлення, узгодження умов і створення інноваційних центрів на базі наукових і виробничих учасників спільних проектів; розроблення стартапів, акредитація провайдерів та організація спільного виробництва високотехнологічної продукції та організація спільного виробництва на кластерних умовах державно-приватного партнерства;

- створення Наукового парку, в тому числі: визначення концепції розвитку і партнерства; відбір учасників спільних інноваційно-інвестиційних проектів; заснування корпорацій Наукового парку, його трансферно-технологічної мережі: інкубатору, центрів, кластерів, провайдерів; затвердження і реалізація програм виробництва високотехнологічної продукції на основі інноваційної біоекономіки.

Очікувані результати від реалізації Платформи:

- збільшення обсягів фінансування - нарощування в 2 рази позабюджетних фондів за рахунок самофінансування дослідницьких центрів (від 400 млн. до 800 млн. грн.), з них 50% за рахунок капіталізації і комерціалізації нішевих технологій.

- відновлення економічної спроможності - модернізація експериментально-виробничої бази, створення ринково-орієнтованих гнучких виробничих модулів, забезпечення інвестиційного розвитку на суму 1 млрд. грн., отримання щорічно прибутку до 500 млн. грн.

- мобілізація інноваційного потенціалу - спрямування науково-технічної продукції на розвиток високотехнологічного виробництва нішевих культур, залучення малих і середніх товаровиробників до участі у кооперованому виробництві нішевої інноваційної продукції.

- захист нішевого аграрного ринку - протидія неякісним технологічним експансіям, підтримка долі швидко відновлювального ринку генетичних

ресурсів на рівні 50%, сприяння експорту наукоємних технологій і продукції на рівні 15% від обсягу експорту.

ЗАСТОСУВАННЯ ДОСВІДУ ФАБЛАБУ «ФАБРИКАТОР» ДЛЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТА ПОШИРЕННЯ ІДЕЙ МЕЙКЕРСТВА В УКРАЇНІ

А.В. Слободянюк, О.Л. Синякевич, М.О. Черниш

Фаблаб «Фабрикатор»

Фаблаб «Фабрикатор» – це частина глобальної мережі місцевих лабораторій, що дозволяє прототипувати та створювати нові винаходи, надаючи вільний доступ до обладнання та інструментів цифрового виготовлення.

Розпочавши роботу у 2016 році, сьогодні «Фабрикатор» створює нові технологічні можливості та середовище для їх активного використання.

У широкому розумінні фаблаб – це не просто сучасна лабораторія-майстерня, а, перш за все, спільнота однодумців для обміну досвідом та інноваційна платформа для реалізації ідей.

Можливості «Фабрикатора» – лабораторії швидкого прототипування – будуть корисними, а іноді навіть незамінними, для різних сфер.

Зокрема:

- інноваційно-технологічної: адже це платформа для ентузіастів, любителів майструвати, художників, дизайнерів, інженерів, вчених, та кожного, хто цікавиться творчістю та технологіями;

- освітньої: школярі, студенти та викладачі в лабораторії можуть втілювати свої теоретичні знання на практиці та створювати інноваційні рішення для покращення освітніх програм;

- бізнесової: адже це можливість знизити собівартість і поліпшити якість продуктів, прискорити і спростити бізнес-процеси.

Обладнання та програмне забезпечення «Фабрикатора» пропонують повний комплекс послуг для прототипування практично будь-якого виробу – від моделювання до виготовлення кінцевого продукту.

Кожен може спробувати застосовувати різні технології 3D-друку, сканування, лазерної різки, фрезерування. Також у вільному доступі для відвідувачів лабораторії широкий вибір ручного інструменту для постобробки, електронні та текстильні лабораторії.

Працівники фаблабу – це команда професіоналів з відповідною інженерною освітою, які не лише мають практичний досвід у реалізації багатьох технічних та дизайнерських проектів, а й можуть надавати фахові консультації усім, хто бажає спробувати себе у сфері мейкерства.

За спиною наших фахівців – проведення інкубаційних програм, серії тематичних майстер-класів з використання сучасних технологій, співпраця із соціальними проектами, навчальними закладами та стартапами.

Таким чином, основні принципи роботи «Фабрикатора», який заснований за принципами світової мережі фаблабів:

- унікальна комбінація обладнання, інструментів і програмного забезпечення для створення інноваційних рішень;

- поєднання знань з дизайну та мейкерства, теорії та практики, давно відомих інструментів, процесів, матеріалів з інноваційними;
- синергія в роботі людей: не тільки команда фаблабу, а й різноманітність людей і організацій, які об'єднуються навколо лабораторії;
- культура навчання шляхом створення нових рішень, обміну знань, співпраці;
- фокус на OpenSource джерела у будь-якій інноваційній діяльності.

На жаль, зараз в Україні існує проблема відсутності доступу до сучасних технологій. Серед її складових – нерозуміння потенціалу і перспективи на місцевому рівні, і, як наслідок, відсутність інфраструктури та інвестицій у цю сферу.

У зв'язку з цим, фаблаб «Фабрикатор» пропонує проект-ініціативу, метою якої є створення у більшості міст України лабораторій з вільним доступом до цифрових технологій для пришвидшення адаптації населення до світового технологічного прогресу.

Такі лабораторії сприятимуть формуванню у країні середовища для розвитку винаходів, промисловості, інновацій за допомогою активного використання технологічних ресурсів та можливостей.

Для реалізації цього задуму наша команда готова допомогти організувати навчальну платформу для передачі теоретичних та практичних знань майбутнім менеджерам лабораторій цифрового прототипування, кожен з яких згодом у своєму місті зможе організувати подібний заклад з вільним доступом до цифрового обладнання.

Шляхом розширення мережі подібних закладів з вільним доступом до технічних та інформаційних ресурсів в Україні, розпочнеться активний процес обміну знаннями, досвідом та ідеями між розробниками, підприємцями, виробниками, стартаперами, ентузіастами. Така форма існування майстерень стимулюватиме розвиток місцевого виробництва і виробництва у країні в цілому.

За фінансової та інформаційної підтримки місцевих громад в умовах процесу децентралізації, керуючись практичним світовим та вітчизняним досвідом реалізації подібних проектів, населення, особливо молодь, отримає нові технологічні можливості та середовище для їх активного використання.

В результаті реалізації подібного проекту, ми допоможемо учасникам визначитись з їх інтересами та можливостями у сфері цифрових технологій, проведемо навчання з використання обладнання (теорія та практика), забезпечимо консультації фахівців для подальшої підтримки та розвитку готової ідеї. Крім того, спільними зусиллями буде створено уніфіковану схему-інструкцію, набір документації, яка допоможе усім бажаючим організувати подібні лабораторії на місцях.

Для підтримки та впровадження зазначеного проекту-ініціативи можливі різні варіанти – залучення міжнародних грантів, проекти громадського бюджету, пряме інвестування, тощо.

Ми впевнені, що лабораторії-майстерні із відкритим доступом до сучасних технологій – це реальна перспектива розвитку підприємництва в Україні в усіх сферах дизайну та виробництва.

ДОСВІД СТВОРЕННЯ ЦЕНТРУ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА У ДВНЗ «ПРІАЗОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (МАРІУПОЛЬ)

І.А. Ленцов

Державний вищий навчальний заклад «Пріазовський державний технічний університет»

Адаптація економіки України до ринкових умов поставила перед вітчизняною вищою школою два важливих завдання, а саме:

1. Створення та просування на ринок конкурентоспроможних інноваційних продуктів (товарів та послуг).

2. Підготовка фахівців, що володіють не тільки сучасним знанням, але і вміють ці знання використовувати на практиці для вирішення актуальних проблем.

Що стосується рівня наукових фундаментальних та прикладних досліджень, то тут потенціал в українських вишах є. А ось з комерціалізацією результатів наукових досліджень – проблема. Як правило, наукові школи вузів очолюють далеко не молоді вчені. Вони по-старому бачать своє основне завдання – проведення наукових досліджень, публікація результатів і, у кращому випадку, їх патентування. Про створення завершеного тиражованого продукту і про просування його на ринок, як правило, не йдеться. В результаті єдиним джерелом фінансування подальших наукових досліджень являється держбюджет. Дефіцит спецфонду не дозволяє підтримувати на сучасному рівні наукове устаткування і різко скорочує можливості щодо стимулювання молодих вчених.

Недостатній досвід комерціалізації у науково-педагогічних кадрів не дозволяє їм вирішити своє друге завдання, а саме, прищепити навички інноваційного підприємництва своїм студентам. Вихід з цієї ситуації бачиться у створенні в структурі вищих навчальних закладів Центрів інноваційного підприємництва (аналогів бізнес-школам Стенфорда, Гарварду та ін.) і включення в програму навчання студентів відповідних курсів. Проте проблема полягає в тому, де узяти готових фахівців для цих Центрів і для навчання студентів.

Вирішення цієї проблеми в ДВНЗ «ПДТУ» виглядає таким чином. Враховуючи відсутність необхідних фахівців в структурі університету, було прийнято рішення запросити їх зовні. Для фінансування запрошених бізнес-тренерів звернулися по допомогу в Агентство США по міжнародному розвитку (USAID). Це дозволило в лютому 2017 року створити в університеті Стартап школу і притягнути до проведення тренінгів бізнес-тренерів з Ізраїлю, Польщі, Стартап школи Сікорські Челендж НТУ «КПІ ім. І.Сікорського» (Київ), Консалтингової фірми «ІНПЕК» (Маріуполь). В результаті за два місяці роботи було підготовлено два стартап-проекта і, що особливо важливо, співробітники університету отримали досвід в проведенні тренінгів і створенні стартапів. Підготовлені стартапи і їх автори отримали високу оцінку на фестивалі стартапів в НТУ «КПІ ім. І.Сікорського».

Результати діяльності, а також підтримка Міністерства освіти і науки України, Маріупольської міської ради дозволили нашому університету в жовтні 2017 року виграти грант Агентства США по міжнародному розвитку (USAID) на створення в ДВНЗ «ПДТУ» Центру інноваційного підприємництва. У рамках виконання проекту «Зміцнення громадської довіри» (UCBI II) виконано ремонт приміщень Центру, закуплені меблі, оснащено комп'ютерний клас та лабораторія прототипування з 3D-принтером, а також придбане сучасне телекомунікаційне устаткування для функціонування Центру. Крім того, грантова підтримка дозволила профінансувати роботу бізнес-тренерів, менторів і співробітників Центру.

За півроку виконання проекту реалізовано дві програми по створенню стартап-проектів. У рамках першої програми впродовж трьох місяців пройшли підготовку 40 викладачів і аспірантів вузів міста Маріуполя. В результаті підготовлено 14 стартапів, що отримали високу оцінку представників міської влади і бізнес структур. У рамках подальшого тримісячного періоду підготовку в Центрі інноваційного підприємництва пройшли 60 студентів вузів та учнів гімназій і шкіл міста Маріуполя. Підсумком цього етапу програми є 10 підготовлених стартап-проектів, 4 з яких зацікавили представників бізнесу і потенційних інвесторів.

Проведена робота дозволяє зробити наступні висновки:

1. Інноваційний потенціал нашого університету, а також навчальних закладів міста достатній для створення конкурентоздатних продуктів (товарів та послуг), проте, для цього потрібна цілеспрямована і систематична робота.
2. Виконання проекту дозволило підготувати не лише ефективну команду бізнес-тренерів і менторів для діяльності самого центру, але і викладачів університету, здатних надалі включити елементи інноваційного підприємництва в програми своїх навчальних курсів.
3. Двох-трьох місячний період достатній для мотивації, виявлення ідей і розробки першого варіанту стартапу. Проте, такого періоду часу недостатньо для створення мінімального життєздатного продукту (MVP) і, тим більше, для його виведення на ринок.
4. У рамках діяльності Центру необхідно передбачити етап бізнес-інкубації для ретельної підготовки стартапа та виведення його на ринок.
5. В умовах дефіциту венчурного інвестування для ефективної діяльності стартап-шкіл, центрів інноваційного підприємництва, бізнес-інкубаторів і т. п. на першому етапі важливе фінансування з боку Міністерства освіти і науки України, самих вузів або грантова підтримка.

УКРАЇНЬКА РАМКОВА ПРОГРАМА СТИМУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙ ЯК ІНСТРУМЕНТ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

Ю.О. Нікітін¹, І.І. Кульчицький²

Інститут надтвердих матеріалів ім. В.М. Бакуля НАН України¹

ГО Агенція Європейських Інновацій²

Анотація. *Обґрунтовано українська рамкова програма стимулювання інновацій та Національне агентство для впровадження цієї програми, як інструмент розвитку інноваційної інфраструктури України.*

Ключові слова: *рамкова програма, стимулювання інновацій, інноваційна інфраструктура.*

Інноваційна інфраструктура є ключовим чинником у здатності країни бути конкурентоспроможними і визначає здатність нації до інновацій. Компоненти інноваційної інфраструктури країни включають: державні інвестиції в фундаментальні науки та комерціалізацію наукових розробок, освітню систему, підготовку/перепідготовку працівників та податкову політику, спрямовану на стимулювання інвестицій у дослідження та інновації [1].

Таким, чином в основі розвитку інноваційної інфраструктури країни лежать *політичні, технологічні та фінансові інновації* [2].

Одним із ефективних інструментів розвитку інноваційних інфраструктур країн Європейського Союзу є рамкові програми, які із 1979 року по теперішній час показали синергію застосування політичних, технологічних та фінансових інновацій.

В рамках восьми Європейських рамкових програм із 1984 р. по 2020 р. на формування та розвиток інноваційних інфраструктур країн Європейського Союзу було направлено 198,6 млрд. Євро [3].

Угода про асоціацію України з ЄС [4] та Асоціація України до програми «Горизонт 2020» [5] надають можливості для використання досвіду ЄС у формуванні та розвитку інноваційної інфраструктури України.

На сьогодні Україна має наявний загальний досвід щодо підготовки 274 проектних заявок до 7-ї рамковій програмі ЄС, 2007-2013 рр. та 1040 проектних заявок до програми ЄС «Горизонт 2020», 2014-2017р.р.. За всіма типами заявників, із яких 54 проектів отримали фінансування впродовж 2007-2013р.р. та 98 проектів отримали фінансування впродовж 2014-2017р.р. [3].

В той самий час за 2007-2013р.р. було подано 220 проектних пропозицій, а за 2014-2017р.р. - 942 проектних пропозицій, які не отримали фінансування, але українські організації та компанії продемонстрували наявність наукового та технологічного потенціалу міжнародного рівня, змогли знайти зарубіжних партнерів для подання проектних заявок.

Для використання наукового і технологічного потенціалу українських організацій та бізнес компаній запропоновано українську рамкову програму стимулювання інновацій, цілями якої є:

- Переорієнтація економіки України з сировинної на інноваційну економіку інтеграції до Європейського економічного простору;
- Розвиток національної та регіональних інноваційних екосистем, заснованих на принципах інтеграції до Європейського дослідницького простору;
- Впровадження нового механізму планомірного збільшення частки ВВП фінансування інноваційних науково-технологічних розробок;
- Стимулювання збільшення інтенсивності НДДКР та впровадження інновацій;
- Підвищення конкурентоспроможності підприємств та МСП;
- Стимулювання створення нових робочих місць;
- Підвищення продуктивності праці і ефективності використання ресурсів, вирішення соціальних проблем.

Фокус програми: амбітні проекти, швидкозростаючі підприємства, які сприятимуть радикальним змінам індустрії України, орієнтованої на вихід у європейський та міжнародний простір.

Принципи фінансування програми: державні гранти, спільні ініціативи ЄС – Україна, державно-приватне партнерство: 50-50, 70-30.

Структура програми: рамкова структура спеціалізованих програм, які відповідають основним напрямам та пріоритетам політиці ЄС- у галузі науки/інновацій та включає наступні спеціалізовані програми: «Пріоритети науки та інноваційної діяльності України 2020-2021рр.»; «Циркулярна та цифрова індустрія ЄС – Україна»; «Розумна спеціалізація регіонів та розумні міста»; «Інновації малих та середніх підприємств».

Для впровадження української рамкової програми стимулювання інновацій потребуються наступні законодавчі впровадження:

- Введення національних показників інтенсивності досліджень і інноваційних розробок у державному секторі та бізнес секторі;
- Затвердження показників державного фінансування за кошти бюджету прикладних досліджень з очікуваними практичними результатами впровадження інноваційних розробок у бізнес секторі на ринку на рівні: 0,5%ВВП-2019р.;1,1%ВВП-2020р. (процедури державного фінансування за кошти бюджету фундаментальної науки не розглядається - це питання Національної ради науки і технологій);
- Затвердження Національного плану та дорожньої карти зростання інтенсивності науково-технічних досліджень та впровадження інновацій;
- Затвердження положень Української рамкової програми та Національного агентства української рамкової програми;
- Затвердження доповнень до Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» «Положення створення дочірніх компаній: spin-off, spin-out університетам на науковим організаціям НАНУ»;
- Затвердження доповнень до Закону «Про науку та науково-технічну експертизу».

Для формування та впровадження Української рамкової програми стимулювання інновацій пропонується створення спеціалізованої організації

– Національне агентство української рамкової програми (НАУРМ), що займається формуванням та розвитком Національної рамкової програми на Європейських принципах та забезпечує створення сприятливих умов для розвитку конкурентного середовища в інноваційній сфері та розвитку інноваційної інфраструктури України інтегрованої до Європейського Союзу.

Висновки.

1. Угода про асоціацію України з ЄС та Асоціація України до програми «Горизонт 2020» надають можливості для співпраці України із ЄС у сфері науки і технологій для розвитку інноваційної інфраструктури України інтегрованої до Європейського Союзу.

2. Міжнародний досвід показує важливість застосування політичних технологічних та фінансових інновацій для розвитку інноваційної інфраструктури країни.

3. Рамкові програми є ефективним інструментом розвитку інноваційної інфраструктури ЄС. В рамках восьми Європейських рамкових програм із 1984-2020р.р. на формування та розвиток Європейських інноваційних екосистем було направлено 198,6 млрд. Євро.

4. Обґрунтовано українська рамкова програма стимулювання інновацій та Національне агентство для впровадження цієї програми як інструмент розвитку інноваційної інфраструктури України.

5. Стартові умови України, щодо впровадження української рамкової програми стимулювання інновацій обумовлено наявним досвідом участі українських організацій та підприємств у Рамкових програмах ЄС і наявності проектних пропозицій Європейського рівня, але які не отримали фінансування.

6. Обґрунтовано необхідність корегування законодавства України для впровадження української рамкової програми стимулювання інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Innovations for infrastructure development and sustainable industrialization. - (2017).- New York United Nations Department of economic and social affairs. - Режим доступу: <https://www.un.org/development/desa/en/news/nocat-uncategorized/infrastructure-dev.html>

2. Three innovations to drive infrastructure development - (2015) - The world bank - Режим доступу: <http://blogs.worldbank.org/ppps/three-innovations-drive-infrastructure-development>

3. Eurostat. - Режим доступу: <http://ec.europa.eu/eurostat/web/science-technology-innovation/data/database>

4. Угода про асоціацію Україна з ЄС. - Електронний ресурс. - Режим доступу: https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/_ugoda-pro-asociacyu.

5. Угода про асоціацію України до програми Горизонт 2020. - Електронний ресурс. - Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/diyalnist/evropejska-integraciya/programi-ta-agentstva-yes/gorizont-2020>.

ТЕХНОЛОГІЯ «ЕВРОНІКА ДЛЯ НАУКИ, ВИРОБНИЦТВА, СТАРТАПІВ І ОСВІТИ

М.П. Туров

Товариство винахідників і раціоналізаторів України

Найбільшої популярності з існуючих методів і теорій організації і активізації винахідницької творчості останнім часом набула ТРІВЗ — теорія розв’язування інженерних винахідницьких задач, створена СРСР інспектором Каспійської військової флотилії, талановитим винахідником Г.С. Альтшуллером, яку широко застосовували свого часу в військово-промисловому комплексі.

За даними П.Г. Щедровицького, кожна корпорація потенційно візьме фахівця 3-го рівня з ТРІВЗ на роботу заступником головного інженера або начальником проекту¹. ТРІВЗ вивчають у 180 університетах світу.

На 1985 – 1991 роки припадає також поширення навчання методології винахідництва на Вищих державних курсах підвищення кваліфікації з питань патентознавства (ВДКП) та в Центральному інституті того ж профілю (ЦІПК), де було розпочато викладання курсу «Основи технічної творчості» для патентознавців. Надавались загальні поняття та короткий опис процесу рішення винахідницьких задач та короткий огляд основних методів і логічних та інших засобів рішення цих задач.

Історія започаткування використання ТРІВЗ в Самсунгу детально викладена у звітах фахівців з ТРІВЗ, які працювали і працюють у Північній Кореї, і розмістили їх на сайті «Методолог».

Взагалі в Південній Кореї при наявності позитивних результатів при залученні іноземних фахівців з ТРІВЗ на роботу в малих і середніх фірмах держава відшкодовує фірмі від 50 до 90% витрат на сплату послуг такого фахівця. В Самсунгу було створено сайт для трирівневого навчання працівників і студентів², що включало: на 1-му рівні слухач повинен прослухати курс, успішно здати тест, і виконати один успішний ТРІВЗ-проект, на 2-му – додаткове навчання, складання тесту і активна участь в одному-двох складних мультидисциплінарних групових проектах. Претенденти на 3-й рівень повинні не тільки пройти навчання, тестування і провести успішний проект, але й проконсультувати ще 2 проекти і прийняти участь як викладачі базового курсу навчання. Більшу частину проектів призначає керівництво Самсунгу. Планування і координацію ТРІВЗ-проектів здійснює старший інженер групи технічних інновацій. Пошук нових ідей припиняється тільки після успішного доказу концепцій і практичної реалізації ідей, знайдених проектною командою. Працює російсько-корейський ТРІВЗ-центр Сеульського Політехнічного Університету, який надає допомогу малим і середнім підприємствам.

¹Щедровицкий П.Г. Проблемы времени и развития. // www.metodolog.ru/node/1845

²Внедрение ТРИЗ в крупной компании (на примере САМСУНГ). Николай Шпаковский, PhD, Мастер ТРИЗ // www.metodolog.ru

А уряд Колумбії виділив грант в розмірі 1 млн. 200 тис. доларів на навчання своїх бізнесменів ТРІВЗ. Було підготовлено 200 фахівців.

Під час роботи провідним науковим співробітником у Політехнічному музеї України при НТУУ «КПІ» я створив експозиції з історії машинобудування, обробки металів та електрозварювання і впевнився, що закони розвитку технічних систем, типові прийоми та стандартні розв'язки винахідницьких задач підтверджуються історією техніки. Але як полегшити опанування цією громадою знань дітям, та й студентам і інженерам – теж? Я звернув увагу, що існує подоба у розвитку речовин і розвитку техніки: відбувається поступове доповнення складу технічних систем, а також відбувається збільшення сили дії за рахунок використання більш потужних або більш працездатних видів енергії тощо. І подібно до періодичної системи Менделєєва я розробив періодичну таблицю розвитку технічних систем.

Оскільки в той час я також читав праці Туган-Барановського, Кондратьєва та Фостера, то замислився над тим, що було б добре, якщо б науковці, що зробили нове відкриття, могли швидко винайти досконалу технічну систему для його впровадження. І тут їм у великій нагоді стали б знання законів розвитку технічних систем, типових прийомів та стандартних розв'язків винахідницьких задач. Та й модернізувати існуючу техніку було б набагато простіше!

Далі подумав: «Хай комп'ютер буде дивитись на цю сукупність творчих інструментів згори, то йому легше буде охопити всю їхню сукупність поглядом, якщо всі ці евристичні засоби будуть розміщені на сходинках конусоподібної Піраміди.

Так я розробив основу Піраміди розвитку технічних систем.

Апробація Піраміди була здійснена на заняттях в політехнічному ліцеї КПІ в 1997 – 2000 роках, на 3-х Всеукраїнських змаганнях юних винахідників і раціоналізаторів, які я організував і провів у 2003 році. В тому ж році на грант Світового банку технологія «Евроніка» була розроблена повністю.

Піраміда містить 12 етапів, на кожному з яких – до кількох десятків правил побудови і розвитку техніки з прикладами і логічними формулами та ін. на етапах:

1. Створення або синтез системи.
2. Усунення шкідливих дій і властивостей.
3. Прибудова допоміжних вузлів.
4. Підвищення керованості системи.
5. Перетворення у часі.
6. Просторові перетворення.
7. Підвищення ефективності системи без зміни принципу її дії із використанням нових геометричних, фізичних, хімічних та інших явищ.
8. Повна заміна принципу дії основної деталі або важливого вузла чи ланки із забезпечення основного процесу технічної системи.
9. Використання фазових переходів:
10. Зміна розмірів і кількісних показників. Кількісні зміни.
11. Перехід на мікрорівень.
12. Об'єднання систем, перехід у надсистему:

- а) часткове згортання,
- б) повне згортання.

В допомогу пошуку рішення було розроблено низку логіко-математичних формул аналізу причини

$$Вл1 + Д1 = Рез1 (1),$$

де Вл — властивість, Д — дія, Р — результат.

Формула вказує, що для виконання будь-якої техніко-технологічної дії потрібно використати знаряддя, що має властивості, які дозволять отримати певний технічний результат.

Розробка логіко-математичних формул проблемних ситуацій і рішень для етапів, подальша уніфікація термінології перетворень дозволяє сподіватись, що «Евроніку» можна буде використати для розробки евристичної частини штучного інтелекту.

Використання Інтернету для збору науково-технічної, патентної і кон'юнктурної інформації.

Технологія «Евроніка» включає: прогнозування техніко-економічних показників, які повинні забезпечити перевагу над конкурентами, причому на довгі роки, постановку і рішення задач по забезпеченню цих показників конструкцією виробів і технологічними процесами їх виготовлення, а також складання описів до патентів на винаходи.

Також було розроблено проект комп'ютеризації «Евроніки», і для підготовки його втілення було розроблено трафарети евристичних перетворень (УЕТП), порівняльних таблиць, описів та формул винаходів.

Трафарет типового розв'язку:

§ У ТС деталь _____ змінює свою властивість _____ залежно від _____

§ **Заповнений трафарет:**

§ У ТС «Пристрій для гасіння пожежі» деталь «оболонка аеростату» змінює свою властивість «довжина» залежно від розмірів будівлі по периметру.

Ці пропозиції було перевірено при навчанні основам винахідництва і технології «Евроніка» учнів 7 -11 класів. Всього нами було отримано 20 патентів.

Наші учні стали переможцями українських і міжнародних конкурсів винахідників, зокрема серед дорослих.

Пропонуємо заснувати при Міністерстві систему підвищення кваліфікації з технології «Евроніка» для науковців, викладачів, студентів, як це робиться зараз у Сколково, Південній Кореї та ін.

ЦЕНТРИ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ НА БАЗІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ ЯК ІНСТРУМЕНТИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗОВНІШНІХ ДЖЕРЕЛ ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

З.І. Краснокутська, Д.І. Дятчик,
Національний транспортний університет

Провідні держави орієнтуються на «проскакування» традиційної депресії і здійснення швидких трансформацій промисловості та суспільства. Створення і використання нових знань, технологій є джерелом економічного розвитку та надає вітчизняній економіці і підприємництву реальну перевагу в глобальній економіці і конкуренції, а збільшення частки технологічно високих виробництв, наукоємної продукції в економіці, частки підприємств, що впроваджують інновації забезпечить економічне зростання України.

Тому, безперечно інновації та трансфер технологій — ключовий фактор зростання інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності країни.

Осередком технологічного прориву можуть стати центри трансферу технологій створені на базі вищих навчальних закладів (ВНЗ). Науковці, які працюють в університетах, є більш мобільними, гнучкими й активніше реагують на потреби ринку, ніж представники академічного сектора науки.

Елементами загальної системи трансферу технологій в межах окремої країни є офіси трансферу технологій при вищих навчальних закладах, що входять до організаційної структури ВНЗ на визначених правах з питань інноваційної діяльності, трансферу технологій та інтелектуальної власності та одночасно представляють собою систему трансферу технологій вищого навчального закладу.

Аналіз досвіду в сфері посередництва трансферу технологій свідчить, що такі посередники все менше субсидіюються урядами країн чи отримують допомогу від третіх сторін. І тому все більшої актуальності набуває питання пошуку зовнішніх джерел фінансування інноваційної діяльності вищих навчальних закладів, а зокрема і їх науково-технічної діяльності.

Створення дієвого механізму самофінансування наукової діяльності ВНЗ має бути одним із пріоритетних напрямків вищої школи. І одним з головних інструментів для забезпечення вказаної мети можуть стати саме університетські наукові підрозділи, що займаються питанням комерціалізації наукових розробок.

Підприємницька функція є відносно новою для українських університетів, яким в свою чергу необхідно вдосконалити структуру внутрішнього управління, впроваджувати елементи стратегічного менеджменту, навчатись заробляти кошти для розвитку науково-педагогічного потенціалу ВНЗ.

Як приклад успіху можна навести Офіс із ліцензування технологій в Массачусетському технологічному інституті (MIT, Technology Licensing Office), що здійснює управління інтелектуальною власністю в інституті. MIT є структурним підрозділом університету підпорядкований віце-президентові з науки та досліджень, який у свою чергу підпорядковується ректору. За

інформацією, яка міститься на сайті Массачусетського технологічного інституту, можна побачити, що МІТ із ліцензування технологій є досить потужною структурою — персонал налічує 36 осіб. Серед них: старші співробітники з ліцензування технологій, з маркетингу, з ліцензування технологій, фінансові менеджери, бухгалтери, менеджери з патентування, адміністратор з ведення справ, фахівці з інформаційних систем, офіс-менеджер, менеджер з вирішення юридичних питань та працівники технічного персоналу. Для здійснення захисту порушених прав інтелектуальної власності залучаються юристи на договірних засадах. Головною метою МІТ є залучення інвестицій у розвиток винаходів і відкриттів інституту. МІТ у своїй роботі фокусується на отриманні доходів від ліцензій. Така модель роботи приносять прибутки в десятки, сотні мільйонів доларів США від продажу ліцензій.

Отже, досконала інноваційна інфраструктура університету забезпечить реалізацію повного циклу інноваційного процесу і вона повинна формуватися на основі розуміння процесів діяльності університету.

ДО ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ

І.Ю. Підоричева

Інститут економіки промисловості НАН України

Інноваційна діяльність – це особливий вид підприємницької діяльності, який за своєю природою є складно передбачуваним, витратним за часом, найчастіше дорогим і завжди ризикованим процесом. Він вимагає додаткових інтелектуальних і фінансових витрат, тривалого співробітництва між різними суб'єктами з доповнюючими один одного функціями та можливостями. Жодне підприємство на сьогоднішній день не володіє всіма навичками і ресурсами, необхідними в рамках інноваційного процесу. Їм доводиться співпрацювати не тільки між собою, але і з постачальниками та споживачами, науково-дослідними установами, університетами, фінансово-кредитними інститутами. Підтримка такого співробітництва вимагає розвиненої *інноваційної інфраструктури*, суб'єкти якої надають послуги з пошуку фінансування та споживачів, консультують з питань оцінки вартості та забезпечення охорони прав на об'єкти інтелектуальної власності, проводять технологічний аудит інновації як об'єкту комерціалізації та інші. Тому інноваційна інфраструктура є не менш важливою ланкою в інноваційному ланцюзі, ніж виробництво, наука чи освіта та має вирішальне значення для розвитку національної інноваційної системи (НІС).

Традиційне уявлення про інновації як про лінійний процес з послідовною зміною етапів («знання – розробки – інноваційна продукція – ринок – кошти – знання») та учасників, що в них задіяні, змінюється розумінням інновацій як колаборативного процесу, результату одночасної взаємодії великої кількості учасників, об'єднаних у складну систему взаємозв'язків¹ і комунікацій. Ефективність НІС значною мірою обумовлюється інтенсивністю цих взаємозв'язків, а нездатність до взаємодії, навпаки, гальмує процес інновацій, знижує продуктивність системи в цілому (рис.).

Важливість розбудови в Україні інноваційної інфраструктури була визнана на високому політичному рівні у Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової економічної програми (ДЦЕП) (далі – Програма) «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки» (далі – Програма)². Програма спрямовувалася на формування та розвиток цілісної виробничо-технологічної інноваційної інфраструктури зі створенням окремих найважливіших елементів інших її

1. Взаємозв'язки можуть здійснюватися у формі спільних досліджень, обміну персоналом, придбання обладнання та через інші канали.

2. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки» від 14.05.2008 р. № 447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/447-2008-%D0%BF> (редакція від 02.11.2012 р.).

підсистем, спроможних створити умови для прискореного впровадження інновацій навіть в умовах обмеженого бюджетного фінансування. Передбачалося, що Програма отримає фінансування в обсязі 257 млн. грн. з різних джерел: державного бюджету (103,92 млн. грн.), місцевих бюджетів (79,4 млн. грн.), інших джерел (73,68 млн. грн.), а її реалізація вирішить проблему функціональної неповноти і недостатньої розвиненості інноваційної інфраструктури як на загальнодержавному, так і на регіональному рівнях. Нажаль, за весь період реалізації Програма так і не була профінансована з державного бюджету, через що виконання програмних заходів здійснювалося в обмежених масштабах і виключно за рахунок коштів місцевих бюджетів та інших залучених фінансових ресурсів.

Чимало суб'єктів інноваційної інфраструктури, які все ж таки були створені (табл.), існують лише номінально, а насправді не працюють або не надають організаціям послуг для підтримки саме інноваційної діяльності.

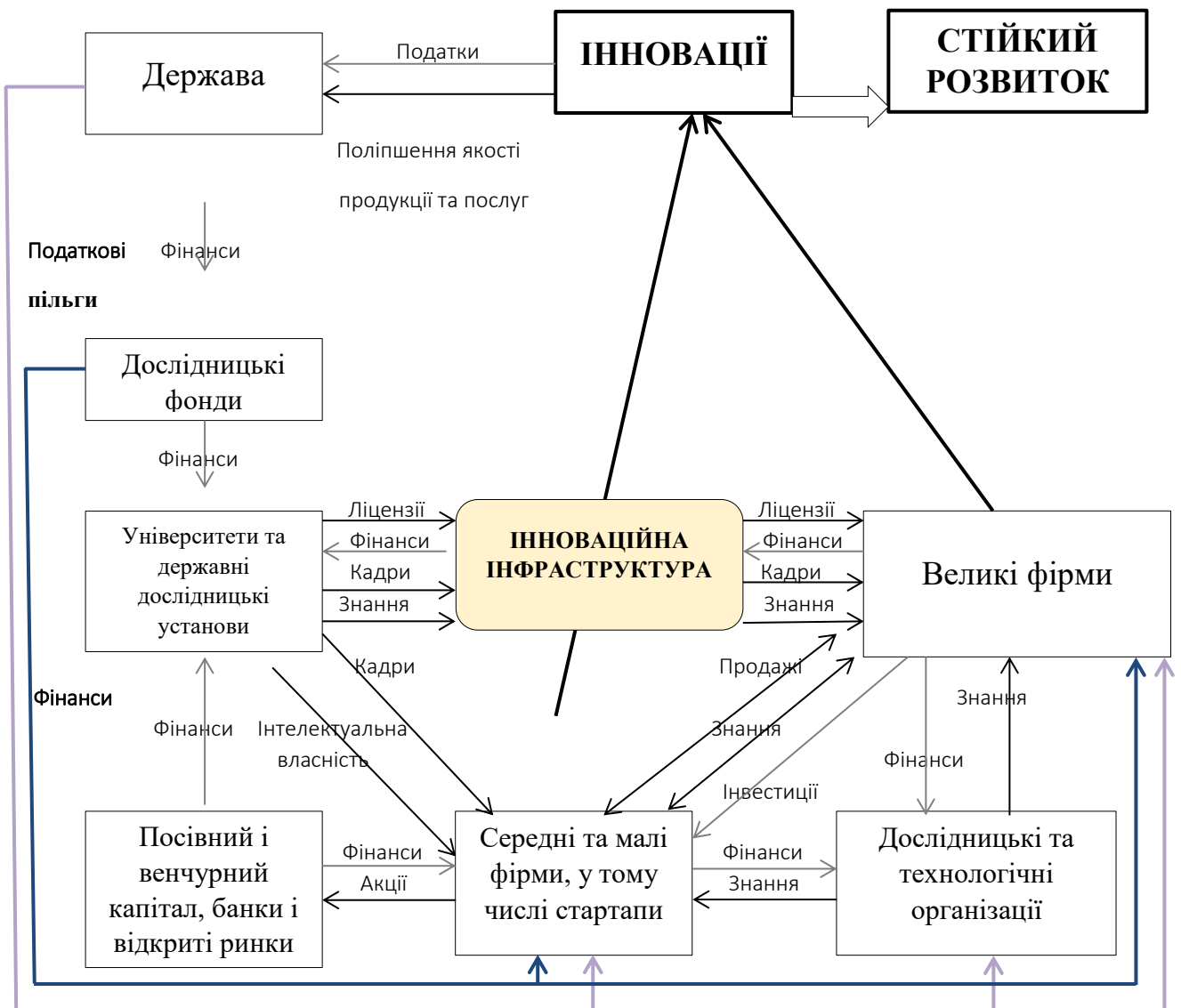

Рис. Модель національної інноваційної системи

Невисока ефективність функціонування інноваційної інфраструктури обумовлена з-поміж іншого недосконалістю правових механізмів регулювання її діяльності. Аналіз чинної законодавчої бази, що формує правову основу інноваційного розвитку України, свідчить про її обмежену дієвість, неузгодженість і суперечливість. Невизначеними залишаються навіть найзагальніші питання щодо правового статусу суб'єктів інноваційної інфраструктури.

Таблиця

Фактична кількість створених елементів інноваційної інфраструктури за підсумками виконання ДЦЕП «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки»³

Елементи інноваційної інфраструктури	Кількість
Центри інновацій та трансферу технологій	24
Наукові та навчальні центри	108
Навчально-науково-виробничі комплекси	34
Інвестиційні (інноваційні) венчурні фонди	1
Небанківські фінансово-кредитні установи	6
Науково-впроваджувальні підприємства	27
Консультаційні центри з питань інноваційної діяльності	7
Інноваційно-технологічні (інноваційні) кластери	10
Інноваційних центри	22
Інноваційні бізнес-інкубатори	23
Центри комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності	38
Підприємства (установи, відділи) системи науково-технічної інформації	17
Індустріальні парки	1
Національні контактні пункти Сьомої рамкової програми ЄС з досліджень та технологічного розвитку	8
Наукові парки	9
Регіональні центри з інвестицій та розвитку	27
Громадські організації (ради) з питань інноваційної діяльності	7
Технологічні парки	12
Інші інноваційні структури	61
Загальна кількість	442

Так, Законом України «Про інноваційну діяльність»⁴ (ст. 1) технопарки, інноваційні центри, технополіси, інноваційні бізнес-інкубатори *віднесено до*

³ Складено за: Інформаційно-аналітичний звіт про діяльність Державного агентства з питань науки, інновацій та інформатизації України у 2013 році. – К., 2014. – 86 с., с. 56-57.

⁴ Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV [Електронний ресурс].. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (редакція від 05.12.2012 р.).

інноваційних підприємств, тобто таких структур, що розробляють, виробляють і реалізують інноваційну продукцію. У той же час відповідно до Концепції розвитку національної інноваційної системи (далі – Концепція)⁵, технологічні та наукові парки, технополіси, інноваційні центри та центри трансферу технологій, бізнес-інкубатори та інноваційні структури інших типів належать до підсистеми інноваційної інфраструктури НІС.

Концепцією визначено й інші підсистеми НІС, у тому числі підсистему генерації знань, що складається з наукових установ та організацій, які проводять наукові дослідження і розробки, державні наукові центри, академічні та галузеві інститути, наукові підрозділи вищих навчальних закладів, наукові та конструкторські підрозділи підприємств. Однак відповідно до згаданої вище Програми, суб'єкти, що забезпечують розвиток науково-технологічного та інноваційного потенціалу країни, тобто науково-дослідні інститути, вищі навчальні заклади, державні лабораторії, лабораторії промислових підприємств та інші віднесено до виробничо-технологічної підсистеми інноваційної інфраструктури.

Відповідно до ст. 403 Господарського Кодексу України⁶ та ст. 3 Закону України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон»⁷, технологічні парки і технополіси розглядаються як одні з типів спеціальних (вільних) економічних зон, тобто як території зі спеціальним правовим режимом господарської діяльності.

Не до кінця врегульованими залишаються питання функціонування інших різновидів посередницьких структур. Так, ДЦЕП «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009-2013 роки» передбачалося створення 21 різновиду інноваційної інфраструктури, однак розкриття їх сутності та відмінних характеристик було опущено як начебто загальновідомих питань. Разом із тим зарубіжний досвід свідчить, що іноді різниця між окремими видами посередницьких структур чітко не простежується, а тому на практиці змішані форми зустрічаються частіше, ніж класичні в їх традиційному розумінні. Наприклад, інноваційні бізнес-інкубатори зазвичай ототожнюються з інноваційними центрами, проте функції останніх є ширшими, оскільки центри можуть включати інкубацію тільки як один із векторів своєї діяльності.

Визначені вище проблеми дають підстави стверджувати, що існуюче в Україні нормативно-правове середовище не створює загальних сприятливих умов для розвитку інноваційної інфраструктури. І хоча посередницькі структури активно формуються останніми роками, насправді ж можна побачити лише точкові успіхи за відсутності системного позитивного їх

⁵Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» від 17.06.2009 № 680-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80> (редакція від 17.06.2009).

⁶Господарський Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page11> (редакція від 07.03.2018).

⁷Закон України «Про загальні засади створення і функціонування спеціальних (вільних) економічних зон» від 13.10.1992 № 2673-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2673-12> (редакція від 17.02.2006).

впливу на інноваційні процеси в економіці. Збереження й надалі таких тенденцій є неприпустимим, оскільки спростовує саму ідею створення національної інноваційної системи. Вочевидь, що інноваційна система не виникає спонтанно, а ефективність кожної з її підсистем залежить від рівня розвитку інших елементів. Так, нестача необхідних елементів інноваційної інфраструктури може запобігти появі нових інноваційних підприємств, у той же час відсутність останніх обмежує потреби у послугах посередницьких структур.

Тому першочерговим завданням на даний час є усунення прогалин і протиріч у законодавчому регулюванні процесів інфраструктурної підтримки інновацій, що насамперед стосується:

- визначення ролі і місця інноваційної інфраструктури у здійсненні інноваційної діяльності;

- розкриття видів інноваційної інфраструктури, які можуть діяти в національному інноваційному просторі та інструментів підтримки їх розвитку органами державної влади та місцевого самоврядування;

- чіткого з'ясування сутності та правової природи окремих посередницьких структур і механізмів активізації інноваційного розвитку за їх допомогою.

Ці положення можуть бути викладені у новій редакції Закону України «Про інноваційну діяльність» шляхом доповнення його розділом «Інфраструктурна підтримка інноваційної діяльності».

НАУКОВІ ПАРКИ ЯК ФОРМА ЗВ'ЯЗКУ НАУКИ З ВИРОБНИЦТВОМ

С.П. Сівіцька

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Необхідність активізації інноваційної діяльності – це аксіома сьогодення у розвитку національної економіки. Закріплена на сьогодні на законодавчому рівні стратегія розвитку економіки України за інноваційною моделлю є основою підвищення її конкурентоздатності. При цьому головною метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [1]. Проте на сьогодні в Україні проблемною ланкою в розвитку інноваційної діяльності є не лише фінансування та нормативна база, яка також потребує вдосконалення, а й недостатність структур, спроможних перетворювати ідеї в науково-технічні розробки і забезпечувати впровадження останніх у виробництво.

Поміж тим досвід економічно розвинених країн свідчить, що саме створення потужної інноваційної інфраструктури, яка забезпечує зв'язок між суб'єктами інноваційної діяльності є необхідною передумовою сталого інноваційного розвитку держави. З цієї точки зору прийнятий у 2009 році Закон України «Про наукові парки» [2], визнавши правове підґрунтя інтенсифікації процесів розроблення, впровадження, виробництва інноваційних продуктів та інноваційної продукції на внутрішньому та зовнішньому ринках України, був покликаний створити умови для формування середовища, в якому поєднуються можливості освіти, науки, виробництва і бізнесу з метою створення в державі національної інноваційної системи, задекларувавши державну підтримку суб'єктам господарювання всіх форм власності, що реалізують в Україні інноваційні проекти, і підприємствам всіх форм власності, які мають статус інноваційних (тобто таких, що розробляють, виробляють і реалізують інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70 відсотків його загального обсягу продукції і (або) послуг [1]).

Отже, саме на наукові парки було покладено місію подолання розриву між процесом створення нового наукового знання, що відбувається в університетах, та виробництвом, створивши правове підґрунтя для вишів здійснювати інноваційну господарську діяльність, що на той час, безумовно було кроком уперед на шляху створення національної інноваційної інфраструктури.

У світовій практиці поняття «науковий парк» має певні відмінності у різних країнах: аналогічні по суті інноваційні структури визначаються як науково-технологічні парки, дослідницькі парки, технологічні парки, технополіси тощо. Зважаючи на аналіз вітчизняних нормативно-правових документів [1, 2], що регламентують інноваційну діяльність, науковий парк в

Україні фактично поєднує функції інноваційної структури та інноваційної інфраструктури (тобто суб'єктів господарювання, що мають відношення до інноваційної діяльності 1-ої та 2-ої груп), адже Законом України «Про наукові парки» [2], серед основних функцій наукових парків визначено як безпосереднє створення нових видів інноваційного продукту, так і надання послуг із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні тощо).

На сьогодні існує чимала кількість організаційно-правових форм створення наукових парків. Проте аналіз літературних джерел та вітчизняний досвід функціонування наукових парків, свідчить, що у сучасних умовах, найбільш доцільно створювати науковий парк у вигляді господарського товариства – товариства з обмеженою відповідальністю. Адже перевагами такої організаційно-правової форми для створення університетом наукового парку як окремої юридичної особи відсутність встановленого законодавством мінімального розміру статутного фонду, досить велика кількість можливих учасників (до 100 осіб) та визначена відповідальність засновників лише у межах внесків до статутного фонду (в тому числі можливість для формування статутного капіталу наукового парку використовувати наявні нематеріальні активи – об'єкти інтелектуальної власності), що загалом дає змогу вищим навчальним закладам – засновникам наукового парку уникнути більшості фінансових ризиків. Саме таку організаційно-правову форму було обрано Полтавським національним технічним університетом імені Юрія Кондратюка для створення у 2012 році ТОВ «Науковий парк «Енергоефективні технології»» – одного із 19 наукових парків, яким Міністерство освіти і науки України погодило рішення про створення [4].

Проте імплементація Закону України «Про вищу освіту» [3], в якому проголошено автономію вищих навчальних закладів, дає право університетам становитись засновником (співзасновником) інших юридичних осіб, які провадять свою діяльність відповідно до напрямів навчально-науково-виробничої, інноваційної діяльності вищого навчального закладу та/або забезпечують виконання його статутних завдань. Тобто в умовах сьогодення функції, покладені на наукові парки (відповідно до Закону України «Про наукові парки» [2]) як інноваційної структури та інфраструктури, цілком можуть бути реалізовані університетом і в межах його основної діяльності.

Проте, на відміну від вищого навчального закладу, науковий парк, створений у формі товариства з обмеженою відповідальністю, є прибутковим підприємством (саме такий статус наукових парків визначено Законом України «Про наукові парки» [2], відповідно якого вище названі інноваційні структури належать до підприємств, метою діяльності яких є отримання прибутку, що не передбачає широкої державної підтримки їх господарської діяльності). Натомість в світовій практиці технологічні та наукові парки – це неприбуткові організації, основною метою діяльності яких є створення інститутів підтримки інноваційного підприємництва.

Ризики у сфері високотехнологічного, інноваційного бізнесу є надзвичайно високими. Адже, відомо, що одним з найбільш складних етапів інноваційного процесу є безпосереднє перетворення ідеї, винаходу –

наукового знання, в категорію «інновації» – новостворену або вдосконалену конкурентоздатну технологію (продукцію, послугу тощо), тобто виведення її на ринок та отримання доходу від її реалізації. Інноваційні проекти у всьому світі відносяться до категорії найбільш високого ризику для інвестицій.

Тому 85 відсотків технологій, розроблених у світі, не комерціалізуються, потрапляючи у зону інноваційного пробілу (так званої «долина смерті»), який найчастіше розділяє прикладні наукові дослідження й демонстрацію технології (створення прототипу інноваційної продукції, її дослідне виробництво). Ця тенденція є найбільш очевидна у перехідних економіках.

У зв'язку з відсутністю розвинутого інноваційного середовища та ринкових джерел фінансування інноваційних процесів, державне фінансування науково-технічних розробок на ранніх стадіях в умовах економіки України є поки що основним джерелом інвестицій. Адже привабливість ранніх інвестицій з боку бізнесу супроводжується підвищенням ризиком, який пов'язаний з невизначеністю розвитку процесу перетворення нематеріальної ідеї у вартість і споживчу вартість.

Натомість існуючі на сьогодні інструментарії державної підтримки наукової діяльності передбачають фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДР та ДКР), тобто перші дві стадії створення інноваційної продукції. Що стосується міжнародних грантових програм, наприклад Horizon 2020, то в них, як правило, навпаки надається перевага проектам, що вже пройшли найбільш «небезпечні» з точки зору інвестування етапи, тобто інноваційним розробкам з високим індексом технологічної готовності.

Поміж тим основною функцією інноваційної інфраструктури (в данному випадку – наукового парку) є виведення наукового продукту на ринок, перетворення його в категорію «інновації», що з точки зору отримання зовнішніх інвестицій найменш привабливим, а прямі механізми державної підтримки на цьому етапі – відсутні.

Тому, аналізуючи нагальні проблеми діяльності наукових парків в Україні постає закономірне питання: яким чином забезпечити фінансування його інфраструктури на початкових етапах діяльності?

В рамках інструментарію програми «Горизонт2020» в Україні було проведено незалежне оцінювання (аудит) системи наукових досліджень та інновацій міжнародною групою експертів у форматі peer review (Horizon2020 Policy Support Facility PSF). Зокрема, у заключному звіті незалежного європейського аудиту національної системи досліджень та інновацій України міжнародними експертами було сформульовано поняття «третьої місії університету» як «суспільної справи» або «послуги для суспільства», яку можна розглядати як логічне продовження більш традиційних завдань: надання освітніх послуг та здійснення наукових досліджень, що власне визначено Законом України «Про вищу освіту» [3]. З цієї точки зору діяльність наукових парків, засновниками яких є університети, можна розглядати у площині виконання їх «третьої місії» – як активної ланки розбудови інноваційної діяльності держави.

З метою подолання вищезазначених проблем як перспективну концепцію діяльності ТОВ «Науковий парк «Енергоефективні технології»» університетом-засновником було обрано нову формулу використання його наявного кадрового потенціалу та матеріально-технічної бази шляхом використання інноваційної інфраструктури університету як основи ефективної взаємодії освіти, науки, бізнесу і влади.

Проте для виконання цих завдань у сучасних економічних умовах в університеті повинні має бути наявний певний потенціал та створенні відповідні умови, що характеризуються такими основними факторами [5]:

1. Сфера спеціалізації та наявність зв'язку із суспільними потребами.
2. Внутрішні правила, що уможливають та просувають інноваційну діяльність, зокрема система внутрішнього стимулювання.
3. Загальна стратегія роботи керівництва університету та наявність внутрішніх структур, що будуть підтримувати ці напрямки діяльності.

Що стосується другого фактору, то Законом України «Про вищу освіту» [3] встановлено, що «наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітньої діяльності...», тобто здійснюється в межах основних завдань університету.

Тому розглянемо більш детально перший та другий фактор, що мають власну специфіку для кожного вищого навчального закладу та регіону, в якому він розташований. Адже, у кожному конкретному випадку, при створенні та подальшому функціонуванні наукового парку, необхідно базову модель адаптувати до місцевих умов, що вирішальній ступені впливають на організаційну структуру наукового парку і його життєздатність.

Перелік пріоритетних напрямів діяльності наукового парку формується згідно із законами України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» [6] та «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» [7] відповідно до напрямів наукової діяльності вищого навчального закладу з урахуванням потреб регіону (території), де розташований науковий парк [2].

Зважаючи на це, під час заснування ТОВ «Науковий парк «Енергоефективні технології»» пріоритетними напрямками його діяльності було обрано «освоєння нових технологій транспортування енергії, впровадження енергоефективних, ресурсозберігаючих технологій, освоєння альтернативних джерел енергії» та «широке застосування технологій більш чистого виробництва та охорони навколишнього природного середовища». Сьогодні коло спеціалізації діяльності наукового парку є набагато ширшим, і охоплює майже всі основні пріоритетні напрями розвитку науки і техніки на період до 2020 року, визначені Законом України [6], та широке коло переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року [8], зокрема: 1. «Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави»; 2. «Інформаційні та комунікаційні технології»; 3. «Енергетика та енергоефективність»; 4. «Раціональне природокористування»; 5. «Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших

захворювань»; 6. «Нові речовини і матеріали».

Загалом, підводячи підсумки, можна зробити висновок, що становлення інноваційної моделі розвитку економіки потребує, навіть не підтримки безпосередньо інноваційної інфраструктури, а запровадження чіткої політики підтримки підприємств, що запроваджують інновацій, із використанням системи прямих та непрямих інструментів стимулювання (прямі бюджетні дотації, пільгові умови оподаткування та кредитування, дотації на підвищення кваліфікації персоналу тощо). Такі підходи запроваджені у передових світових економіках та мають бути розроблені і в нашій країні. Поміж тим у сучасних економічних умовах та зважаючи на існуючу на сьогодні нормативно-правову базу ТОВ «Науковий парк «Енергоефективні технології»» запроваджено реалізацію механізму, що з'єднає етап наукових і експериментальних розробок з етапом комерціалізації інноваційного продукту, адаптувавши організаційну модель функціонування університету та наукового парку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про інноваційну діяльність : Закон України від 04.07.2002 №40-IV // Верховна Рада України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/40-15>
2. Про наукові парки : Закон України від 25.06.2009 № 1563-VI // Верховна Рада України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1563-17/ed20120313>
3. Про Вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII // Верховна Рада України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. Перелік наукових парків, яким Міністерство освіти і науки України погодило рішення про створення // Міністерство освіти і науки України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/innovacijna-diynnist-ta-transfer-texnologij/naukovi-parki/pro-naukovi-parki.html>
5. Peer Review of the Ukrainian Research and Innovation System / Horizon 2020 Policy Support Facility. Directorate-General for Research and Innovation. – 2016. – 75 Р.
6. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 № 2623-III // Верховна Рада України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2623-14>
7. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні : Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI // Верховна Рада України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3715-17>
8. Про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 вересня 2011 р. № 942 // Кабінет Міністрів України – Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/942-2011-%D0%BF>

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РОЗВИТКУ UBC – UNIVERSITY AND BUSINESS COOPERATION (ПАРТНЕРСТВА МІЖ ВИЩИМИ НАВЧАЛЬНИМИ ЗАКЛАДАМИ ТА ПІДПРИЄМСТВАМИ)

А.О. Чайкіна

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

У розвинутих країнах світу вже давно наукові інститути є правомірним суб'єктом господарської діяльності, який може здійснювати капіталізацію своїх наукових розробок та інтелектуальної власності, приймаючи участь на ринку інноваційних рішень. При цьому наукові інститути допомагають молодим людям створити свій перший Start-up, надають потужну підтримку не тільки на основі передачі своєї інтелектуальної власності, але й через здійснення фінансової підтримки малого та середнього бізнесу, лізингу та кредитування.

Одним із важливих детермінант розвитку підприємницького потенціалу регіону виступає інституціональна взаємодія. Як було зазначено вище, в розвинутих країнах світу потужним гравцем на господарському ринку виступає вищий навчальний заклад (науковий інститут), але слід зазначити, що даний вид партнерства в кожній окремо взятій країні розвинутий по різному.

Беручи до уваги країни ЄС, слід зазначити, що взаємодія між науковими установами та підприємствами в них знаходиться на початковому етапі свого розвитку. Через не визначеність отримуваних переваг, значні бар'єри у координаційній взаємодії, відсутність чітко визначеного механізму такої взаємодії призводить до існування невеликої частки університетів, які запроваджують свої наукові інновації та здійснюють продаж своєї інтелектуальної власності підприємницьким структурам. Лише великий бізнес згоден на таку форму взаємодії зі стратегічною метою свого подальшого розвитку, а малі та середні підприємства не вбачають для себе ніякої користі від такої форми взаємодії. Найбільших успіхів у партнерстві між університетом та підприємством (UBC – University and Business Cooperation) досягли США. Найбільш відомими прикладами партнерства є:

1. CACT (Center for Advanced Ceramic Technology at Alfred University) – співробітництво факультетів з будівельними компаніями; надає допомогу державним компаніям Нью-Йорка зберегти і створити робочі місця, підвищити їх рентабельність, з урахуванням результатів дослідження стосовно впровадження ноу-хау у обробці керамічних матеріалів.

2. FIT (Fashion Institute of Technology's «School of Business and Technology») – наймають викладачів із практичним досвідом ведення бізнесу; проводять піар-акції та розробляють маркетингові стратегії щодо просування товарів; допомагають підприємствам, що виробляють косметику, продукти легкої промисловості виходити на нові ринки збуту. Мають фінансову підтримку від компанії «L'Oreal».

3. SFC (Silicon Flatirons Center for Law, Technology and Entrepreneurship at Colorado University Law School) – створюють платформи

для реалізації інноваційних проектів на місцевому, національному та міжнародному рівні; надають підтримку у створенні Start-up і виступають у якості каталізатора запровадження колективної підприємницької діяльності; роблять вагомий внесок у місцевий соціально-економічний розвиток; допомагають студентам стати більш привабливими для роботодавців та осмислити себе в якості підприємця, допомагають розвитку їх підприємницьких навичок і креативного мислення.

4. StartX (StartX at Stanford University) – забезпечує підприємницьку освіту для усіх бажаючих відкрити власне підприємство (у т.ч. старшокурсникам, докторам наук, випускникам та викладачам), надає інформаційну, фінансову та консультаційну допомогу молодим підприємцям на перших етапах їх діяльності.

Дослідження американського досвіду дозволяє оцінити певні драйвери та можливі бар'єри співпраці між університетами та підприємствами, які можуть виникати на теренах нашої країни. Відповідно така співпраця може мати певний зовнішній та внутрішній вплив, а також свої плюси та мінуси для обох її учасників (рис. 1). Перевагами для університетів такої взаємодії є практична спрямованість усіх видів досліджень, передача інтелектуальної власності у володіння та користування МСП як ще один із видів отримання прибутку тощо. Для малих та середніх підприємств перевагами такої співпраці виступають: можливість отримати в оренду за невелику платню приміщення, користуватися інтелектуальною власністю університету, отримувати найновішу та актуальну інформацію, залучати кваліфікованих працівників та ін. Недоліками для обох структур є те, що дана форма взаємодії не досить розповсюджена, немає змістовної правової бази для регулювання «правил гри» між суб'єктами, а також для університетів важливо мати постійне фінансування для підтримки діяльності таких партнерств. У США, вищі навчальні заклади, які є основою такої взаємодії, отримують фінансування не тільки від держави, здійснення своєї безпосередньої наукової, навчальної, комерційної діяльності, але й від підприємницької діяльності студентів, від бізнес-партнерів, випускників, підприємців та державних органів влади (це лише деякі види фінансових надходжень, які не включають виграш грантів, стипендій, інвестицій на наукові розробки та ін.).

Продовжуючи розглядати досвід США у підтримці розвитку малого та середнього підприємництва зазначимо, що у всіх штатах країни існують регіональні представництва, які взаємодіють з Центрами розвитку підприємництва (ЦРП), що, як правило, створюються на базі одного з університетів штату, рідше – при органах влади штатів. Тобто, університет виступає головним координатором взаємодії між органами влади та підприємництвом. Визначення університетів в якості партнерів має значні переваги у тому, що вони незалежні від влади штатів, тобто зміна губернаторів не впливає на їх діяльність. Основним критерієм відбору відповідних університетів, для участі у такій діяльності є ступінь розповсюдження його діяльності в штаті, в тому числі наявність партнерської мережі: коледжів, філій, представництв, тощо. Крім того, університет повинен довести свою компетентність, тобто наявність кваліфікованого персоналу, матеріально-

технічної бази, методики навчання, впровадження досліджень та ін. Університети проходять акредитацію (термін дії акредитації університету 4 роки), університет-партнер може залучити й інші університети для роботи зі створення мережі ЦРП, створювати бізнес-центри та бізнес-інкубатори.

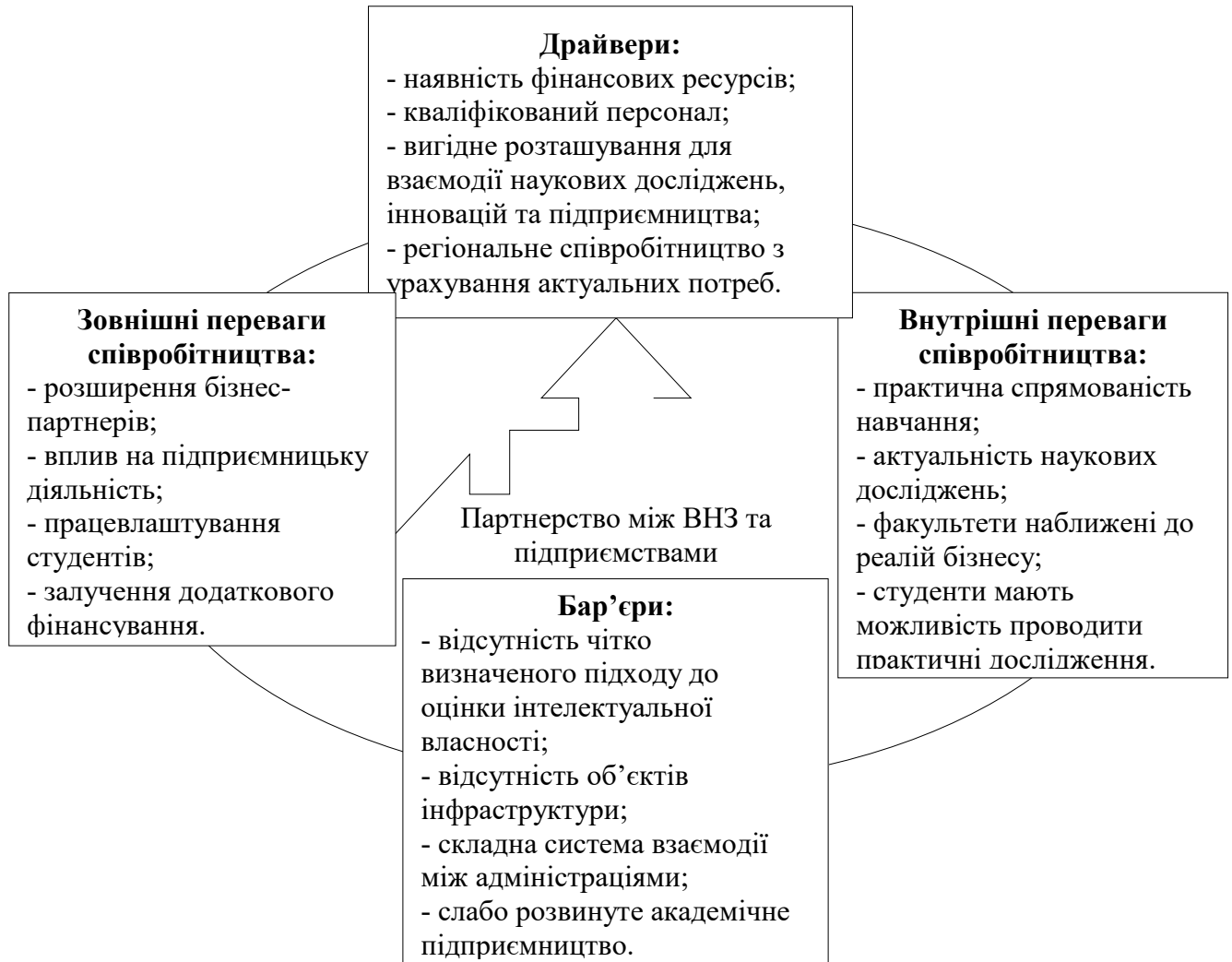

Рис. 1. Драйвери та бар'єри розвитку партнерства між університетом та підприємством (складено автором)

Таку форму взаємодії підтримує Адміністрація у справах малого бізнесу (АМ – «US Small Business Administration», існує з 1953 р.), мета якої є захист інтересів малого та середнього підприємництва на урядовому рівні. АМБ виконує функцію не тільки з консультаційної підтримки, а також з фінансової підтримки; сприяє в отриманні урядових замовлень та укладанні контрактів з великими підприємствами. Представництва даної організації знаходяться у всіх найбільших містах, що дозволяє поширювати політику підтримки малого підприємництва на всі штати, а не тільки на основні економічні центри США.

АМБ є найбільшою фінансовою опорою малого та середнього бізнесу, оскільки вона:

- допомагає в отриманні кредиту, надає гарантії по кредитами для бізнесу;

- безпосередньо субсидує і кредитує МСП, за рахунок коштів власного бюджету;
- здійснює технічну та інформаційну підтримку;
- слідує за збереженням та розвитком конкурентного середовища [1, с. 3-4].

АМБ оперує цілим рядом програм, найбільш традиційними і великими є – підтримка ділової активності жінок і представників національних меншин, розвиток експортно-орієнтованих виробництв, надання допомоги в науково-дослідній роботі та ін. Існують дві найбільш великі програми АМБ – «7а» (кредитування традиційних і перевірених часом програм розвитку малого підприємництва) і «504» (на подальший розвиток і модернізацію діючих малих підприємств). Програма «7а» полягає у наданні гарантій малому підприємству, яке не має можливості отримати її звичайним шляхом, при зверненні до банку. Залежно від мети, терміну та суми позики, гарантія надається:

- на 75% позики для суми не більше 750 тис. дол.;
- на 80% для суми не більше 100 тис дол.;
- до 10 років на обернений капітал і до 25 років на основний капітал.

Програма «504» полягає у допомозі в розширенні та модернізації вже діючих малих підприємств. Отримавши відповідну інформацію про діяльність компанії, програма «504» надає довгостроковий кредит з фіксованою ставкою фінансування для покупки нерухомого майна, обладнання, технологій. АМБ надає гарантію під 40% позики, при цьому максимальна сума гарантії не повинна перевищувати 1 млн. дол. [2, С. 13-15].

Підсумовуючи вищезазначене, слід констатувати, що практика підтримки малого і середнього бізнесу в США знаходиться на досить високому рівні та включає до себе реалізацію стратегічних напрямків підтримки підприємництва в усіх сферах і на усіх етапах його діяльності. Така тісна взаємодія відбувається не лише між владою та господарськими одиницями, але й між владою і науковими установами, які надають всебічну теоретичну, практичну та фінансову підтримку підприємництву.

ЛІТЕРАТУРА

1. Калинин А.В. Анализ развития и состояния малого и среднего бизнеса в мире [Електронний ресурс] / А. В. Калинин // Экономика, предпринимательство и право. – 2011. – № 4 (4). – С. 3-12. – Режим доступу: <http://old.creativeconomy.ru/articles/15404/>
2. Лебедева Л.Ф. США: государство и малый бизнес / Л. Ф. Лебедева // Человек и труд. – 2009. – № 3. – С. 13–17.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРОЦЕСІВ ДЕІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ: ПЕРШІ ПРОРАХУНКИ ПРИ РОЗРОБЦІ СТРУКТУРИ ІНКЛЮЗИВНО- РЕСУРСНИХ ЦЕНТРІВ

Л.М. Малинович

Комісія освіти та науки Громадської Ради при ЛОДА

Реформування вітчизняної освіти передбачає забезпечення повноцінної життєдіяльності дітей з порушеннями психофізичного розвитку, їхньої соціалізації зокрема. Сьогодні набувають широкого розмаху процеси деінституціалізації, що не лише переформатовуватимуть, якщо не повністю ліквідовуватимуть, мережу закладів компенсуючого типу, а сприятимуть появі у громадах нових структур – інклюзивно-ресурсних центрів (ІРЦ), які надаватимуть «старі-нові» послуги дітям та їхнім родинам. Забезпечення корекційним супроводом дітей з порушеннями розвитку за місцем проживання справа надзвичайно важлива. Водночас проглядається ряд прорахунків при такому «тотальному» реформуванні мережі закладів коменсуючого типу, ІРЦ у тому числі. Основним є питання штатів, кваліфікації кадрів, які знову змушені будуть проходити численні вишколи, щоб успішно працювати по-новому. Невідомо, чи їхня компетенція дозволить успішно складати індивідуальні реабілітаційні програми, якщо фахівці не матимуть достатнього практичного досвіду. Зважаючи на серйозну матеріальну технічну базу ІРЦ, методичне забезпечення, яке пройшло громадське обговорення, підлягає сумніву запізніле надання цих послуг дітям, віком (2-18). Не є ефективною наступність у роботі закладів різного підпорядкування (медичного, соціального, освітнього). За таких підходів успішна інклюзія набуває сумнівних ознак. І найголовнішим аспектом є планування забезпечення корекцією дітей віком лише від 2-х років, що означає відсутність Раннього втручання як такого. Ні ранньої пренатальної діагностики, ні ранньої корекції, ні раннього протезування. І це в ХХІ столітті. Стан справ і надалі породжуватиме армію осіб з інвалідністю, бо сенситивні періоди для розвитку дитини з порушеннями в розвитку не будуть забезпечені своєчасною ефективною допомогою. Враховуючи вищесказане, можна зазначити актуальність нашої тематики та визначити мету, яка полягатиме у впровадженні новітніх механізмів забезпечення комплексним супроводом дітей з порушеннями розвитку у закладах різного типу на ранніх етапах її розвитку, тобто з перших місяців життя, а, в майбутньому, і в пренатальному періоді розвитку.

«Супроводом» вважається метод, який забезпечує створення умов для прийняття суб'єктом розвитку оптимальних рішень у різноманітних ситуаціях життєвого вибору [1]. В останні 10-20 років психологічний супровід, як технологію, науковці виокремили у окрему науково-практичну область, створивши нову освітню концепцію на основі мультидисциплінарного підходу. Сьогодні її досліджують вітчизняні (І. Бондар, Л. Вавіна, В. Засенко) та зарубіжні науковці (М. Жданова, О. Казакова, Л. Шипіцина [3]). Водночас питання потребує подальшого дослідження у новітніх умовах реформування

освіти, медицини та соціального захисту. Враховуючи вищесказане, нами було розроблено експериментальний варіант Програми комплексного супроводу. Доцільним було би врахування такого досвіду у новостворених ІРЦ із надання їм послуг з перших днів і місяців життя, за умови проведення ранньої діагностики та корекції. Важливою складовою ефективною корекції мала би стати наступність між пологовими будинками, Центрами Раннього втручання та ІРЦ.

У нашому варіанті, у системній діяльності з організації комплексного психолого-педагогічного супроводу фахівцями вирішуються три завдання, перше з яких полягає у діагностиці дітей з порушеннями в розвитку [3]. Невідповідність показників психо-моторного розвитку дитини з нормативними завершується розробленням індивідуальної корекційної програми (ІПР). Важливо провести діагностику в перші дні і місяці життя дитини, а, навіть, у пренатальному періоді її розвитку, щоб забезпечити абілітацію порушення, запобігти виникненню вторинних відхилень у розвитку. Сьогодні окремі НРЦ мають програми з раннього втручання, водночас решту освітніх закладів пропонують свої послуги дітям з 2-х років, що не відповідає сучасним вимогам. Друге завдання полягає у створенні організаційних та психолого-педагогічних умов для повноцінного розвитку дитини з порушеннями в розвитку в межах її вікових та індивідуальних можливостей. Раннє ефективне протезування, впровадження в корекційний процес новітніх методик і технік, застосовування цікавого обладнання, залучення різнопрофільних фахівців та родини зможе дати шанси дитини бути успішною у подальшій інклюзії. Комплексний підхід передбачає широкий просвітницький вплив – інформування батьків, фахівців, особливо дітей з актуальних аспектів науки і техніки. Третє завдання полягає у створенні спеціальних корекційно-розвивально-превентивних умов для надання допомоги дітям засобами корекційно-розвивальної, консультаційної, методичної та координаційної роботи [3]. Воно враховуватиме її особистісний розвиток, індивідуальні можливості кожної дитини, потреби, інтереси, нахили, вподобання, культурні життєві пріоритети родини, в які виховується дитина, держави зокрема. Шляхи вирішення ряду навчальних проблем дітей з порушеннями в розвитку визначили основні тенденції у розробленні програми інтегративного психолого-педагогічного супроводу під час навчання [2].

Виконання завдань супроводу освітньо-виховного процесу (вектори) представлено трьома напрямками: організаційно-методичним, корекційно-розвивальним та технологічним [2]. Організаційно-методичний напрям психологічного супроводу передбачає забезпечення умов, які сприятимуть формуванню достатнього рівня знань, умінь та навичок під час навчання в школі, пропонує узгоджену систему психодіагностики, яка буде забезпечувати інтегральний чи комплексний підхід зі сторони медичних, психологічних та педагогічних фахівців при підтримці родини. Під час проведення обстеження слід зважати на врахування ряду недоліків, які заважатимуть проведенню якісної психодіагностики: неврахування індивідуальних особливостей досліджуваного, неправильна подача інструкції, невміння дослідників підходити комплексно у здійсненні діагностичного обстеження,

неправильний добір ефективних методів і прийомів, некомпетентність фахівців та відсутність штатних одиниць в ряді закладів, недостатня сформованість реформованої мережі закладів різного типу.

Корекційно-розвивальний напрям пропонує вивчення компонентів, які забезпечуватимуть комплексний підхід у психодіагностичному вивченні стану психічного розвитку дітей з порушеннями в розвитку. Важливе місце відводиться розвитку стану психомоторики та сенсорного розвитку дітей. Батькам рекомендується відслідковувати динаміку антропометричних даних свої дітей (ріст, вагу, об'єм голови та легень), стан фізичного розвитку (загальної та дрібної моторики). Акцентується увага на пізнавальному розвитку дитини, який формується за допомогою традиційних (групових та індивідуальних занять) та інноваційних форм роботи (комп'ютерних технологій навчання, розвивальних ігор, тренінгових форм роботи для батьків та фахівців ЗОШ, НРЦ, ІРЦ). Акцентовано увагу на те, що організація роботи поза заняттями, цікаве дозвілля та продуманий режим дня дитини сприяють розвитку стану сформованості соціальних інтересів школяра, майбутнього активного члена сучасного суспільства. Новітнім підходом при деінституалізації є залучення до корекційного процесу фахівців дитячо-юнацьких молодіжних клубів (ДЮМК), які забезпечуватимуть дозвілля дітей із залученням їх до гурткової роботи у позашкільний час. Водночас труднощі у доступності, забезпеченні безбар'єрного доступу до приміщень ДЮМКів та недосвідченість педагогів-організаторів у наданні таких послуг гальмує широке впровадження цієї інновації.

Технологічний напрям передбачає використання батареї засобів, які сприяють ефективній та своєчасній діагностиці розладів, застосуванні інновації у корекції та реабілітації з розвитку окремих функцій та пропедевтиці девіацій. Пропонується ряд заходів, які сформує у батьків та фахівців вміння структурувати результати об'єктивної діагностики, зазначати динаміку психомоторного розвитку дитини на певному етапі вікового розвитку, спираючись на дані анамнезу. Формування емоційно-вольової сфери школяра залежить від організації та забезпеченні ефективного дозвілля дітей та полягає у наданні рекомендацій з організації режиму дня, забезпеченні розвивальними іграми, іграшками та книгами [2]. Саме несформованість емоційно-вольової сфери у дітей багатьох нозологій є причинами неуспішної інклюзії. Брак досвіду і практичних умінь з боку соціальних педагогів та практичних психологів з одного боку, відсутність адекватного сприймання своєї дитини з боку батьків та механізмів правової допомоги – з іншого боку вносять в інклюзивний процес негативні моменти.

Нами запропоновано використання різноманітних методів при забезпеченні комплексним супроводом освітньо-виховний процес в закладах різного типу: консультації, тренінги, батьківські конференції, брифінги, бінарні заняття; психокорекційні техніки та вправи діагностично-корекційного спрямування. Інформаційний аспект забезпечено упорядкуванням серії успішних сімейних історій з проблематики виховання осіб з порушеннями в розвитку. Запропоновано громадські обговорення питання допомоги дітям у процесі де інституалізації, розпочато проведення

Форумів в областях, Круглих столів, планується створення робочих груп з напрацювання методичного забезпечення цього процесу.

Висновки. Отже, налагодження інтегративного психологічного супроводу шляхом запровадження системної роботи родини у взаємодії із різного типу сприятиме ефективному шкільному навчанні у тому освітнього закладу, який буде найбільш комфортний, зважаючи на індивідуальні якості школяра. Виявлено, що особливого набуває родинний супровід та інтеграція його зусиль, форм і засобів із закладами різного типу (традиційними та інноваційними формами навчання). Лише своєчасними спільними зусиллями представників влади та об'єднаних територіальних громад, команди фахівців закладів різного типу при активізації родини у комплексному супроводі можна очікувати позитивні тенденції у інклюзивних процесах. Водночас не слід відкидати напрацьований роками досвід успішної корекції порушень, який акумулювався у мережі закладів компенсуючого типу, оскільки процес деінституціалізації не повинен руйнувати структуру надання послуг, а має модернізувати її.

ЛІТЕРАТУРА

1. Казакова Е. И., Жданова М. А., Шипицына Л. М. Психолого-педагогическое консультирование и сопровождение развития ребенка / Е. И. Казакова, М. А. Жданова, Л. М. Шипицына. – М., 2003. – 528 с.
2. Діти з порушенням слуху: крок за кроком від діагностики до інклюзії: Посібн. для фахівців та батьків / (авт.: Б. С. Мороз, В. П. Овсяник, О. М. Борисенко та ін.); [за ред: А. А. Колупасової, Б. С. Мороза]. – К. : О. Т. Ростунов, 2013. – 104 с.
3. Психолого-педагогічний супровід дітей з порушеннями зору та слуху / Л. С. Вавіна, К. О. Глущенко, В. В. Засенко / За ред. Л. С. Вавіної. – К. : Наук. Світ, 2009. – 168с .

НАПРЯМИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ

Ю.В. Ставська

Вінницький національний аграрний університет

Тенденції сучасного розвитку економічної ситуації в Україні характеризуються високим динамізмом, активізацією структурних зрушень на користь сфери послуг, загостренням конкурентної боротьби. На даному етапі функціонування національна економіка великого значення надає розвитку галузі туризму, яка виступає каталізатором соціально-економічного розвитку країни. Тому індустрія гостинності вважається однією з найбільших галузей сучасної економіки, що швидко розвивається. Згідно з даними Всесвітньої туристичної організації, на частку індустрії гостинності припадає 10% від світового виробничо-сервісного ринку, 5% всіх податків, 7% світових інвестицій. Кожен 15-й працівник в світі зайнятий в індустрії гостинності (без урахування непрямого впливу на створення робочих місць) [1].

Інновації є одним із ключових факторів розвитку як економіки в цілому, так і підприємств сфери гостинності зокрема. Країни які досягли успіху в галузі впровадження інновацій у сфері обслуговування, є: Швейцарія, Швеція, Сінгапур, Фінляндія, Великобританія, Нідерланди, Данія, Гонконг (Китай), Ірландія, США, Люксембург. Україна займає лише 51 місце в списку з 141 країни, перебуваючи між Молдовою і Румунією [4]. Країни-лідери рейтингу забезпечують зростання економіки за рахунок інноваційного розвитку сектора послуг. Даний шлях є актуальним і для України.

У XX ст. індустрія гостинності досягла найвищої точки розвитку. У готельному бізнесі дуже чітко виділилася тенденція активного впровадження інноваційних розробок: оснащення номерів кондиціонерами з можливістю коригування повітряного потоку; електронні замки з ключами-перфокартами, в подальшому - мінічіпами, що зчитують інформацію за райдужною оболонкою ока або через спеціальну програму, завантажену в телефон гостя; швидкісні інтелектуальні ліфти; вдосконалені телевізійні системи; бездротовий вихід в Інтернет; індивідуальна сигналізація і т. д. Зростання технічної оснащеності підприємств індустрії гостинності призвело до подальшого поглиблення спеціалізації промислових галузей виробництва. Створюються підприємства, орієнтовані на виробництво спеціальної готельної техніки, що призвело до раціоналізації і модернізації принципів готельного сервісу.

Зростання потоку туристів у XXI ст. призводить до того, що конкуренція сфери гостинності стає більш жорсткою та змушує управлінців шукати нові шляхи залучення клієнтів: широко використовуються маркетингові технології, впроваджуються засоби автоматизації. Разом із цим активно протікають процеси глобалізації: великі готельні компанії поглинають конкурентів, утворюючи величезні мережі, що включають не тільки готельні підприємства, а й туристичні фірми, авіакомпанії, ресторани. Індустрію гостинності визнають найбільш перспективною галуззю світового господарства.

Таким чином, сфера гостинності в своєму розвитку еволюціонувала від примітивних споруд - прототипів сучасних готелів до розвиненої потужної індустрії.

В якості інновацій можуть виступати нові послуги і технології обслуговування, які сприятимуть розвитку підприємства. При цьому їх новизна визначається в рамках, що застосовують підприємства. Таким чином, інновації в індустрії гостинності спрямовані на створення нових джерел задоволення покупців і нерозривно пов'язані з наданням клієнтоорієнтованого сервісу.

Інноваційний тип розвитку готельних підприємств характеризується:

- новаторськими стратегічними й тактичними цілями;
- використанням новітньої техніки та передових технологій на основі нової організації та мотивації праці;
- ресурсними й організаційно-управлінськими можливостями [5].

Основними напрямками інноваційної діяльності у сфері готельного господарства є:

- 1) новітні прогресивні методи бронювання місць у засобах розміщення;
- 2) інновації в обслуговуванні споживачів на поверсі;
- 3) інноваційні клінінгові технології;
- 4) застосування новітніх інформаційних систем тощо [2].

Зазначені напрями можуть бути реалізовані шляхом:

- реалізації ідеї, наприклад, інноваційний екоготель, що включатиме сонячні панелі на даху для підігріву води, вітрові генератори для вироблення електроенергії, меблі, виготовленні із вторинної сировини, продукти харчування із власної ферми тощо;
- практичного застосування в готелі REX Room Expeditor для ефективного управління обслуговуючим персоналом;
- проектування готелю типу «інтелектуальна будівля»;
- використання мультимедійних технологій під час організації послуг розміщення тощо.

Найважливішими інноваціями, розробленими для закладів готельно-ресторанного господарства є інформаційно-комп'ютерні технології, які дозволяють значно спростити, оптимізувати і прискорити низку складних специфічних для цього бізнесу операцій.

Зручність автоматизації та інформатизації процесів у закладі готельно-ресторанного господарства є очевидною не тільки з точки зору «ведення справ», а й з позицій споживачів, оскільки інформаційні технології дозволяють більш оперативно працювати з розрахунками відвідувачів, черговою обслуговування, забезпеченістю пропонованого меню всіма необхідними інгредієнтами тощо.

З огляду на вимоги до змісту інновацій, а також беручи до уваги специфіку діяльності в індустрії гостинності, можна стверджувати, що сервісні інновації в індустрії гостинності - кінцевий результат інноваційної діяльності, що складається в застосуванні підприємствами сфери гостинності різних нововведень, спрямованих на вдосконалення власної діяльності і сервісу, що надається, з метою досягнення задоволення постійно зростаючих

індивідуальних потреб клієнтів (туристів, мандрівників, місцевих жителів) в послугах відпочинку і дозвілля.

Застосовуючи синтетичний підхід до ідентифікації сервісних інновацій в індустрії гостинності, можна виділити наступні типи інновацій:

- 1) інновації в сервісній пропозиції;
- 2) концептуальні інновації;
- 3) техніко-технологічні;
- 4) інновації бізнес-процесів підприємства (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Типи інновацій в індустрії гостинності

Вид інновації	Зміст інновації	Запозичення з методології виробничих інновацій	Специфіка сервісної діяльності в сфері гостинності	Приклад
1	2	3	4	5
Інновації під час пропозиції сервісу	Включає нові послуги, а також способи їх надання (інновації в обслуговуванні).	У сфері матеріального виробництва передбачено випуск нової, більш досконалої продукції для її реалізації на ринку і отримання більшого прибутку.	Суть послуги полягає в створенні виробником (підприємством індустрії гостинності) вартості (корисності) для споживача. Інновація може полягати в новому способі рішення проблем замовника і / або задоволення його потреб за допомогою створення нових послуг або нової комбінації існуючих компонентів послуги. Інновації в системі обслуговування - це нові способи взаємодії зі споживачами (процесні інновації); вони можуть мати на увазі зміну ролі споживача в процесі обслуговування.	Послуга “магазин в номері” (доставка одягу з можливістю вибору безпосередньо в номері), надання комплексу послуг; послуги вертолітного транспорту; підбір оптимального маршруту поїздок (шляхоходів) і бронювання білетів; можливість бронювання готельного номера самим клієнтом через інтернет; приготування страви самим замовником під керівництвом повара, кейтеринг і т. д.
Концептуальні інновації	Нові формати приміщень, не звичайний дизайн та стиль будівель	Нові характеристики продукції, новий дизайн	Стан приміщення та його оформлення є характеристикою нематеріальної послуги, тому вони є одним із показників, за яким споживачі оцінюють якість послуг.	Мініготелі, готелі капсульного типу, хостели, конгрес-готелі, «зелені» готелі, СПА - готелі, приміщення незвичайного архітектурного дизайну

Продовження таблиці 1

1.	2.	3.	4.	5.
Технологічні інновації	Застосування нового, більш продуктивного та ергономічного обладнання, а також модернізованих технологічних процесів з метою підвищення ефективності роботи підприємства та найбільш повного задоволення потреб споживачів	В сфері матеріального виробництва техніко-технологічні інновації є одним з ключових факторів ефективності.	Є основою для розробки і здійснення інших видів інновацій, а також підтримкою та оптимізацією діяльності усього підприємства.	Техніка “розумний будинок”, інтелектуальні замки, електронне меню, система прийомів цифрових замовлень, заснована на вмонтованій в стіл сенсорній панелі, доставка страви до споживача безпосередньо з кухні через систему рейок, робототехніка, інформаційні технології автоматизації діяльності підприємства і т. д.
Інновації бізнес-процесів підприємства	Фінансові, організаційні, управлінські, маркетингові, логістичні інновації	Інновації бізнес-процесів супроводжують діяльність будь-якого підприємства; тому істотних концептуальних відмінностей між ними в сфері матеріального виробництва та сфері послуг не існує. Деякі відмінності спостерігаються в процесі їх використання і адаптації сервісними та виробничими компаніями.		Нові способи управління фінансами компанії; франчайзинг, мережева організація бізнесу, зміни в організаційній структурі, нові методи мотивації; нові методи управління; нові більш оптимальні способи взаємодії підрозділів, поставки матеріалів і устаткування і т. д.

Найчастіше сервісну інновацію можна зарахувати відразу до декількох, а іноді і до всіх типів виділених інновацій. Наприклад, доставку замовлення, вчиненого за електронного меню, за допомогою системи рейок відноситься до техніко-технологічного типу інновацій, адже в даному випадку очевидно прикладне використання високотехнологічної техніки в процесі обслуговування. Однак цю інновацію можна також віднести до типу “інновації в сервісній пропозиції”, так як дане нововведення - це свого роду новий вид послуг і новий спосіб задоволення потреб клієнтів. З іншого боку, існування такої інновації дозволяє говорити про ресторан, що застосовує її, як про електронний заклад громадського харчування, отже, інновація є концептуальною. Пересування страв по рейках до столика гостя є також логістичною інновацією в аспекті скорочення часу доставки замовлення, при

цьому не допускаючи помилок, схильних до впливу так званого людського фактора. Отже, сервісні інновації є багатоаспектними.

Незважаючи на те, що не існує чітких меж між виділеними типами сервісних інновацій, вони потребують упорядкування. Типологія інновацій дозволяє ідентифікувати ціль впровадження тієї чи іншої інновації. Взаємозв'язок виділених типів сервісних інновацій відображає синергетичний ефект від їх впровадження. У наведеному прикладі впровадження нової техніки сприяє вдосконаленню логістичних процесів в організації, є основою для появи нового формату закладів - електронного ресторану, а також є інновацією в сервісній пропозиції, тобто надає комплексний вплив на діяльність підприємства.

Отже, однією із основних умов ефективного розвитку готельно – ресторанної справи в Україні є впровадження та використання інновацій. Інновації в гостинності передбачають створення нових видів послуг, з метою кращого задоволення потреб клієнтів готельно – ресторанного комплексу. Це можливо здійснювати за допомогою інновацій як виробничого (покращення матеріально – технічної бази) так і обслуговуючого (сервісного обслуговування) характеру.

ЛІТЕРАТУРА

1. Домінська О.Я. Сучасний стан та інноваційні процеси розвитку готельно-ресторанного бізнесу в Україні / О.Я. Домінська, Н.О. Батьковець // Вісник Львівського торговельно-економічного університету. – 2017. – Вип.52. – С.39-41.
2. Жукова Т. Інновації в готельному бізнесі [Електронний ресурс] / Т. Жукова. - Портал готельного бізнесу . – Режим доступу : <http://www.hotelline.ru>.
3. Калетнік Г.М. Інноваційні моделі управління стратегічним економічним потенціалом сучасних економічних систем / Г.М. Калетнік, Г.М. Заболотний, С.В. Козловський // Актуальні проблеми економіки. – 2011. - № 4. - С. 3-11.
4. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010-2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (проектів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.gov.ua>
5. Den Hertog P. Capabilities for Managing Service Innovation: Towards a Conceptual Framework / Den Hertog P., Van der Aa W., De Jong M.W. // Journal of Service Management. – 2010. - Vol. 21. № 4. P. 490–514.

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК ЯК ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

В.С. Шебанін, О.Є. Новіков

Миколаївський національний аграрний університет

На сучасному етапі реформування аграрного сектору впровадження інновацій супроводжується низкою проблем, вирішення яких сприятиме формуванню та реалізації інноваційного потенціалу, підвищенню ефективності діяльності суб'єктів сільськогосподарського виробництва. Можливості, тривалість, конкретні шляхи переходу національної економіки до інноваційної моделі розвитку залежать від наявного в країні інноваційного потенціалу, зокрема: мережі навчальних закладів, наукових організацій; насиченості економіки науковими кадрами та освіченості трудових ресурсів; обсягів фінансування навчальної, наукової і науково-технічної діяльності; рівня інноваційної активності промислових підприємств та динаміки виробництва інноваційної продукції; наявності платоспроможного попиту на інноваційну продукцію.

Досягнення науково-технічного прогресу та інновації в сучасних умовах стають основним засобом зростання і розвитку національної економіки у довгостроковій перспективі. Надзвичайної актуальності набуває пошук нових технологій, здатних забезпечити підвищення ефективності функціонування аграрної галузі в умовах збіднення природних ресурсів. На сьогодні постійне впровадження наукових розробок, новітніх технологій у виробництво може забезпечити підприємствам економічне зростання, економію ресурсів, що є особливо важливим в умовах ринку. Тому наразі потребує дослідження проблема прискорення реального впровадження наукових досягнень в агропромислове виробництво.

Останнім часом у вітчизняному науково-освітньому середовищі триває дискусія навколо проблеми поліпшення наукової діяльності закладів вищої освіти, зокрема за рахунок збільшення базового фінансування університетської науки під розвиток певного пріоритетного напрямку наукової діяльності. У 2018 році фінансування науки в Україні збільшилося більш ніж на 30% – з 4,7 млрд грн у 2017-му році до 6,1 млрд грн у 2018-му. Істотно зросло фінансування Національної академії наук України (НАНУ) – понад 38%, водночас кошти на університетську науку збільшилися лише на 12,3%. [2]. Недофінансування наукової сфери веде до згортання наукових тем і дослідних робіт, що призведе до непоправних наслідків для майбутнього розвитку Української держави. В таких умовах вчені вищої школи все більше уваги приділяють впровадженню результатів своїх наукових розробок, використовуючи механізми інноваційної діяльності.

Одним із дієвих механізмів фінансування наукової діяльності є створення малих інноваційних підприємств. Проте в цьому напрямі існує ряд проблем. По-перше, це відсутність у більшості наукових і навчальних освітніх закладів результатів інтелектуальної діяльності у складі нематеріальних активів, що перешкоджає формуванню установчого капіталу при створенні

малих інноваційних підприємств. По-друге, це відсутність у цих закладів сучасної матеріально-технічної бази і кваліфікованих спеціалістів для організації інноваційного бізнесу. По-третє, незацікавленість підприємницького сектора економіки фінансувати ризикові і дорогокоштовні інноваційні проекти, які мають тривалий термін окупності. І, зазираючи вперед, банкрутство підприємств малого інноваційного бізнесу. Процедура банкрутства малих інноваційних підприємств, засновниками яких є бюджетні установи освіти і науки, ускладнена, тому що засновники повинні розраховуватися за своїми зобов'язаннями або грошима, або власністю. Може мати місце відчуження площ. Але навіть за таких складних обставин вітчизняна університетська наука вже заробляє гроші. На 1 гривню, вкладену з державного бюджету, заклади вищої освіти заробляють 75 копійок. За словами Міністра освіти і науки України Л. Гриневич, освітні заклади можуть заробляти і більше, але для цього потрібне обладнання [1].

Зрозуміло, що без відповідно оснащеної матеріально-технічної бази, інтеграції і активної співпраці аграрної науки і освіти з виробництвом досягнути європейського рівня університетської науки не можливо. Над цими проблемами активно працюють і науковці Миколаївського національного аграрного університету. В останні роки науково-дослідні поля університету перетворилися на сучасну «лабораторію під відкритим небом». Цьому сприяла клопітка робота ректорату університету щодо зміцнення матеріальної бази шляхом залучення іноземних і вітчизняних інвестицій та власних коштів для будівництва сучасного краплинного і дощувального зрошення, технічного переоснащення машинно-тракторного парку, взаємовигідних форм співпраці з українськими та зарубіжними селекційними центрами. Проведення науково-дослідних інноваційних робіт професорсько-викладацьким складом, здобувачами вищої освіти щодо визначення та добору ефективних сортів і гібридів зернових, технічних та овочевих культур, біо- і нанопрепаратів, засобів захисту рослин значно активізувалося після створення Навчально-науково-практичного центру (ННПЦ) та заснування з рядом бізнесових структур Наукового парку Миколаївського НАУ «Агроперспектива». Важливо, що ця робота проводиться на навчально-наукових і дослідних полях Мигійського і Новобузького коледжів, Інституту післядипломної освіти, розміщених в усіх кліматичних зонах степу.

Суттєву роль в інноваційному розвитку університетської науки відіграє запровадження в діяльність МНАУ новацій за рахунок співпраці бізнесу з освітою та наукою. Ректорат Миколаївського НАУ в повній мірі розуміє, що університетська наука, як це є у всьому цивілізованому світі, повинна бути потужним джерелом інновацій та переконанні в тому, що якщо є інноваційні відкриття та проекти, то вітчизняні чи зарубіжні інвестиції обов'язково прийдуть, оскільки бізнес за своєю природою особливо чутливий до інновацій. Реалізація Програми інноваційно-інвестиційних проектів «Інтеграція освіти, науки, виробництва» дала змогу спільно з бізнесом створити сучасні інноваційні майданчики для набуття здобувачами вищої освіти практичних навичок з агротехнологій, насінництва, зрошувального землеробства та ін. Розробки вчених університету щодо оптимального комплектування машинно-

тракторних агрегатів з використанням комбінованих сільськогосподарських машин та формування машинно-тракторного парку стали основою для розроблення наукового проекту «Ресурсозаощаджуюча технологія з використанням комбінованих сільськогосподарських машин» та дали можливість університету спільно з компанією «Лозівські машини» стати у 2015 році співзасновником Освітньо-інноваційного кластеру «Агротехніка». Співробітництво за програмою кластера дозволило університету одержати сучасні взірці ґрунтооброблювальної техніки та лабораторне обладнання вартістю понад 1 млн грн. Сучасна техніка та новітні розробки Лозівського ковальсько-механічного заводу щорічно демонструються на традиційних Днях поля з технології вирощування овочевих, технічних та зернових культур. У 2014 році за підтримки ізраїльської компанії «Ірригатор» вченими Університету розроблено і впроваджено на полях Навчально-науково-практичного центру університету проект «Сучасне краплинне зрошення». Це дало можливість на замовлення іноземних компаній Франції, Італії, Іспанії, Японії, США, Ізраїлю, Нідерландів, Швейцарії (Clause, Nunhems, Singenta, Nickerson-Zwaan, Sakata, Bejo, TaciSeed) виконати роботи із сортовипробування овочевих культур на суму 30 тисяч доларів США. За результатами досліджень проведено Міжнародні Дні поля та науково-практичні конференції.

Американська компанія «Монсанта» інвестувала в реалізацію інноваційного проекту «Сучасне зрошення земель Навчально-науково-практичного центру Миколаївського НАУ» 700 тисяч доларів США для вирощування насіння гібридної кукурудзи на площі 277 га. На цьому навчально-науковому майданчику пройшли практичну підготовку за програмою селекції та насінництва понад 600 здобувачів вищої освіти. До того ж співпраця із сортовипробування новітніх досягнень з провідними селекційними центрами України (Селекційно-генетичний інститут, Миронівський інститут пшениці ім. В.Ремесла, Інститут рослинництва ім. В.Юр'єва, Інститут зрошуваного землеробства, Всеукраїнський науково-дослідний інститут селекції; Білоцерківська селекційно-дослідна станція та інші) дає змогу майбутнім фахівцям опанувати сучасні технології вирощування зернових колосових культур.

Для керівників та спеціалістів агроформувань Південного регіону упродовж 2013-2017 рр. на дослідних полях університету проведено 7 міжнародних та всеукраїнських Днів поля з технології вирощування зернових колосових культур, сорго, овочевих та баштанних культур. В цілому науково-дослідні поля університету перетворюються в своєрідний науково-інноваційний полігон Південного регіону з демонстрації новітніх досягнень вітчизняної та зарубіжної аграрної науки в галузі селекції зернових, технічних та овочевих культур, інноваційних технологій вирощування сільськогосподарських культур в умовах природного та штучного зволоження. За результатами сортовипробувань університетом видано Довідник сортів пшениці озимої для Степу України. З результатами роботи на дослідних полях Університету, які визнані Міністерством освіти і науки України найкращими серед аграрних закладів вищої освіти, ознайомилися Міністр аграрної

політики та продовольства України, президент Національної академії аграрних наук України, керівники Миколаївської області, очільники департаментів Міністерства освіти і науки України та Міністерства аграрної політики та продовольства України, Державної установи Науково-методичного центру «Агроосвіта» ректори, і декани аграрних закладів освіти, провідні вітчизняні та зарубіжні селекціонери, науковці та підприємці.

Посилення наукового забезпечення інноваційних процесів в агропромисловому виробництві вимагає кардинально трансформувати діяльність аграрних університетів, перетворивши їх у потужні Навчально-науково-виробничі консорціуми задля повноцінного розвитку аграрної освіти й науки в Україні та її адаптації до сучасних вимог виробництва. Інноваційний розвиток наукової діяльності, на наш погляд, передбачає використання найновіших наукових досягнень, інноваційних розробок і технологій не лише університетської науки і виробництва, а й досягнень академічної науки. Інтеграція у європейський освітній простір вимагає зміцнення стратегічного партнерства між закладами вищої освіти, науково-дослідними установами, підприємствами та організаціями з метою гармонізації виробничої, наукової та освітньої сфер у процесі підготовки кваліфікованих кадрів. Вважаємо, що найбільш вдалою організаційною формою є Навчально-науково-виробничий консорціум аграрних закладів вищої освіти, науково-дослідних установ та виробничих підприємств України. На наші пропозиції з цього питання відгукнулися вісім наукових установ, заклади вищої освіти та 22 відомих підприємства, серед яких ТОВ «СП «Південна аграрно-експортна компанія» (ПАЕК), ТОВ «С-Росток», ДП ДГ «Реконструкція», ДГ «Асканійське», ТОВ «Золотий Колос», ТОВ «Агрофлагман», Індустріальна група «УПЕК» (м. Харків) та інші. У заходах з нагоди підписання Меморандуму щодо створення «Навчально-науково-виробничого консорціуму «Південний» взяли участь Міністр освіти і науки України Л. Гриневич, Президент Національної академії аграрних наук України Я. Гадзало, голова Миколаївської облдержадміністрації О. Савченко, народні депутати.

Важливе місце у здійсненні інноваційної діяльності займає розроблений вченими університету у 2017 році інноваційно-інвестиційний проект «Інтеграція освіти, науки і виробництва – інноваційна модель регіонального розвитку» у рамках участі у конкурсному відборі проектів регіонального розвитку Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, які можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного бюджету, отриманих від Європейського Союзу, відповідно до завдань Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року «Розвиток науково-інноваційного співробітництва державного та недержавного сектору науки, вищих навчальних закладів з реальним сектором економіки» за програмою «Розвиток інноваційної економіки та інвестицій». Проект схвалено Міністерством освіти і науки України і за результатами участі у II етапі конкурсного відбору Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства виділено на його реалізацію понад 4 млн грн.

Необхідність подальшого інноваційного розвитку університетської науки та ефективного зростання аграрного виробництва як реального сектора економіки, відновлення і збереження кадрів, розвиток регіональної вищої освіти і науки – всі ці фактори стали підґрунтям для розроблення Університетом за дорученням голови Миколаївської облдержадміністрації пропозицій до Програми соціально-економічного розвитку Миколаївської області на 2018-2020 роки (розділ «Інноваційний розвиток агропромислового комплексу області») та зокрема заходів щодо формування людського капіталу як стратегічного ресурсу економічного зростання аграрного сектора економіки Миколаївської області (далі – Заходи). Метою розроблених заходів є забезпечення аграрного сектора економіки області компетентними кадрами, здатними організувати високопродуктивне, ефективне і ресурсозберігаюче виробництво в умовах інноваційного розвитку. Подальша діяльність Миколаївського НАУ полягає у постійному самовдосконаленні, адже аграрна наука – надійний фундамент подальшого інноваційного розвитку агропромислового виробництва України.

Отже, для ефективного здійснення відповідних інноваційних змін необхідно активізувати взаємодію аграрних закладів вищої освіти з іншими секторами науки, агропромисловими структурами і установами Національної академії аграрних наук України, розвивати нові форми їх організації тощо. Державна інвестиційно-інноваційна політика має бути спрямована насамперед на досягнення оптимальних співвідношень між розвитком виробничої і невиробничої сфер економіки країни, стимулювання інвестиційної діяльності як вітчизняних, так і іноземних інвесторів. Важливе значення матиме і створення регіональних навчально-науково-виробничих консорціумів аграрних закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Офіційний сайт Інформаційного агентства «Інтерфакс-Україна» [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://ua.interfax.com.ua/news/general/477398.html>.
2. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України [Електронний ресурс] — Режим доступу : <https://mon.gov.ua/ua>.
3. Шебанін В.С. Наукове забезпечення інноваційного розвитку АПК як пріоритетний напрям діяльності аграрного університету / В. С. Шебанін // Економіка АПК. – 2014. – № 7 – С. 19–25.

РОЗВИТОК ВЕНЧУРНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Я.В. Паламаренко

Вінницький національний аграрний університет

У теперішній час, характерною рисою сучасного економічного простору України є утворення багатосходинової моделі інвестиційної діяльності. Її структуризація та інституціоналізація з розмежуванням функцій, завдань між різними суб'єктами господарювання дає змогу відобразити ставлення різних типів людей до ризику і діяльності, пов'язаної з ним. Враховуючи актуальність та новизну використання венчурного капіталу для вітчизняних підприємств АПК, з метою формування такого ринку вважаємо доцільним більш глибоко дослідити сутність венчурного інвестування і шляхи його ефективного використання [5, с. 118].

При цьому, виникнення венчурного капіталу і венчурного інвестування зумовлене неспроможністю наявної фінансової системи запропонувати гнучкі форми інвестування високотехнологічних підприємств, які здебільшого є малими та середніми за розміром. Процес венчурного інвестування полягає у тому, що інституційні інвестори, спеціалізовані венчурні фонди проводять інвестування таких підприємств з метою розроблення та подальшого впровадження перспективних ідей, розраховуючи на значний прибуток у разі використання таких розробок [2, с. 109].

Світовий досвід розвитку інноваційної моделі економіки вказує на те, що її невід'ємною складовою є венчурне підприємництво та його елемент – венчурне інвестування. У свою чергу, останнє сприяє прискоренню інноваційного процесу і, за умов ефективного застосування, здатне вивести економіку країни на якісніший рівень розвитку, забезпечивши конкурентоспроможність вітчизняних розробок на міжнародних ринках. Зауважимо, що венчурний капітал залучається для фінансування нововведень, які мають значний ризик. З огляду на важливість розвитку венчурного інвестування в Україні поставлено завдання дослідити його суть і розвиток, виявити фактори впливу, які перешкоджають його впровадженню.

Передовий зарубіжний досвід свідчить, що у сучасних умовах активізації глобалізаційних та інтеграційних процесів венчурне інвестування є одним із ключових напрямів інноваційно-інвестиційної політики країни. Венчурний капітал за певних умов може стати ефективним джерелом фінансового забезпечення наукових розробок і перетворення їх на конкурентоспроможний продукт.

Дослідження свідчать, що вітчизняний ринок венчурних інвестицій відрізняється від глобального ринку. При цьому до специфіки розвитку ринку венчурного інвестування в Україні можна віднести сферу вкладення венчурного капіталу – найпривабливішими сферами є будівництво, харчова промисловість, роздрібна торгівля. У той час, як у США та Європі, це інвестиції в інновації. В Україні практично немає стартових вкладень і вкладень в інновації, переважно інвестиції вкладаються тільки в розвиток

компаній. Ринок венчурного інвестування в Україні почав розвиватися зовсім недавно [1, с. 129].

Як свідчить досвід різних країн, венчурний бізнес може докорінно змінити якість економічного зростання, сприяючи подоланню дефіциту та дороговизни інвестиційних ресурсів. Так, фахівці Великобританії вважають, що їх країна розвивається відносно швидше переважно за рахунок венчурних підприємств. У цій країні, найбільшому інвестиційному ринку Європи початку поточного десятиліття, за останні роки 42 % коштів було інвестовано у венчурні угоди. У Франції венчурні інвестиції склали 0,6 млрд. з 1 млрд. євро прямих інвестицій – це 67 % всіх інвестицій з 91 % інвестиційних угод. В Італії обсяги венчурного інвестування досягають 0,3 млрд. євро, що складає 57 % всіх інвестованих коштів і 90 % інвестиційних угод. В Німеччині 57 % інвестицій в технологічному секторі було здійснено на венчурних стадіях [4, с. 253].

На сучасному етапі до чинників, які мають негативний вплив на ефективність розвитку інституціонального середовища венчурної діяльності в Україні, слід виокремити наступні:

- відсутність нормативно-правових актів, які забезпечують функціонування системи венчурного фінансування малого інноваційного бізнесу;
- недостатній обсяг вітчизняних інвестиційних ресурсів (банки, пенсійні фонди, страхові організації не беруть участі в роботі венчурних компаній) і, як наслідок, слабе формування національного інвестиційного портфеля;
- використання переважно іноземного венчурного капіталу за мінімальної участі українського, що різко знижує привабливість даної сфери для зарубіжних інвесторів;
- неефективне використання коштів венчурних фондів;
- недостатня розвиненість інфраструктури, яка здатна забезпечити ефективне співробітництво суб'єктів венчурної індустрії і малих інноваційних фірм;
- відсутність економічних стимулів для залучення прямих інвестицій у підприємства високотехнологічного сектора, що забезпечують прийнятний ризик для венчурних інвесторів, відсутність гнучкої системи оподаткування венчурного бізнесу;
- недоліки кваліфікованого менеджменту венчурними фондами;
- слабка прозорість ринку інтелектуального капіталу і вітчизняних підприємств для венчурних інвесторів, що призводить до труднощів у пошуку підприємств-реципієнтів та інноваційних проектів під венчурні інвестиції тощо.

Зокрема, не дивлячись на різну природу макро- та мікроекономічних факторів, часто вони взаємопов'язані (рис. 1.).

Варто зазначити, що на першому місці серед причин стриманої інвестиційної політики є нестабільність правових норм. Сприяння та інших державних фондів підтримки підприємництва. Також відображається неврегульованість прав на інтелектуальну власність між її розробниками та науковою установою, в стінах якої проводилася наукова робота. У світлі цього

одним з першочергових завдань успішного інвестування є жорстке розмежування функцій між винахідниками та інноваційними менеджерами.

Рис. 1. Проблеми венчурного інвестування в Україні.

Джерело: узагальнено автором на основі [4, с. 255].

Тому, для активізації розвитку ринку венчурних інвестицій в Україні доцільно реалізовувати заходи саме державної підтримки розвитку венчурного капіталу, а саме:

- прямі заходи: конкретні механізми державної підтримки, спрямовані на збільшення пропозицій венчурного капіталу (податкові стимули, більш ризикові державні інвестиції в акціонерний капітал і державні кредити);

- непрямі заходи: розвиток конкурентних фондових ринків для малих фірм, розширення спектру пропонованих фінансовими інститутами продуктів, розвиток довгострокових джерел капіталу, спрощення процедури формування фондів венчурного капіталу, стимулювання взаємодії між великими і малими підприємствами й фінансовими інститутами, заохочення підприємництва, створення відповідних умов для участі венчурних фондів у краудін-вестингу.

Враховуючи недосконалість законодавчої бази як одним із основних факторів, які суттєво обмежують розвиток венчурного фінансування, вважаємо за доцільне розглянути законодавчі ініціативи в цьому напрямку, а саме проаналізувати створений Державним агентством України з інвестицій та інновацій проект Закону України «Про венчурну діяльність в інноваційній

сфері» (29. 11. 2007 р.). У законопроекті вперше в Україні робиться спроба визначити правові засади створення нового фінансового інструменту, який забезпечив би спрямування інвестиційних потоків в інноваційні сектори економіки. Таким інструментом мають стати венчурні фонди інноваційного розвитку. У свою чергу, введення в дію Закону надасть нові можливості для розвитку венчурного інвестування, більш широкого залучення інвестицій в економіку країни та впровадження інноваційних проектів в Україні. Законопроект розроблений у відповідності до законів України «Про інститути спільного інвестування (корпоративні та пайові інвестиційні фонди)» та «Про інноваційну діяльність». В законопроекті враховані рекомендації Європейської асоціації венчурного інвестування і директив ЄС щодо колективного та венчурного інвестування [3].

За даними Української асоціації інвестиційного бізнесу, кількість компаній з управління активами (КУА) скоротилася за 2007-2015 рр. на 6,3 %. Загальна кількість інститутів спільного інвестування (ІСІ) зросла за цей період на 87,6% (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості КУА та ІСІ в Україні

Роки	Кількість КУА	Загальна кількість ІСІ	Кількість визнаних ІСІ	Кількість ІСІ на одну КУА
2007	334	834	577	2,50
2008	409	1243	888	3,04
2009	380	1202	985	3,16
2010	339	1226	1095	3,62
2011	341	1451	1125	4,26
2012	353	1544	1222	4,37
2013	347	1604	1250	4,62
2014	336	1569	1188	4,70
2015	313	1565	1147	5,00

Джерело: сформоване автором на основі [1, с. 130].

Проведений аналіз показав, що кількість визнаних ІСІ збільшилася на 98,8%. Кількість ІСІ на одну КУА зросла в 2 рази. При цьому кількість закритих диверсифікованих пайових інвестиційних фондів збільшилася за 2007-2015 рр. у 2,3 рази, венчурних – на 33,2%, закритих не диверсифікованих – на 3,3%. Кількість відкритих пайових інвестиційних фондів скоротилася на 22,2%, інтервальних – на 37,1%. За аналізований період спостерігалася тенденція зростання венчурних корпоративних інвестиційних фондів майже в 4 рази та зменшення кількості закритих недиверсифікованих фондів на 28,4%.

Зокрема, в умовах сьогодення вітчизняний венчурний капітал не інвестує в інноваційні проекти, оскільки:

- інвестиції в окремі галузі традиційної економіки мають надвисокий рівень доходності при відносно коротких термінах інвестування та за умов низького рівня ризику;

– організаційна форма венчурних фондів виконує «інструментальну» функцію, що дозволяє оптимізувати оподаткування законним способом.

Проведений аналіз стану розвитку венчурного фінансування інноваційного розвитку вітчизняної промисловості дав можливість запропонувати напрями його розвитку та вдосконалення на перспективу: подальше формування законодавства та активної державної підтримки; залучення великих зарубіжних і вітчизняних компаній до розвитку інноваційних технологій забезпечення тісної взаємодії всіх ланок інноваційного ланцюжка; розвиток системи експертизи та сервісних послуг; ефективне використання грантових коштів тощо. Відтак, до державної підтримки венчурного фінансування інноваційних проектів в Україні може бути віднесено:

- законодавче та нормативно-правове регулювання науково-технічної, інноваційної та венчурної діяльності;
- вирішення правових проблем інтелектуальної власності, системи пільг і мотивації праці;
- створення і підтримка економічних умов і стимулів розвитку венчурного підприємництва за системою держзамовлення, вдосконалення планування науково-технічного розвитку, ефективних фінансово-кредитних важелів;
- організаційно-управлінські умови венчурної індустрії в управлінні державною власністю;
- умови для залучення приватного венчурного капіталу в розвиток інноваційного підприємництва;
- формування та розвиток інституціональної та галузевої венчурної інфраструктури на засадах публічно-приватного партнерства.

Зазначені вище заходи слід здійснювати відповідно до стратегії державної політики в сфері венчурного бізнесу, що має входити до єдиної концепції розвитку інноваційної та інвестиційної діяльності в Україні. Зокрема, для вирішення проблем венчурного підприємництва необхідна активна державна політика, що спрямована на створення сприятливих умов та відповідної інфраструктури для реалізації інновацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кочешкова І.М., Трушкіна Н.В. Тенденції розвитку венчурного інвестування в Україні / І. М. Кочешкова, Н. В. Трушкіна // Економічний вісник Донбасу. – 2016. – № 2(44). – С. 129-135.
2. Квасова О. П. Розвиток венчурного банківського інвестування інвестування в Україні / О.П. Квасова // Наукові праці НДФІ. – 2014. – № 1 (66). – С. 106-115.
3. Кутрань К. В. Фактори впливу на розвиток венчурного інвестування в Україні. Ефективна економіка. – 2009. – №2. – Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua>

4. Мошенський С.З., Перегуда В.В. Проблеми на шляху розвитку венчурного інвестування в Україні. Вісник ЖДТУ. – 2007. – № 2 (40). – С. 252-264.
5. Удовиченко В. П. Зарубіжний досвід венчурного інвестування інвестиційно- інноваційної моделі розвитку аграрної економіки / В.П. Удовиченко // Український журнал прикладної економіки. – 2016. – Том 1. – № 2. – С. 115-123.

ІННОВАЦІЙНА ІНФРАСТРУКТУРА: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Н.Т. Рудь

Луцький національний університет

При формуванні моделі національної інноваційної системи, одну із ключових ролей відіграє інноваційна інфраструктура, яка забезпечує горизонтальні і вертикальні зв'язки між суб'єктами інноваційної діяльності. Зокрема, основними елементами інфраструктури є: інноваційні і технологічні центри, бізнес-інкубатори, технопарки, наукові парки і технополіси, інноваційні та венчурні фонди, центри трансферу технологій, інформаційні платформи та інші. Досвід розвинених країн свідчить, що такі інноваційні структури створюють сприятливі умови для ефективної діяльності та розвитку малих інноваційних підприємств, які реалізують оригінальні науково-технічні ідеї.

Освоєння інновацій завжди пов'язане з підвищеним рівнем ризику. Більшість виробників, підприємців та інвесторів досить скептично відносяться до наукових ідей чи інноваційних пропозицій, які ще не випробувані на практиці. Тому виникає необхідність доведення наукових ідей, пропозицій, новітніх технічних розробок до виду інноваційного проекту, переконливого у своїй рентабельності та зрозумілого для інвесторів і підприємців [1, с. 134]. Таку роботу успішно виконує інноваційна інфраструктура.

Проблема забезпечення підтримки інноваційних підприємств шляхом побудови (створення) інноваційної інфраструктури стала об'єктом уваги законодавців і практиків з кінця 1990-х років, коли Україна задекларувала необхідність переходу економіки на інноваційний шлях розвитку.

Інноваційна інфраструктура формує потребу в інноваціях та забезпечує відповідний рівень пропозиції вказаних інновацій.

Відомо, що методи активізації попиту населення прямо з регуляцією інноваційного процесу не пов'язані. В роботі [2] для регуляції інноваційного процесу пропонується:

1) проаналізувати структуру потреб населення України, виявити в ній питому вагу наукомістких товарів, а потім порівняти з аналогічними показниками країни, обраної як еталон інноваційного розвитку;

2) для оцінки попиту виробників наукомістких товарів виконати аналіз їх складу за критеріями національної приналежності для виявлення частини національних виробників в різних секторах споживчого ринку наукомісткої продукції. Ця частина характеризує їх маркетинговий успіх, для вивчення його природи оцінюється використання вітчизняних і зарубіжних розробок;

3) не існує проблеми задоволення попиту виконавців прикладних досліджень – доступ до знань відкритий (крім захищених патентами).

Одним із головних напрямків розвитку і стимулювання науково-інноваційної діяльності є створення інноваційної інфраструктури, яка б забезпечила просування інноваційного продукту на ринок. Функціонування ринку зазвичай підтримується ринковою інфраструктурою. Наявність

інноваційної інфраструктури визначає ефективність науково-інноваційної діяльності і здатність реалізовувати інноваційну продукцію на ринку інновацій.

Під інноваційною інфраструктурою ми розуміємо підсистему РІС, яка об'єднує організаційно-економічні форми та інституції, встановлює взаємозв'язки з її складовими, забезпечує інтеграцію наукового і виробничого секторів регіонів, сприяє створенню, функціонуванню, розвитку і підтримці інноваційного бізнесу на різних стадіях інноваційного процесу, забезпечує виробничо-технологічні, фінансові, інформаційно-маркетингові, кадрові послуги, підвищує ефективність інноваційного процесу та зменшує ризик і тривалість виходу на ринок наукомісткої продукції.

Аналіз інноваційної інфраструктури показує, що в умовах незбалансованого розвитку ринкової інфраструктури і відсутності відповідної нормативно-правової бази, основні учасники інноваційного процесу, наукові і промислові підприємства та організації, змушені брати на себе виконання функцій інноваційної інфраструктури, пов'язаних з позиціонуванням і просуванням інноваційного продукту на ринок, дослідженням попиту на інноваційний продукт, фінансуванням з власних джерел та ін. Такий підхід, як правило, не є економічно виправданим.

Інфраструктурне забезпечення інноваційних процесів – це синхронна взаємодія складових інфраструктури, це інтеграційний вектор реалізації інноваційних процесів на регіональному рівні. Створення і розвиток інноваційної інфраструктури на рівні регіону вимагає створення інтегруючої структури у вигляді координуючого органу.

Метою регіональної політики інфраструктурного забезпечення інноваційного процесу є формування і розвиток системи інноваційної інфраструктури на території регіону, що забезпечить його стійкий збалансований економічний розвиток за рахунок створення умов для зростання інноваційного потенціалу і конкурентоспроможності регіону, виходу інноваційної продукції на внутрішній і зовнішній ринки.

Механізм державної підтримки інноваційної інфраструктури:

- 1) розвиток системи підготовки і перекваліфікації кадрів у сфері інноваційного бізнесу;
- 2) підтримка винахідників, комерціалізація науково-технологічних розробок;
- 3) сприяння розширенню попиту на інновації;
- 4) створення сприятливих умов для інноваційного бізнесу;
- 5) координація дій центральних і регіональних органів;
- 6) зниження підприємницьких інноваційних ризиків.

Вказана система напрямків має сприяти зростанню інноваційної готовності (сприйнятливості) підприємств до розробки і реалізації програм інноваційних перетворень та освоєння інновацій.

В Україні ще не сформована інноваційна інфраструктура, а лише діють окремі її елементи. Технопарки України є на сьогодні практично єдиними ефективно діючими механізмами, які забезпечують зв'язок науки з виробництвом і надають комплекс інфраструктурних послуг за рахунок

спеціального режиму виконання інноваційних проектів, проте їх кількість не відповідає умовам інноваційної стратегії розвитку економіки.

Інноваційна інфраструктура у регіонах України існує в якості окремих розрізнених елементів. На нашу думку, самим потужним чинником формування і розвитку інноваційної інфраструктури є затребуваність її підприємцями, малим, середнім і крупним інноваційним бізнесом. Найкращим варіантом розвитку інноваційної інфраструктури є налагодження тісного контакту між державою, безпосередньо зацікавленою в зростанні інновацій та науковими установами і бізнесом, здатним здійснити фінансування наукових розробок.

У регіонах України не тільки обмежена чисельність інноваційних структур, але і склалася їх структурна та функціональна неповнота. Практично відсутньою є в інноваційному середовищі діяльність венчурних фондів та центрів трансферу технологій. Не знаходить належної підтримки діяльність винахідників, раціоналізаторів, науковців, що мають завершені науково-технологічні розробки, за роки незалежності кількість працюючих в науковій сфері України знизилася втричі.

Нерозвиненість інноваційної інфраструктури та низька її якість зумовлюють високі трансакційні витрати, пов'язані з пошуком інформації про інноваційні розробки та партнерів у сфері комерціалізації технологій і винаходів, захистом прав інтелектуальної власності.

Слід відмітити, що об'єкти інноваційної інфраструктури у регіонах України не використовуються за своїм прямим призначенням, не забезпечують підтримку конкретних бізнес-моделей, не задовольняють потреби інноваційних підприємств на ранніх стадіях розвитку, не забезпечують трансферу технологій, не створюють зв'язків між гравцями на ринку інновацій. Створення даних об'єктів може бути пояснене скоріше всього не об'єктивною потребою ринку, а нав'язуванням зверху. Так, створення об'єктів інноваційної інфраструктури при вузах в більшості випадків відмічене в документах, а реального функціонування вони не виконують.

Таким чином, основною проблемою інноваційної інфраструктури в Україні є необхідність переходу від номінального існування об'єктів інфраструктури до їх реального використання. Нерідко причиною вказаної проблеми є відсутність стимулів у таких об'єктів до ефективної роботи, оскільки обсяг наданого бюджетного фінансування не завжди корелює з показниками роботи у вигляді кількості реалізованих проектів.

У звіті «Модель розвитку економіки за рахунок інновацій» [3] викладені аргументи на користь інвестування в інноваційну інфраструктуру, яка підтримує дослідників і інноваційні компанії. В даному дослідженні використовується термін «брокер інновацій» – організація, яка виступає в ролі посередника в будь-якому аспекті інноваційного процесу, налагоджує зв'язки, регулює попит, знаходить можливості задоволення потреб учасників інноваційного процесу. Такі організації доцільно створювати в Україні.

Аналіз законодавства з питань регулювання діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури свідчить про його недосконалість,

фрагментарність, що стримує успішне становлення і розвиток вітчизняної інноваційної інфраструктури. Крім того, не сформований механізм стимулювання створення інноваційної інфраструктури. Значною мірою ефективність державної політики з формування та розвитку інноваційної інфраструктури знижується внаслідок її безсистемності, неналежної обґрунтованості, відсутності чіткого розмежування завдань між центральними і місцевими органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування, координованості їх діяльності, міжгалузевих та міжрегіональних зв'язків.

З метою підтримки інноваційної діяльності в Україні, зокрема формування дієвої й ефективної інноваційної інфраструктури, була розроблена та схвалена Концепція Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2008–2012 роки», якою окреслено коло проблем та запропоновано ряд заходів щодо створення інноваційної інфраструктури. На створення інноваційної інфраструктури з метою сприяння інноваційному розвитку економіки країни була спрямована «Концепція розвитку національної інноваційної системи» та Державна цільова економічна програма «Створення в Україні інноваційної інфраструктури» на 2009–2013 роки [4]. У листопаді 2015 року розроблено проект Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки, що має на меті створення умов для розвитку інноваційної інфраструктури, яка сприятиме формуванню інноваційної моделі розвитку національної економіки [5].

Попередня програма не принесла значних результатів, оскільки не була профінансована. Проблеми, які стримували розвиток інноваційної інфраструктури та практично сприяли зменшенню попиту на неї, залишилися без змін. Так, зовсім відсутнє спрощення процедури створення технологічних парків та запровадження сприятливих економічних умов їх діяльності.

Постала необхідність розробки і прийняття законодавчих актів «Про інноваційну інфраструктуру», «Про основні заходи формування і регулювання ринку венчурного капіталу в Україні», «Про страхування ризику інвестицій в інноваційні проекти», «Про стимулювання участі комерційних банків в інвестування інноваційної діяльності» і ін., тобто створення комплексу взаємозалежних законів (інноваційний кодекс) для забезпечення механізму функціонування національної (регіональної) інноваційної системи.

Таким чином, для розвитку інноваційної інфраструктури в Україні необхідно насамперед:

- 1) створення нормативно-правової та науково-методичної бази для підтримки і розвитку організацій інноваційної інфраструктури;
- 2) розроблення механізму міжгалузевої та регіональної координації і державної підтримки розвитку інноваційної інфраструктури;
- 3) визначення пріоритетним напрямом діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури стимулювання розвитку малого наукомісткого бізнесу;
- 4) формування державної інформаційної інфраструктури шляхом створення загальної інформаційної мережі, що містить відомості стосовно суб'єктів інноваційної інфраструктури, напрямів їх діяльності, розробок та

можливостей їх впровадження у виробництво, розширення доступу до інформаційних мереж та банків даних;

5) формування та розвиток мережі регіональних інноваційних структур (інноваційних центрів, інноваційних бізнес-інкубаторів і центрів трансферу технологій); наукових парків на базі провідних вищих навчальних закладів; комунальних спеціалізованих небанківських інноваційних фінансових установ; формування інноваційно-активних територій.

Формування й функціонування інноваційної інфраструктури регіону має бути спрямоване на реалізацію конкретних завдань територіального розвитку. Актуальною є розробка методологічних підходів до моніторингу й оцінки діяльності таких організацій, що неможливо без застосування цілісного підходу до розгляду розрізнених об'єктів інфраструктури, як системи взаємопов'язаних елементів, що виконують стратегічно значимі для регіону функції.

В даний час більшість підходів, які застосовуються на регіональному рівні під час реалізації територіальної політики, найчастіше являють собою сукупність заходів з розвитку окремих інфраструктурних елементів, які не розглядаються на рівні влади як єдиний взаємодіючий комплекс, щоб вирішувати пріоритетні завдання для регіону.

З метою активізації розвитку інноваційної інфраструктури нами запропонована концепція створення віртуальних об'єктів інноваційної інфраструктури.

ЛІТЕРАТУРА

1. Князевич А.О. Ринок інновацій у складі інноваційної інфраструктури країни / А.О. Князевич // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2015. – №3. – 129–139.
2. Мендрул А.Г. Формы и приоритеты инновационного процесса в контексте государственного регулирования / А.Г. Мендрул // Инновации. – 2007. – №08(106). – С.57 – 59.
3. Rosca–Sadurschi L. The Creation and Development Innovative Infrastructure in the Danube Countries / L. Rosca–Sadurschi // Journal of Danubian Studies and Research. – 2014. – Vol.4. – No1. – P. 69–81.
4. Постанова КМУ №447 від 14.05.2008р. «Про затвердження Державної цільової економічної програми «Створення в Україні інноваційної інфраструктури на 2009 – 2013 роки».
5. Проект Концепції Державної цільової економічної програми розвитку інноваційної інфраструктури на 2017–2021 роки. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.eduget.com> › Головна <https://www.google.com.ua/search?q>

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ «СИЛІКОНОВОЇ ДОЛИНИ»

І.О. Совершенна, К.О. Леонтович, О.С. Миронець

Київський національний торговельно-економічний університет

Відомо, що в США в рамках кластерів працює більше половини підприємств, а частка ВВП, виробленого в них, перевищує 60%. Провідним кластером є Silicon Valley (так звана «Силіконова долина») в штаті Каліфорнія, що відрізняється великою щільністю високотехнологічних компаній, пов'язаних з розробкою і виробництвом високопродуктивних комп'ютерних систем, мікропроцесорів, програмного забезпечення, пристроїв мобільного зв'язку, а також інших передових інформаційних технологій [1].

Головними факторами виникнення інноваційного кластеру Silicon Valley називають наявність Стенфордського університету і великих міст на відстані менше години їзди, а також джерел фінансування у формі венчурного капіталу. Резидентами Silicon Valley є близько 7 тисяч компаній, серед яких найбільш значущими в області програмування є Adobe Systems, Advanced Micro Devices, Apple Inc., Cisco Systems, Intel, Oracle Corporation, Symantec та ін. Компанії з Silicon Valley, залучають до 1/3 щорічного обсягу усіх венчурних інвестицій в США [1].

В Україні є свої університети, є технопарки та наукові парки, 16 тисяч компаній займаються розробкою ІТ-проектів, українські ІТ-компанії увійшли до сотні найкращих аутсорсерів світу. ІТ – третя за величиною експортна галузь України з оборотом 5 млрд. \$ на рік. А які перспективи розвитку української «Силіконової долини»?

Вперше українські ІТ-компанії об'єднались у кластер в 2010 році у Львові, а станом на січень 2018-го року активну діяльність в сфері популяризації ІТ в Україні продемонстрували вже 16 ІТ кластерів. Найбільш відомі з них наступні [2]:

Львівський ІТ-кластер було засновано у 2010 році шляхом об'єднання компаній SoftServe, N-iX та ELEKS. Сьогодні організація об'єднує вже більше 70 ІТ-компаній, у яких працюють більше 11000 спеціалістів. Проекти кластера спрямовані на соціально важливі галузі: освіту, право, інфраструктуру, пошук інвесторів.

Харківський ІТ-кластер був заснований у 2015 році компаніями AltexSoft, Insart, Promodo, SlobodaStudio, Telesens та Videal, а зараз об'єднує 34 ІТ-компанії. Проведено багато заходів, серед яких – конференції IT Talk з підвищення професійних навичок спеціалістів ІТ-компаній, семінари на теми Legal, Finance, Security, Marketing.

Черкаський ІТ-кластер створено у 2015 році. До спілки входять 13 ІТ-компаній: Active Bridge, CoreValue, Default Value, eKreative, Everlabs, InterLink, Master of Code Global, QuartSoft, RedHat, SPD-Ukraine, TalentScan, TransferWise та Visual Craft, а також освітній проект GeekHub і спільнота Android-розробників GDG Cherkasy. Засновники кластера роблять ставку на освітні проекти для молоді.

Одеський IT-кластер було створено в 2015 році. Спілка об'єднала 18 IT-компаній, в яких працює більше 3000 спеціалістів. Кластер реалізує проекти у сфері освіти: декілька тижнів програмування, створення ігор для школярів та ін.

Київський IT-кластер засновано в 2016 році. До спілки входять 24 IT-компанії: Alter, AGOV, AOG, B2B Soft, Evergreen, Flexible IT, Grossum, IDAPGroup, Kiselev, Pro Vision Lab та інші [2]. Місія Kyiv IT Cluster – розвиток Києва як основної IT локації у східній Європі, створення такого комм'юніті, де через синергію, дружні стосунки, спеціалізацію та запуск спільних проектів, компанії-учасники підвищують якість продуктів і послуг і захоплюють значно більшу частку світового ринку. Разом із КМДА кластер займається проектом *iCity Kyiv* – побудовою креативного простору і центральної IT-івент зони Києва на базі кінотеатру «Братислава», запуском програми інкубації і розвитку підприємництва [2].

UNIT.City в м.Києві – інноваційне місто в місті, інноваційний парк, кластер, мета якого – допомагати в створенні нових продуктів і компаній. На території UNIT.City, який відкрився в 2016 р., технічні лабораторії, акселератори стартапів, R&D-центри і навчальний заклад об'єднуються в екосистему для розвитку інновацій, де навчаються, створюють, і відпочивають (а згодом зможуть і поселитися) представники нової економіки України [3].

Проект будівництва технопарку реалізується при підтримці фонду K.Fund першого віце-президента УСПП Василя Хмельницького і ряду компаній хай-тек сектору. При створенні інноваційного парку засновники надихнулися прикладами світових аналогів – Boston Innovation District, 22@ Барселона, Paris Saclay, канадським MaRS, I.D.E.A в San Diego та іншими, і планують вкласти в проект до \$400 млн.

Серцем UNIT.City є унікальна IT-школа *UNIT Factory*, навчання в якій стартувало в жовтні 2016 року по франшизі французької школи «42», і є повністю безоплатним [4]. Студентом може стати будь-яка молода людина від 18 до 30 років, яка успішно пройде відбір: необхідно вирішити тести на логіку, до середнього рівня вивчити мову програмування C, показати мотивацію. Навчання триває в середньому 3 роки, по закінченню випускники отримують сертифікати UNIT Factory і школи «42», але зобов'язані 3 роки відпрацювати в Україні. (Випускники французької школи «42» вже успішно працюють в IBM, Amazon, Tesla Motors, а також запускають власні стартапи. Аналогічна школа відкрилася нещодавно у Силіконовій долині в США) [4].

В українську UNIT Factory у 2016 р. було відібрано 280 чоловік, в 2018 р. навчається вже 800, а до 2020 року школа сподівається збільшити обсяг студентів до 2000 чоловік. Революційною є інноваційна система навчання – peer-to-peer, відсутність традиційних вчителів (є тільки 10-хвилинні відеолекції англійською), проектно-орієнтована освіта, постійний пошук знань, самонавчання, самодисципліна, інакша мотивація. Школа відкрита 24/7, що дозволяє розробляти студентам для себе гнучкий графік відвідування, адже багато з них навчаються в університетах, працюють [4].

Очевидно, що краще виходить у тих, хто докладає більше зусиль, гнучкий до нових знань, ризикує, не боїться помилок, хто взяв відповідальність за свій розвиток в свої руки. Сьогодні від активної молоді залежить практично все. Саме таких фахівців очікує нова економіка України.

Що ж потрібно для розвитку українських «Силіконових долин»? У всьому світі країни впроваджують програми підтримки інноваційного бізнесу і різними способами привертають підприємців до себе, розвивається конкуренція країн за стартапи. Наші ІТ-підприємці не прив'язані до місця матеріальною базою. Вони можуть з легкістю інкорпорувати свою компанію в будь-якій країні і перевезти туди своїх співробітників. Саме тому так багато українських стартапів інкорпоруються не в Україні, а в США або Великобританії, де сприятливі законодавство, інфраструктура і податкові пільги. Для країни успішний ІТ-бізнес – це незмінний плюс, так як він буде генерувати дохід країні у вигляді податків і створювати робочі місця.

На наш погляд, одним із найважливіших завдань вітчизняних інноваційних ІТ-кластерів є побудова інфраструктури для розвитку стартапів та ІТ-проектів України. Вищенаведені вітчизняні кластери є комунікаційними площадками, де відбувається обмін досвідом, вибудовується комунікація з місцевою владою та освітніми закладами та запускаються спільні інноваційні проекти. Можна вважати їх разом з вже існуючими вітчизняними технопарками і науковими парками зародками українських «Силіконових долин». Інноваційні кластери можуть стати ідеальною моделлю розвитку регіонів в Україні хоча б тому, що не потребують значного втручання держави. Все, що необхідно – це готовність представників бізнесу взаємодіяти із місцевою владою та університетами.

Держава може підтримати розвиток українських «Силіконових долин» створенням сприятливих умов для розвитку таких екосистем. А це можна зробити лише шляхом підтримки приватного інвестування, а саме грантовими програмами, створенням фонду фондів для інвестування в венчурні фонди, податковими пільгами для стартапів і бізнес-ангелів, які інвестують в стартапи. Це допоможе мотивувати бізнес-ангелів інвестувати і знизить їх фінансові ризики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Silicon Valley [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.siliconvalley.com>
2. Київ ІТ Кластер [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://itcluster.kiev.ua>
3. Інноваційний парк UNIT.City [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://unit.city>
4. Освітня ІТ-фабрика UNIT Factory [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://unit.ua>

За підтримки:

Генеральний партнер:

Офіційні партнери:

Інформаційні партнери:

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК

Володін С.А.	66
Герасименко Ю.В.	38
Германюк Н. В.	6
Гонтарук Я.В.	58
Довбенко В. І.	11
Дятлова В.В.	29
Дятчик Д.І.	83
Івахненко І. С.	41
Каук В.І.	17
Климчук М. М.	41
Кочешкова І.М.	52
Краснокутська З.І.	83
Кубай О.Г.	20
Кульчицький І. І.	76
Левицька І.В.	24
Ленцов І.А.	74
Леонтович К.О.	124
Малинович Л.М.	99
Марова С.Ф.	29
Миронець О.С.	124
Міркунова Т. І.	43
Мрихіна О. Б.	43
Недбалюк О.О.	47
Нерсесов В.Р.	29
Нікітін Ю. О.	76
Новіков О.Є.	108
Паламаренко Я.В.	113
Підоричева І.Ю.	85
Роїк М.В.	66
Рудь Н.Т.	119
Синякевич О.Л.	72
Сівіцька С.П.	90
Слободянюк А. В.	72
Совершенна І.О.	124
Ставська Ю.В.	103
Трушкіна Н.В.	52
Туров М.П.	80
Фірсова Л. О.	63
Фостолович В.А.	33
Чайкіна А.О.	95
Черниш М. О.	72
Шебанін В.С.	108